

Periodical Part

Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå. 2021

Provided in Cooperation with:

Statistics Norway, Oslo

Reference: In: Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå Konjunkturtendensene / Statistisk sentralbyrå. 2021 (2021).

https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/448431?_ts=17863d2f910.

https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/konjunkturer/statistikk/konjunkturtendensene/artikler/na-snur-det-normalisering-av-norsk-okonomi-i-vente/_attachment/inline/77c2a98b-85cb-4a7b-a19d-788e0475a36d-a63135babe502c4ed868711b5562c9a4ee971fe0/KT2021-2.pdf.

This Version is available at:
<http://hdl.handle.net/11159/652753>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/econis-archiv/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

<https://zbw.eu/econis-archiv/terms-of-use>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence.

Konjunkturtendensene

med nasjonalregnskapet for 2. kvartal 2021

2021 / 3

Innhold

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt	3
1.1. USA	4
1.2. Europa	7
2. Konjunkturutviklingen i Norge	14
2.1. Finanspolitikk med utfasing av ekstraordinære tiltak	18
2.2. Mot normalisering av rentenivået	19
2.3. Konsumet igjen på vei opp	20
2.4. Avtakende boligprisvekst	22
2.5. Petroleumsinvesteringene tar seg opp til 2019-nivå	23
2.6. Svake næringsinvesteringer – men lyspunkter i sikte	24
2.7. Mindre pandemipreget utenrikshandel	25
2.8. Normalisering av aktivitetsnivået i vente	26
2.9. Høy sysselsetting og høyt arbeidstilbud	27
2.10. Svak reallønnsnedgang i år	29
2.11. Utsikter til høyere underliggende inflasjon	30
3. Nasjonalregnskapet for 2. kvartal 2021	33
3.1. Overblikk	33
3.2. Gjeninnhenting for tjenestenæringene	35
3.3. Lavere smittetrykk løftet offentlig aktivitet	41
3.4. Oppgang i sysselsettingen og utførte timeverk	42
3.5. Gjenåpningen ga sterk konsumvekst	42
3.6. Oljen trakk opp eksporten	44
3.7. Usikkerhet og revisjoner	45
Bokser	
1.1. Koronavirussituasjonen	10
1.2. Utviklingen i oljemarkedet	12
2.1. Brudd i AKU-tidsseriene	29
3.1. Land- og lufttransport under koronakrisen	38
Tabeller	
1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent	8
2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent	14
2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter. Prosentpoeng, årlig rate	16
2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2020-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår	17
3.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018-priser. Millioner kroner	46
3.2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal	47
3.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2018=100	48
3.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal	48
3.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Måned. Faste 2018-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode	49
3.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2012-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår	50

Spørsmål om konjunkturtendensene i

– Norge: Thomas von Brasch, thomas.vonbrasch@ssb.no, tlf. 93 89 85 24

– Utlandet: Roger Hammersland, roger.hammersland@ssb.no, tlf. 47 29 32 89

– Nasjonalregnskap: Pål Sletten, pal.sletten@ssb.no, tlf. 99 29 06 84

Redaksjonen ble avsluttet onsdag 1. september 2021

Rettet 10. september 2021, Boks 2.1 side 29

© Statistisk sentralbyrå

Ved bruk av dette materialet skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0

1. Konjunkturutviklingen internasjonalt

Innhenting internasjonalt trues nå av en ny og mer aggressiv variant av koronaviruset (se boks 1.1 for en nærmere redegjørelse). Vaksinasjonsgraden i befolkningen til våre nærmeste handelspartnere er imidlertid relativt høy og voksende. Gitt at vaksinene er effektive mot mer alvorlige sykdomsforløp og muligheten for iverksettelse av nye smitteforebyggende tiltak, ser vi derfor for oss at innhenting fortsetter, om enn i et noe mer moderat tempo enn i vår forrige rapport.

Det er for tidlig å si hvor stor økonomisk skade Delta-varianten av koronaviruset vil kunne forårsake i tiden som kommer. En rekke forhold tyder imidlertid på at muligheten for at den kan bidra til en avmatting i økonomiene til våre handelspartnere er reell. Kinas nulltoleranse-tilnærming til koronaviruset er med på å skape betydelig nedsiderisiko på kort sikt. Flere arrangementer har nylig blitt avlyst, flyavganger kansellert, lastehavner nedstengt og reiserestriksjoner innført, som følge av et relativt lite smitteutbrudd med opphav i byen Nanjing. Kombinert med ekstrem flom i Henan-provinsen bidro det til en relativt sterk avmatting i den kinesiske aktiviteten i juli der nær sagt alle økonomiske indikatorer tok til å falle samtidig, også de man i utgangspunktet skulle tro var mindre følsomme overfor koronavirusiltak, som investeringer, eksport og industriproduksjon.

Tiltak for å stoppe spredningen av Delta-varianten i Kina og andre steder i Sør-Asia har i det siste også bidratt til å forverre mangelen på deler og halvledere i bilindustrien. Dette har ført til at deler til noen få hundrelapper per kjøretøy nå stopper produksjon av kjøretøy i stor skala. Tre av verdens ledende bilprodusenter har som følge av dette nylig varslet betydelige produksjonskutt. Med en rapportert nedgang i produksjonen hos Toyota på rundt 40 prosent i september vil dette ramme japansk økonomi, som allerede sliter med å håndtere smitteutviklingen.

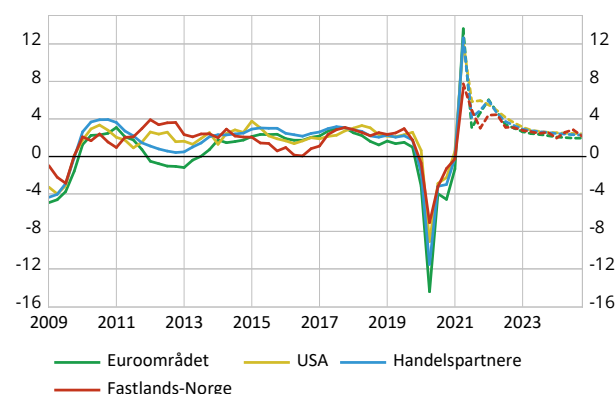
Også i finansmarkedene setter frykten for konsekvensene av Delta-varianten tydelige spor. Rentene i den lange enden av statsobligasjonsmarkedet har begynt å falle og i aksjemarkedet faller en mye brukt indikator for koronafrukt.

Som følge av gjenåpning og økt aktivitet i tjenestesektoren var imidlertid utviklingen hos våre handelspartnere som ventet gjennomgående svært sterk i 2. kvartal 2021. Mange av økonomiene, som for eksempel den amerikanske, svenske og danske, passerte BNP-nivået som gjaldt før pandemien brøt ut. Med en vekst i 2. kvartal i år på henholdsvis 2,0 og 4,8 prosent fra kvartalet før er dessuten både euroområdet og Storbritannia nå på god vei til å gjøre det samme. Veksten i euroområdet var bredt anlagt, selv om det var store forskjeller landene imellom. Mens Italia og Spania hadde en kvartalsvis vekst på rundt 2,8 prosent, var veksten mer moderat i Frankrike og Tyskland, blant annet som følge av problemene relatert til bilindustrien.

Inflasjonen i USA og Europa viser fortsatt få tegn til å ville avta. Gitt de store atferdsendringene som pandemien har medført og problemer med å framskaffe robuste data, blir det problematisk å fastslå om inflasjonen er av varig eller midlertidig karakter. De fleste sentralbankene anser imidlertid den relativt høye inflasjonen som et midlertidig fenomen. Økte boligpriser samt markert høyere lønnsvekst blant ufaglærte i USA bidro riktignok til fortsatt høy inflasjon i juli, men hovedimpulsene anses fremdeles å være tilbudsdrivne via høye råvare- og fraktpriser, samt flaskehalser. Dette indikerer at den høye inflasjonen har en betydelig midlertidig komponent. Den siste tids styrking av dollaren, som følge av at spredningen av Delta-varianten har ført til en flukt mot trygge havner, vil

Figur 1.1. BNP-vekst med prognoser. Utvalgte land

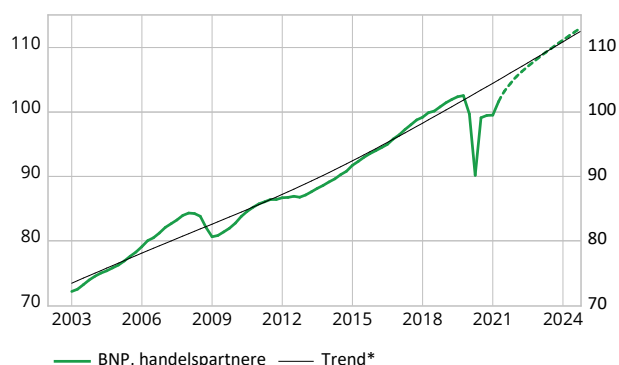
Endring fra samme kvartal året før i prosent

Kilde: Macrobond

Figur 1.2. BNP, handelspartnere

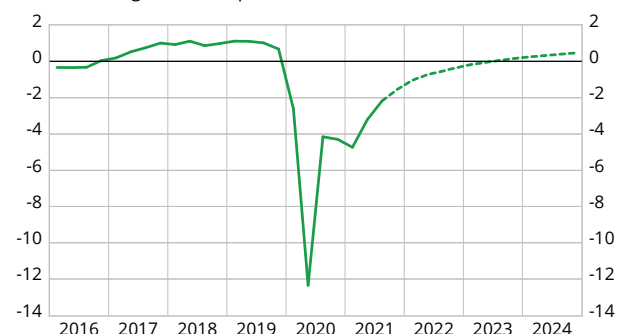
Volumindeks, 2018 = 100, og trend

* Trenden er beregnet med et HP-filter (lambda = 40 000 på kvartal), men slik at trenden ikke påvirkes direkte av aktivitetsutviklingen i 2020 og 2021
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 1.3. BNP, handelspartnere

Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 1.4. Oljepris. Brent blend

USD per fat

Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

kunne bidra til å dempe prisstigningen på importerte varer. Forsyningskjedeproblemer ser ut til å kunne bli værende til ut i neste år. Kostnadene for å sende en kontainer fra Asia til Europa og USA rapporteres å være mangedoblede siden i fjor vår.

Mot dette bakteppet ser vi for oss en fortsatt innhenting i den økonomiske aktiviteten i årene som kommer. Med en vekst på 5,2 prosent i 2021 er innhenting blant våre handelspartnere imidlertid antatt å bli noe svakere enn det vi så for oss sist, hovedsakelig som følge av komplikasjoner relatert til spredningen av Delta-varianten. Etter hvert som våre viktigste handelspartnere får kontroll over viruset og en økende andel av befolkningen utvikler immunitet, ser vi for oss en normalisering av konjunkturforløpet. I våre prognoser innebærer dette at våre handelspartnere vil være på vei inn i en høykonjunktur i løpet av 2023.

Den største nedsiderisikoen forbundet med vårt scenario er relatert til hvor vidt Delta-varianten og nye varianter av koronaviruset kan komme til å skade den globale økonomien mer enn antatt. Den andre risikoen er relatert til hvor vidt dagens tendens til høyere inflasjon vil vise seg å være mer varig enn det vi har lagt til grunn. Dersom det blir tilfellet er det sannsynlig at sentralbankene nedskalerer sine verdipapirkjøp, og etter hvert hever styringsrenta for å få kontroll på inflasjonsforventningene. I våre prognoser har vi kun lagt til grunn en forsiktig renteheving internasjonalt helt mot slutten av prognosebanen.

1.1. USA

I USA har veksten i andelen vaksinerte flatet ut det siste kvartalet. Rundt 70 prosent av den voksne befolkningen har mottatt minst én dose og 60 prosent har blitt fullvaksinert. For befolkningen totalt er tallene om lag 10 prosentpoeng lavere. Med nesten 37 millioner smittede og 620 000 døde, henholdsvis rundt 18 og 16 prosent av de smittede og døde på verdensbasis, er landet sterkt rammet. Smitten økte fra 12 000 i begynnelsen av juni til om lag 60 000 tilfeller daglig mot slutten av juli. Tallet er nå over 130 000, nesten det dobbelte av toppen i midten av juli 2020. Delta-varianten står for mer enn 90 prosent av tilfellene.

Veksten i amerikansk økonomi er fortsatt høy. Regnet som årlig rate steg BNP med 6,5 prosent i 2. kvartal, svakt opp fra et revidert anslag på 6,3 prosent kvartalet før. Sammenliknet med 4. kvartal 2019, som var kvartalet før pandemien brøt ut, var nivået i 2. kvartal 2021 0,8 prosent høyere. Veksten i 2. kvartal var primært drevet av privat konsum, mens både lagernedbygging og nettoeksport ga små negative bidrag.

Sesongjustert og regnet som årlig rate har BNP-veksten nylig blitt anslått av Conference Board til 7,0 prosent i 3. kvartal 2021, fallende til 2,9 prosent i 4. kvartal, som følge av økt smittespredning. Årsvekstanslaget for 2021 er som følge av dette redusert til 6,0 prosent fra forrige kvartals anslag på 6,6 prosent. Veksttakten i USA skyldes delvis innhenting fra fjoråret. Den kraftige veksten skyldes også en svært ekspansiv finanspolitikk kombinert med en meget ekspansiv pengepolitikk.

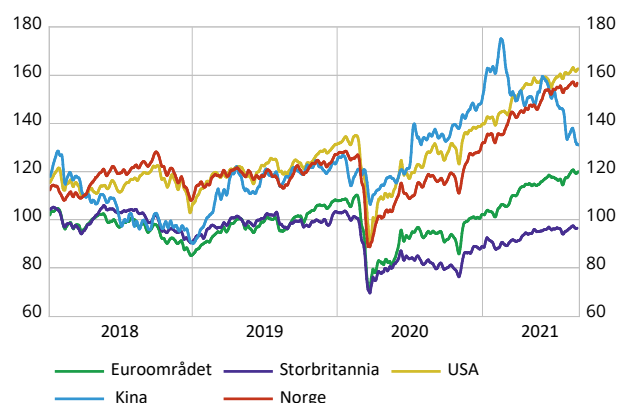
Bedringen i arbeidsmarkedet fortsatte i juli. Totalt antall sysselsatte økte med nesten en million personer, etter en tilsvarende økning i juni. Arbeidsledigheten sank med 0,5 prosentpoeng, til 5,4 prosent av arbeidsstyrken. Dette er fremdeles betydelig høyere enn nivået på 3,5 prosent i februar 2020, før pandemien brøt ut. 1,2 millioner personer var permitterte i april 2021, ned nesten 600 000 fra juni 2020, men fremdeles om lag 500 000 over nivået i februar 2020. Antallet langtidsledige personer, det vil si de som har søkt ny jobb i minst 27 uker, falt med nesten 600 000 til 3,4 millioner, hvilket utgjør rundt 39 prosent av alle arbeidsledige. Dette er 2,3 millioner over nivået i februar 2020. Normalt mottar ikke disse arbeidsledighetsstrygd, men et unntak ble innført under pandemien. I om lag halvparten av statene i USA mistet disse langtidsledige ekstraordinær arbeidsledighetstrygd 12. juni, mens i de øvrige statene opphører trygden 6. september.

Antall nye søknader om arbeidsledighetstrygd falt til mindre enn 400 000 personer i den første uken i august. Rundt 4,5 millioner arbeidstakere er under-sysselsatte, svakt over nivået i februar 2020. Sysselsettingsandelen lå på 61,7 prosent i juli. Nivået har vært uendret over flere måneder nå, men er 1,6 prosentpoeng under nivået fra februar 2020.

Biden-administrasjonen har iverksatt en av de største finanspolitiske stimulansene i amerikansk historie. Det er imidlertid uklart om alle delene av pakken (Build Back Better) på totalt 6 000 milliarder dollar vil bli gjennomført som planlagt. Senatet har foreløpig vedtatt en nedskalert delpakke øremerket for ulike infrastrukturformål på 1 000 milliarder dollar, i tillegg til en stimuli-pakke på 1 900 milliarder som ble vedtatt med knappest mulig flertall i vår. Demokratene i Senatet jobber samtidig med en langt større pakke på 3 500 milliarder, hvorav litt under 500 milliarder potensielt overlapper med

Figur 1.5. Aksjekurser. Utvalgte land

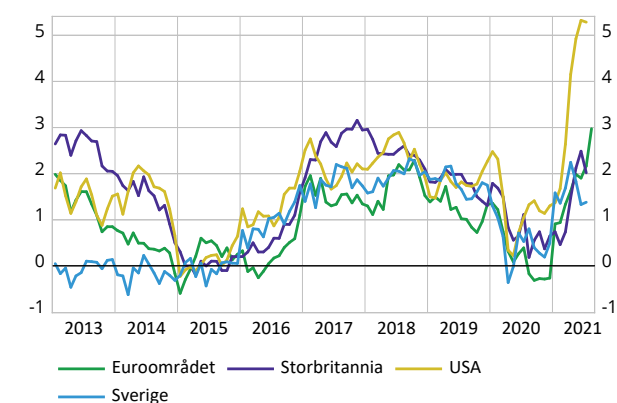
Indeks. 2017 = 100

Kilde: Macrobond

Figur 1.6. Inflasjon. Utvalgte land

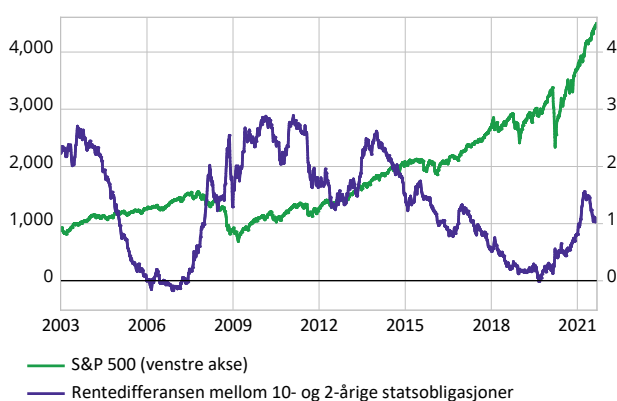
Endring i KPI fra samme måned året før i prosent

Kilde: Macrobond

Figur 1.7. USA. Aksjekurs og rentedifferanse

Venstre akse: indeks. Høyre akse: Prosentpoeng

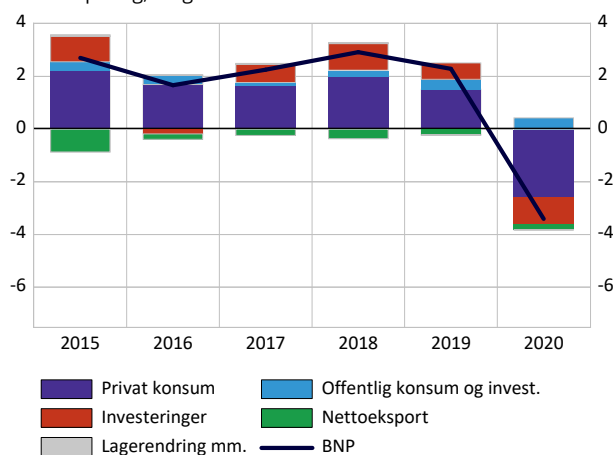

Kilde: Macrobond

de andre pakkene. Men det er uklart om de vil lykkes med å få vedtatt dette. Finansiering av hele Build Back Better-programmet, utover den løpende pengefinansieringen fra sentralbanken (Fed), fordrer en større endring av skattesystemet, særlig om renta på statsgjeld skulle vise seg å stige som

Figur 1.8. USA. Bidrag til BNP-vekst

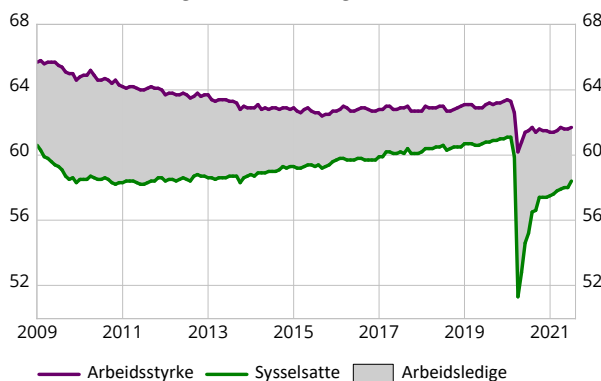
Prosentpoeng, årlig rate

Kilde: Macrobond

Figur 1.9. USA. Arbeidsmarkedet

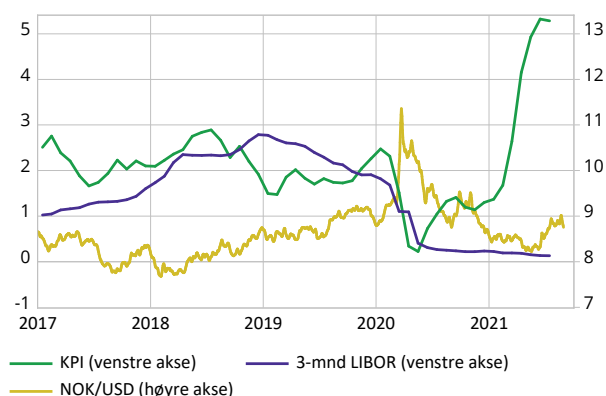
Prosent av befolkningen i alder 16 år og over

Kilde: Macrobond

Figur 1.10. USA. Inflasjon, rente og valutakurs

Venstre akse: prosent. Høyre akse: kroner

Kilde: Macrobond

følge av høyere inflasjon. Statsgjelden som i 2007 var under 50 prosent av BNP, passerte 120 prosent av BNP i 2020, og ligger an til å passere 130 prosent av BNP i 2021. Feds balanse er som følge av dette og kvantitative lettelse kommet opp i 8 300 milliarder dollar, eller nærmere 40 prosent av BNP.

Kvalifiserte finansinstitusjoner har parkert opp mot 1 200 milliarder dollar daglig hos Fed, til en rente på 0,15 prosent, noe som har nøytralisert Feds kvantitative lettelse på 120 milliarder dollar per måned de siste 10 månedene. Feds oppkjøp av statsobligasjoner og boliglånsobligasjoner har til hensikt å stimulere finansinstitusjoner til å gi lån til kunder samt å investere i virksomheter. Når finansinstitusjonene velger å plassere midlene hos Fed uteblir dette, og resultatet blir kun en forflytning fra langsiktige til kortsiktige rentebærende papirer hos kvalifiserte finansinstitusjoner. Kombinasjonen av nøytralisert Fed stabiliseringspolitikk og omfordeling fra langsiktige obligasjoner med fast rente til kortsiktige fordringer på sentralbanken med flytende rente kan gi en økning i systemisk risiko. At finansinstitusjonene ikke låner ut midlene til kunder er et tydelig signal om at de har et lite positivt syn på dagens situasjon.

Det er en utfordring for sentralbanken at dagens inflasjon ligger over det fleksible gjennomsnittlige inflasjonsmålet den satte i fjor høst. 12-månedersveksten i konsumprisene var 5,4 prosent i både juni og juli i år. Selv om 2020 var sterkt påvirket av pandemien er dette unormalt høye tall. Månedesveksten i konsumprisindeksen i juli var 0,5 prosent, ned fra 0,9 prosent i juni, mens indeksen målt uten mat og energi steg med 0,3 prosent i juli etter å ha steget med 0,9 prosent i juni. Brukte biler og drivstoff hadde en ujustert prisøkning på over 40 prosent fra juli 2020 til juli 2021. Dette skyldes i stor grad mangel på halvledere som har begrenset særlig nybilproduksjonen, men mangelen forventes av industrien å avta i løpet av 1 til 2 år. Samtidig er korona-situasjonen i Asia usikker så dette kan vise seg å være for optimistisk. Inflasjonsforventningene er stigende. Forskjellen mellom de ikke-inflasjonssikrede og inflasjonssikrede obligasjonsrentene i markedet for framtidige rentekontrakter priser for tiden inn en inflasjon som om fem år vil ligge i underkant av 2,6 prosent. Dette er høyere enn inflasjonsmålet til sentralbanken. Styret i sentralbanken (FOMC) har uttalt at de vil kunne

godta en inflasjon på over 2 prosent, så lenge inflasjonsgjennomsnittet over tid er 2 prosent, men de er også opptatt av å se arbeidsledigheten komme under kontroll. Renta ligger dermed ikke an til å bli hevet før inflasjonen er godt over 2 prosent og arbeidsledigheten samtidig er nede på nivåene fra tidlig 2020.

Med utsikter til en særdeles ekspansiv finans- og pengepolitikk er amerikansk økonomi på god vei ut av lavkonjunktoren. I våre prognoser legger vi til grunn en vekst på 6 prosent i 2021, avtagende til 4,5 prosent i 2022, og videre til 2,8 prosent i 2023.

1.2. Europa

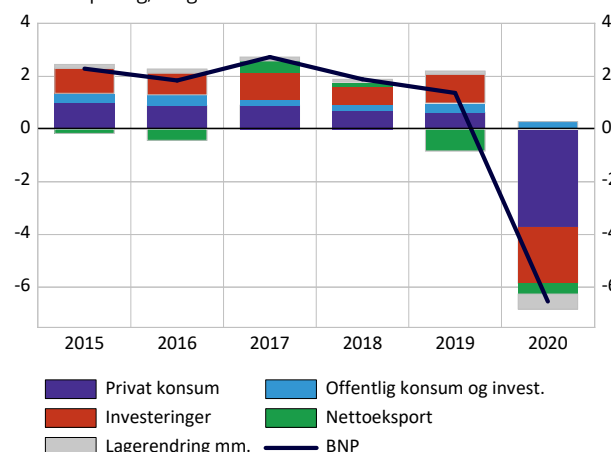
Den sesongjusterte kvartalsvise BNP-veksten i euroområdet var på hele 2 prosent i 2. kvartal i år og overgikk med det veksten i både USA og Kina for første gang siden pandemien startet i fjor vår. Oppgangen markerte et klart omslag fra de to tidligere kvartalene da BNP falt med henholdsvis 0,6 og 0,3 prosent. Fortsatt ligger imidlertid BNP 3 prosent under nivået fra før pandemien brøt ut, og er ikke ventet å gjeninnhente dette nivået før ved utgangen av inneværende år.

De fleste landene i Europa har nå fjernet mange av smitteverntiltakene som ble innført. Til tross for noe bekymring rundt konsekvensene av den pågående spredningen av Delta-varianten, råder det stor grad av optimisme. Dette reflekteres av stemningsindikatorer for både konsumentene og næringslivet generelt. Det henger sammen med at nedstengningene i stor grad ble opphevet i mai og man fortsatte utrullingene av et stadig mer omfattende vaksinasjonsprogram. Detaljhandelen har som følge av dette også tatt igjen trendnivået som gjaldt før pandemien brøt ut, mens utviklingen i industriproduksjonen holdes nede av manglende leveranse av innsatsfaktorer. Sistnevnte er et forhold som skaper nedsiderisiko hvis produksjonsbegrensningene ikke er kortvarige.

Veksten i euroområdet i 2. kvartal var for øvrig bredt anlagt, selv om det var store forskjeller landene imellom. For mens både Italia og Spania utviste en sesongjustert vekst fra kvartalet før på rundt 2,8 prosent i 2. kvartal, var den tilsvarende veksten på mer moderate 0,9 og 1,5 prosent i henholdsvis Frankrike og Tyskland. Den relativt moderate innhentingen i Frankrike og Tyskland

Figur 1.11. Euroområdet. Bidrag til BNP-vekst

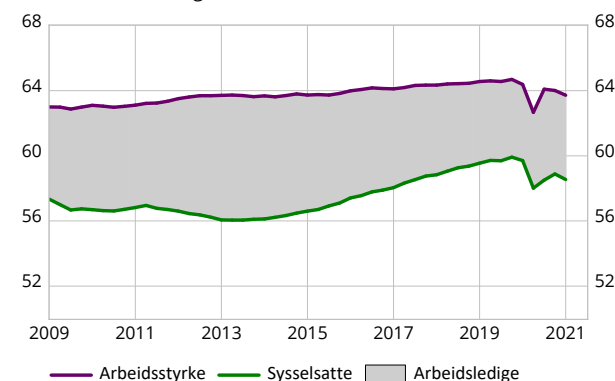
Prosentpoeng, årlig rate

Kilde: Macrobond

Figur 1.12. Euroområdet. Arbeidsmarkedet

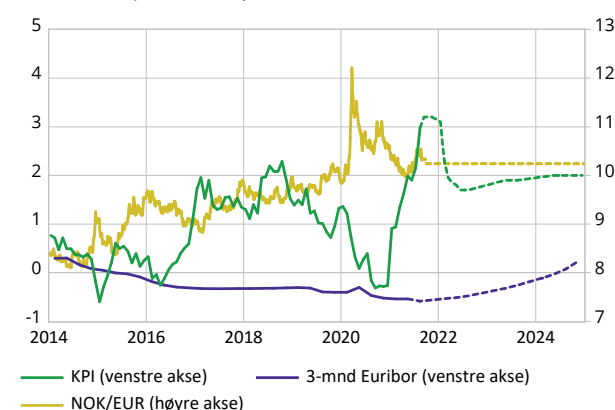
Prosent av befolkningen i alder 15-74 år

Kilde: Macrobond

Figur 1.13. Euroområdet. Inflasjon, rente og valutakurs

Venstre akse: prosent. Høyre akse: kroner

Kilde: Macrobond

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk Sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent

	BNP-vekst											Prognoser			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Euroområdet															
SSB	2,1	1,9	-0,9	-0,2	1,6	2,3	1,8	2,7	1,9	1,4	-6,5	4,7	4,3	2,4	2,0
IMF												4,6	4,3	..	..
USA															
SSB	2,7	1,5	2,3	1,8	2,3	2,7	1,7	2,3	2,9	2,3	-3,4	6,0	4,5	2,8	2,5
IMF												7,0	4,9	..	..
Sverige															
SSB	5,7	3,3	-0,3	1,2	2,8	4,2	1,8	2,8	2,0	2,0	-2,9	4,2	3,8	2,3	2,2
IMF												3,1	3,0	2,3	2,1
Storbritannia															
SSB	2,1	1,3	1,4	2,2	2,9	2,4	1,7	1,7	1,3	1,4	-9,8	6,4	5,5	2,4	2,0
IMF												7,0	4,8	..	..
Kina															
SSB	10,7	9,5	7,7	7,7	7,4	7,2	6,8	7,0	6,7	6,0	2,4	8,1	5,3	5,6	5,5
IMF												8,1	5,7	..	..
Handelspartnere¹															
SSB	3,5	2,5	0,7	1,3	2,4	3,0	2,4	3,0	2,4	2,1	-4,9	5,2	4,4	2,7	2,4
IMF												4,9	4,2	..	..
Prisvekst															
Euroområdet															
SSB	1,6	2,7	2,5	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	2,2	1,7	1,9	2,0
IMF												1,4	1,2	1,4	1,6

¹ Euroområdet, Sverige, USA, Storbritannia, Danmark, Kina, Sør-Korea, Polen, Russland og Japan.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kan trolig tilskrives de siste månedenes svake utvikling i industriproduksjon som følge av flaskehals i leveringskjedene relatert til materialer og halvledere fra produsenter rammet av de strenge koronatiltakene i flere asiatiske land. Så lenge denne tendensen vedvarer, vil det dempe en ellers potensielt sterk økonomisk oppgang i begge økonomiene. En dekomponering av de franske nasjonalregnskapstallene viser at veksten i 2. kvartal ble drevet av sterk konsumvekst. Investeringsveksten var imidlertid også høy, mens bidraget fra nettoeksporten var negativt som følge av sterk importvekst. Veksten i 1. kvartal har også blitt revidert opp siden sist. Det har blant annet medført at det ikke lenger er tegn til at den franske økonomien var i resesjon ved utgangen av fjoråret.

Det var for øvrig ingen overraskelse at veksten i 2. kvartal i Frankrike i stor grad var drevet av en oppgang i konsumet. Spareratene i Frankrike, Spania og Italia har lenge vært svært høye, og konsumveksten kan ses i sammenheng med at det gjennom pandemien har bygget seg opp et stort

oppdemmet konsumbehov. Dette illustreres også av utviklingen i den spanske økonomien i 2. kvartal der en kvartalsvis vekst i husholdningenes konsum på hele 6,6 prosent mer enn kompenserte for svak eksportvekst og fallende investeringer.

Frankrike, Spania og Italia vil de neste fem årene motta en stor andel av EUs gjenopprettingsfond opprettet i forbindelse med pandemien. Fondet er på nær 800 milliarder euro og utgjør i overkant av 5 prosent av euroområdetets BNP. Planene til de største europeiske landene er fokusert på investeringer i grønne og digitale prosjekter, samt reformer for å forbedre effektiviteten i offentlig sektor. Dersom alt går etter planen ligger investeringene an til å løfte veksten i euroområdet i flere år framover.

Av de tre landene nevnt over er det Italia som planlegger å bruke mest penger på gjenoppbygging. Hele 235 milliarder euro er her satt av til et eget innhentingfond som etter planen skal brukes til å stimulere til ny aktivitet og vekst i de

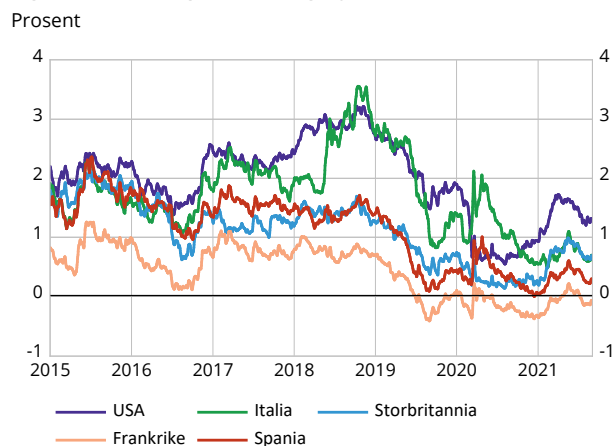
neste fem årene. Planen, som innebærer større investeringer i høyhastighetstog og grønn energi, samt en fullstendig digitalisering av landets offentlige administrasjon, vil i tillegg til EUs pandemiske gjenopprettingsfond trekke på nasjonale midler. Planen vil også være knyttet opp mot en rekke økonomiske og administrative reformer rettet mot behovet for å skape et mer effektivt samfunn og næringsliv, herunder behovet for en avbyråkratisering av rettsvesenet, et mer effektivt skattesystem, samt en ny konkurranselov. Dette gir muligheter for at Italia kan bli en av vekstmotorene i euroområdet framover.

Med dette bakteppet ser vi for oss at innhenting i euroområdet vil fortsette framover. Noen restriksjoner må imidlertid påregnes som følge av spredningen av Delta-varianten. Men dersom vaksinasjonsgraden fortsetter å øke og målet om fullvaksinering av mer enn 70 prosent av den voksne befolkningen nås innen utgangen av september, ser vi ikke for oss at myndighetene vil innføre nye nedstengninger med tilhørende produksjonsavbrudd, men godta økt smitte. For euroområdet anslår vi derfor fortsatt årsvekstrater på i overkant av 4 prosent i både 2021 og 2022.

Foruten å virke produksjonshemmende har flaskehalser i det siste også bidratt til å presse opp prisene på en rekke produserte varer og produkter. Inflasjonen i euroområdet har som følge av dette steget til 3,0 prosent i august, opp fra 2,2 prosent måneden før, og det er det høyeste nivået siden oktober 2018. Den europeiske sentralbanken har også nylig bestemt å endre inflasjonsmålet fra «under men nær 2 prosent» til «rundt 2 prosent».

Den europeiske sentralbanken fastholder likevel uendret pengepolitikk utfra en begrunnelse om at inflasjonsøkningen er midlertidig, som følge av blant annet økte energipriser og flaskehalser i produksjonen. Forventingene til langsiktig inflasjon er da også fortsatt lave, rundt 1,6 prosent for økonomiene i euroområdet samlet, og selv om kjerneinflasjonen steg fra 0,7 prosent i juli til 1,6 prosent i august, ligger begge størrelser fortsatt godt under inflasjonsmålet til sentralbanken. Arbeidsledigheten som lenge har vært høy, har nå begynt å falle. Antall arbeidsledige ble redusert med 423 000 personer til 25,5 millioner personer i juni, noe som medførte at arbeidsledighetsraten falt fra 8 prosent i mai til 7,7 prosent i juni. Syssel-

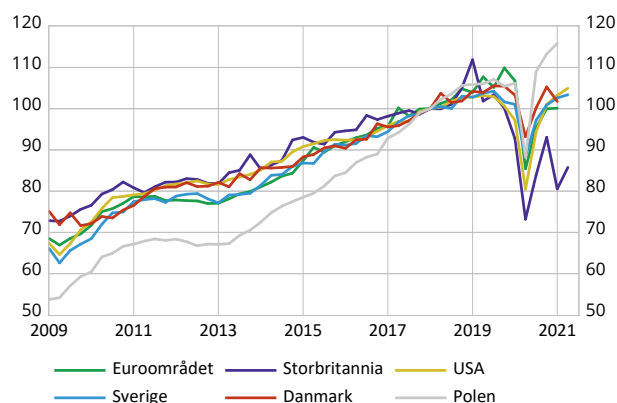
Figur 1.14. 10-årige statsobligasjonsrenter

Kilde: Macrobond

Figur 1.15. Import. Utvalgte handelspartnere

Sesongjustert. Indeks, 2018K1 = 100

Kilde: Macrobond

settingsraten lå imidlertid fortsatt på sitt laveste nivå etter pandemiutbruddet ved utgangen av 1. kvartal, og det er lite som tyder på at utviklingen så langt er i ferd med å skape et vedvarende press på lønningene.

I 2. kvartal i år vokste Storbritannias økonomi sesongjustert med hele 4,8 prosent fra kvartalet før, og innhentet med det mye av fallet fra i fjor. Sammenliknet med nivået ved utgangen av 2019 lå imidlertid BNP i Storbritannia fortsatt 4,4 prosent lavere i 2. kvartal i år, noe som illustrerer styrken i det økonomiske omslaget i mars i fjor. Sesongjusterte månedstall viser imidlertid at måned-over-måned-veksten steg fra 0,6 i mai til 1 prosent i juni i år, og sammenlikner vi BNP-nivået ved utgangen av juni med nivået i februar i fjor, var forskjellen kun på 2,2 prosent. Isolert sett tyder dette på at økonomien er i ferd med å vende tilbake til nivå-

Boks 1.1. Koronavirussituasjonen

Omfanget av koronaviruspandemien fortsetter å øke. Mer enn 218 millioner tilfeller er så langt bekreftet globalt, og nær 4,6 millioner mennesker er døde. Det er nå hovedsakelig den mer aggressive Delta-varianten som florerer og bringer med seg nye bølger med sykdom og økonomisk nedgang rundt om i verden.

Delta-varianten har ført til rekordutbrudd i mange av landene i Sørøst-Asia som lenge så ut til å ha kontroll med utviklingen gjennom utstrakt bruk av streng grensekontroll, nedstengninger og smittesporing. Den mer smittsomme Delta-varianten har vist seg å være langt vanskeligere å bekjempe enn de tidligere variantene. Mangel på vaksiner og regjeringers motvilje mot å gjeninnføre nedstengninger av frykt for økonomiske konsekvenser er trolig også en del av forklaringen.

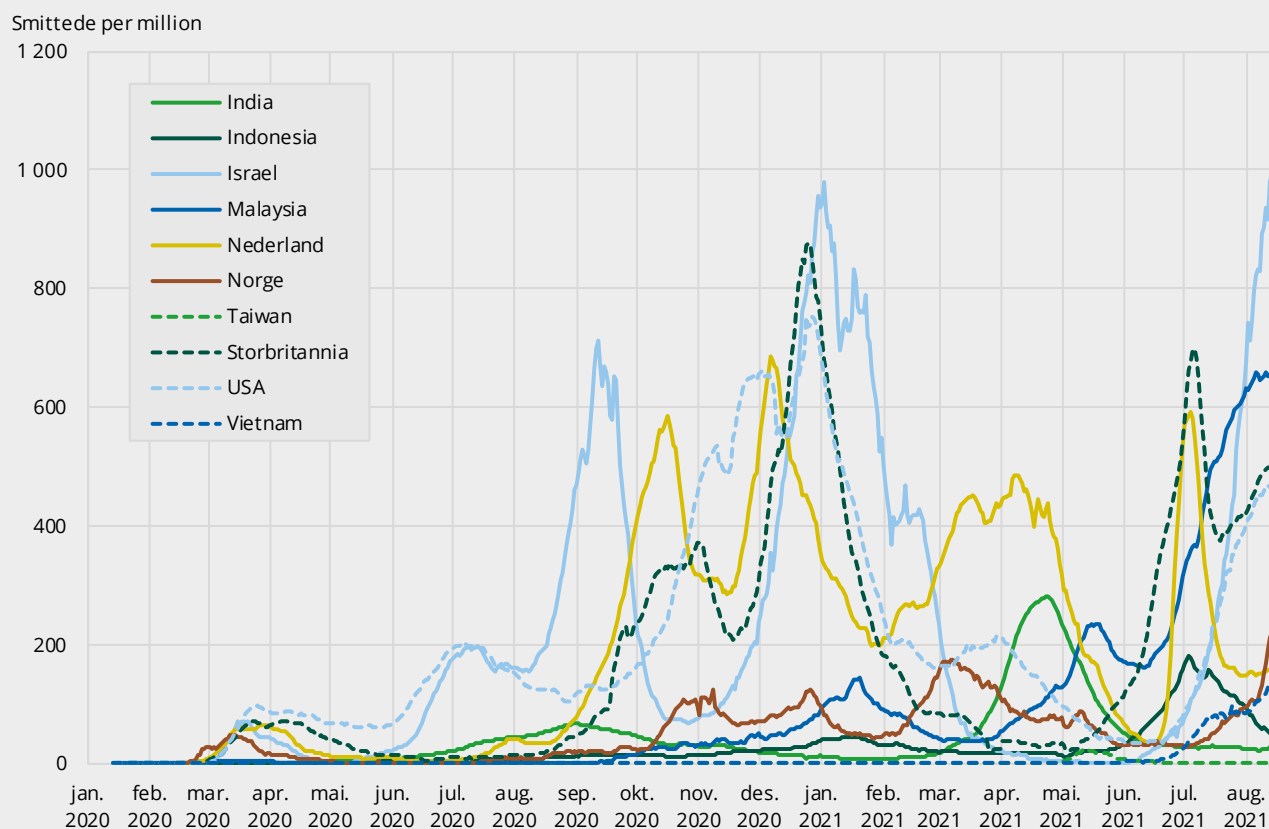
Sistnevnte forhold illustreres ikke minst av utviklingen i den mest utviklede delen av verden der smitten nå øker til tross for høye vaksinasjonsandeler. Israel, som startet vaksineringsen på et tidlig stadium, er et eksempel. Spesielt bekymringsverdig er tegnene til et økende antall smittede og syke blant allerede fullvaksinerte personer, samtidig som mengden smittestoffer ser

ut til å være like høyt blant disse som blant de ikke-vaksinerte.

Selv om sannsynligheten for at de vaksinerte skal bli alvorlig syke fremdeles er langt mindre enn for de som ikke er vaksinerte, har momentene ovenfor sammen med økt smitte og press på sykehusene nylig ført til at USA følger Israel ved å innføre en tredje forsterkningsdose i sitt vaksinasjonsprogram. Dette reiser vanskelige spørsmål om hvorvidt knappe vaksiner skal brukes til å forlenge og forsterke immuniteten til rike befolkninger, snarere enn å brukes i utviklingsland, som fortsatt i stor grad er ubeskyttet

Spredningen av den nye Delta-varianten har demonstrert at koronapandemien langt fra er over. Nye bølger med smitte med potensielt nye påfølgende nedstengninger kan ikke utelukkes. I tillegg kan nye muterte varianter av koronaviruset oppstå. Det kan utsette den globale innhenting vi ser for oss. På den annen side skaper siste tids utvikling i land som India, Nederland, Taiwan og Indonesia forhåpninger om at Delta-varianten snart kan være på tilbakegang, se figur.

Antall bekreftede daglige koronasmittede per million

Kilde: Johns Hopkins University CSSE COVID-19 Data.

ene før pandemien brøt ut. Spredningen av Delta-varianten har imidlertid skapt ny uro, og i juli falt detaljhandelen med hele 2,5 prosent fra måneden før. Vi har derfor valgt å revidere vårt vekstanslag for Storbritannia noe ned for 2021, men ikke mer enn at innhentingene fortsatt er intakt. Med en andel av befolkningen som nå er fullt ut vaksinert på over 60 prosent, og med over 70 prosent som har mottatt minst én dose, burde det være mulig å begrense skadevirkningene av Delta-varianten. For 2021 ser vi således for oss at den britiske økonomien vil vokse med 6,4 prosent, og videre med 5,5 prosent i 2022.

Den svenske økonomien fortsetter å hente seg inn. Med en sesongjustert vekst fra forrige kvartal på 0,8 og 0,9 prosent i henholdsvis 1. og 2. kvartal passerte den svenske økonomien BNP-nivået man hadde i forkant av pandemien. De dekomponerte tallene viser at veksten i 2. kvartal var drevet av sterk vekst i både investeringer og konsum, mens bidraget fra utenrikshandelen var negativt, hovedsakelig som følge av et fall i eksporten. Med unntak av et svakt fall i detaljhandelen i juni gir de fleste indikatorer og løpende data et inntrykk av en økonomi som er i sterk vekst. Dette gjelder data for industriproduksjon og ordretilgang både i mai og juni, samt stemningsindikatorer for husholdningene og i næringslivet generelt. Etter en kort periode med negativ vekst i både april og mai, tok bilproduksjonen i Sverige seg opp igjen i juni, til nivåer den lå på i forkant av pandemien. Volvo melder imidlertid nå om at de vil måtte stenge ned fabrikken i Torslanda utenfor Göteborg, som følge av mangel på halvledere. Til tross for dette har vi valgt å revidere opp våre prognoser noe for svensk økonomi, som følge av den sterke utviklingen i resten av det svenske næringslivet. Vi ser derfor nå for oss en vekst på 4,2 prosent i 2021, fallende til 3,8 prosent i 2022.

Både Iran, Libya og Venezuela er fritatt fra kuttavtalen til OPEC+. Det er usikkert hvordan produksjonen i disse landene vil utvikle seg framover. Sanksjonene som er blitt innført overfor Iran kan bli opphevet. Produksjonen i Iran har falt fra om lag 3,8 millioner fat per dag før sanksjonene ble innført til om lag 2,5 millioner fat per dag i juli i år. Dersom USA letter på sanksjonene kan iransk produksjon relativt raskt øke til nivået før sanksjonene ble innført.

Kilde: IEA Oil Market Report August 2021 og Statistisk sentralbyrå.

IEA forventer at råoljeproduksjonen utenfor OPEC+ vil stige med 0,7 millioner fat daglig i år og med ytterligere 1,7 millioner fat til neste år. I inneværende år er det forventet at produksjonen vil øke mest i Canada og Brasil. Den største økningen i OECD i 2022 vil komme i USA og i mindre grad i Canada og Norge. IEA forventer at produksjonen av olje fra tette bergarter i USA vil øke med rundt 0,6 millioner fat per dag. Denne økningen er større enn i fjor, men lavere enn i flere enkeltår før pandemien. Mange analytikere begrunner dette med at disse produsentene vil fokusere på avkastning og bare til en viss grad på økte investeringer og produksjonsvolum. Produksjonen i resten av verden, blant annet i Brasil, er forventet å øke med 0,4 millioner fat per dag i 2022. Av andre land utenfor OPEC kan Russland og Kasakhstan øke produksjonen innenfor OPEC+avtalen.

De samlede kommersielle lagrene av råolje og oljeprodukter i OECD er nå lavere enn gjennomsnittet over de siste fem årene. Dersom OPEC+ fra og med august øker produksjonen slik de har skissert, vil de samlede globale lagrene av råolje og produkter falle noe i

inneværende år, mens den årlige økningen i 2022 vil være på hele 2,4 millioner fat daglig. Dette vil sannsynligvis legge en kraftig demper på den videre utvikling i oljeprisen. Dersom OPEC+ i stedet øker produksjonen ut 2021 for deretter å holde produksjonen konstant ut 2022, vil de globale lagrene av olje falle noe til neste år. I publikasjonen Oil 2021 forventer IEA at den globale etterspørselen vil øke med om lag 3 millioner fat per dag fra 2022 til 2024. Videre forventer IEA at oljeproduksjonen fra tette bergarter i USA ikke vil stige mye i årene framover fordi produsentene fortsetter å fokusere på lønnsomhet i form av økt avkastning og bare til en viss grad på volumøkninger. Dette kan gi rom for en viss økning i etterspørselen rettet mot OPEC+.

Framtidsprisen på Brent Blend er utgangspunktet for vårt anslag over utviklingen i oljeprisen. Nå indikerer denne at prisen vil falle til om lag 62 dollar per fat i 2024. Et fall i oljeprisen er i overensstemmelse med scenarier fra IEA om konsekvenser for oljemarkedet av å nå 1,5-gradersmålet.

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Gjenåpningen av samfunnet er godt i gang og aktiviteten i norsk økonomi har økt de siste månedene. Etter den første nedstengningen falt BNP Fastlands-Norge med over 10 prosent fra februar til april i fjor, ifølge månedlig nasjonalregnskap. Aktiviteten tok seg markert opp fram til oktober i fjor, men falt deretter litt i vinter som følge av nye smittebølger både nasjonalt og internasjonalt.

Gjennom våren og sommeren har lavere smittetall, økt vaksinerings og lettelse i nasjonale restriksjoner bidratt til at den økonomiske aktiviteten har tatt seg opp. I juni var BNP Fastlands-Norge tilbake på samme nivå som før pandemien rammet i mars i fjor. Aktiviteten er likevel rundt 2,5 prosent lavere enn hva vi anser å være et trend-nivå for økonomien. Framover ventes den økonomiske veksten

Tabell 2.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2019	2020	Sesongjustert			
			20:3	20:4	21:1	21:2
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mm.	1,4	-6,9	9,3	0,3	-3,6	3,4
Konsum i offentlig forvaltning	1,9	1,7	3,1	2,4	-1,5	1,9
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	4,8	-3,8	-1,2	1,5	-2,9	2,8
Utvinning og rørtransport	12,6	-4,1	-4,4	3,6	-3,5	4,3
Fastlands-Norge	4,0	-4,1	-1,1	1,1	-2,8	3,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,1	-3,9	5,0	1,1	-2,8	2,9
Eksport	0,5	-0,5	3,4	2,4	-1,8	3,9
Tradisjonelle varer	4,6	-2,2	8,3	3,2	1,9	0,5
Råolje og naturgass	-4,3	10,1	0,4	1,5	-6,1	8,9
Import	4,7	-11,9	9,5	0,5	-4,9	3,9
Tradisjonelle varer	5,7	-2,6	12,8	2,1	-5,0	7,0
Bruttonasjonalprodukt	0,9	-0,8	4,3	0,8	-0,6	1,1
Fastlands-Norge	2,3	-2,5	4,9	2,0	-1,0	1,4
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,8	-2,1	3,9	0,2	-0,7	0,7
Sysselsatte personer	1,6	-1,3	-0,0	0,9	-0,4	0,4
Arbeidsstyrke ²	1,0	0,4	0,7	0,4	..	..
Arbeidsledighetsrate, nivå ²	3,7	4,6	5,3	5,0	..	..
Priser og lønninger						
Årslønn	3,5	3,1	..	..	..	..
Konsumprisindeksen (KPI) ³	2,2	1,3	0,6	0,1	1,8	0,2
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ³	2,2	3,0	1,0	0,1	0,5	0,1
Eksportpriser tradisjonelle varer	0,7	-3,4	-4,1	1,9	5,5	4,8
Importpriser tradisjonelle varer	2,5	4,2	-2,2	-0,8	1,9	2,1
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner ⁴	102	67	17	5	94	..
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Norges Banks styringsrente (nivå)	1,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Utlånsrente, rammelån med pant i bolig ⁵	0,8	0,6	2,1	2,1	2,1	2,0
Råoljepris i kroner ⁶	564	407	396	408	521	577
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	107,6	114,9	113,3	114,1	109,2	107,4
NOK per euro	9,85	10,72	10,67	10,76	10,26	10,09

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Ifølge AKU.

³ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁴ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁵ Gjennomsnitt for perioden.

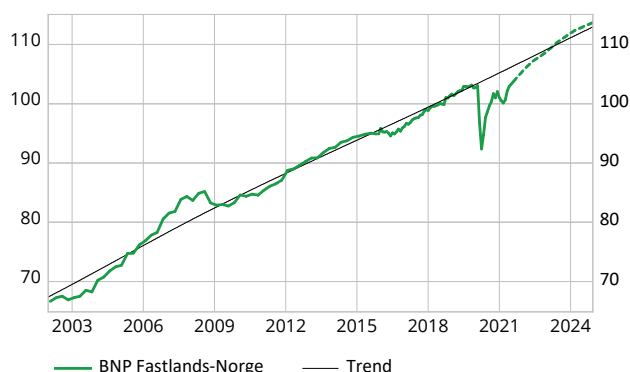
⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Figur 2.1. BNP Fastlands-Norge og beregnet trend

Sesongjustert, indeks, 2018 = 100

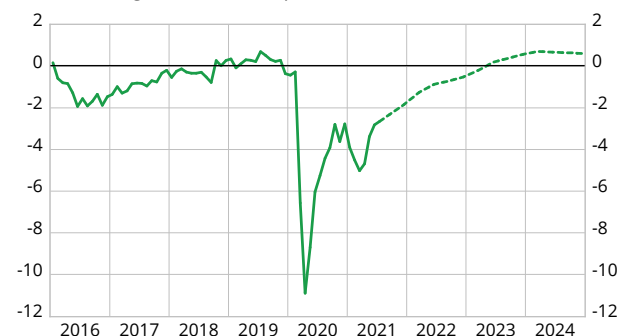

* Kvartalstall før 2016, månedstall deretter. Trenden er beregnet med et HP-filter (lambda = 40 000 på kvartal), men slik at trenden ikke påvirkes direkte av aktivitetsutviklingen i 2020 og 2021

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2. BNP Fastlands-Norge

Avvik fra beregnet trend-BNP i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

å fortsette. Delta-varianten av koronaviruset har riktignok medført økte smittetall både i Norge og internasjonalt, men med en stadig større andel av befolkningen vaksinert blir langt færre av de smittede innlagt på sykehus. Vi legger til grunn at gjenåpningen av samfunnet fortsetter utover høsten. I takt med den videre gjenåpningen ventes den økonomiske aktiviteten å ta seg markert opp i 2022, og da spesielt i mange av de næringene som har vært hardest rammet av smitteverntiltakene.

Mange finanspolitiske tiltak ble iverksatt for å motvirke de økonomiske effektene av pandemien. Beregninger indikerer at tiltakene iverksatt i 2020 løftet den økonomiske aktiviteten i Fastlands-Norge samme år med 0,5 prosent¹ Ifølge Revidert Nasjonalbudsjett (RNB) vil tiltakene bevilget i 2021 og ettervirkningene av tiltakene fra i fjor løfte BNP Fastlands-Norge i år med 1,4 prosent. Det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet for 2021 er i RNB anslått til 402,6 milliarder kroner. Dette tilsvarer 3,7 prosent av oljefondets markedsverdi ved inngangen til året. Handlingsregelen tilsier at bruken av oljeinntekter over tid skal utgjøre 3 prosent av oljefondet, men det skal også legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet, slik det ble gjort i 2020 og så langt i 2021. Utfasing av de ekstraordinære koronatiltakene medfører at budsjettbalansen reduseres til i underkant av 3 prosent av fondet allerede i 2022.

Husholdningenes konsum er igjen på vei opp. Etter et midlertidig tilbakefall i 1. kvartal i år, tok samlet konsum seg opp i 2. kvartal. Denne innhentingen kom som følge av lavere smittespredning og lettelse i smitteverntiltakene. Veksten var særlig sterk i mai, men fortsatte i juni. Vaksinering av befolkningen, gjenåpning av økonomien og oppdemmet etterspørsel hos husholdningene vil løfte konsumet framover. Ifølge våre beregninger vil samlet konsum ta seg opp til samme nivå som før koronakrisen mot slutten av 2021 og vokse videre med nær 8 prosent i 2022. Med utsikter til vekst i disponible realinntekter, men med svak utvikling i realboligprisene og dermed også i realformuen, anslås konsumet å vokse i området 3,5-4 prosent i 2023 og 2024. Spareraten ventes å falle fra rekordhøye 15,4 prosent i fjor til mellom 13 og 14 prosent i år, og gradvis videre til rundt 7,5 prosent i 2024, som er om lag 0,5 prosentpoeng høyere enn den gjennomsnittlige årlige spareraten for tiårsperioden 2010–2019.

Boligprisveksten har vært høy det siste året, noe som tyder på at de rekordlave boliglansrentene og den delvis tvungne sparingen har dominert over andre forhold, som moderat inntektsvekst og svak befolkningsvekst. Sammenliknet med 2. kvartal i fjor var prisene i 2. kvartal i år mer enn 12 prosent høyere. I de siste månedene er det imidlertid tegn til at boligprisveksten er i ferd med å avta. Vi anslår derfor at boligprisene holder dagens høye nivå de nærmeste månedene, noe som tilsier en vekst på opp mot 10 prosent som årsgjennomsnitt i 2021. En moderat økning i boliglansrentene litt fram i tid vil trolig dempe boligprisveksten. Den høye boligprisveksten har gjort boligbygging mer lønnsomt,

¹ Se Bjertnæs, mfl. (2021). COVID-19, tapt verdiskaping og finanspolitikkenes rolle. Rapporter 2021/13, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og importjusterte bidrag fra etterspørselskomponenter.¹ Prosentpoeng, årlig rate

	KNR-tall				Prognose			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP Fastlands-Norge	2,0	2,2	2,3	-2,5	3,6	3,8	2,6	2,3
hvorav bidrag fra:								
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,9	0,6	0,5	-2,6	1,5	2,9	1,5	1,3
Konsum og investeringer i offentlig forvaltning	0,6	0,5	0,8	0,4	0,8	0,5	0,4	0,5
Petroleumsinvesteringer	-0,2	0,0	0,3	-0,1	-0,1	-0,2	0,3	0,1
Boliginvesteringer	0,4	-0,4	-0,1	-0,2	0,3	0,3	0,1	0,1
Andre fastlandsinvesteringer	0,5	0,2	0,3	-0,3	0,1	0,2	0,1	0,2
Fastlandseksport ¹	-0,2	0,3	0,7	-1,3	0,7	1,2	0,7	0,6
Andre faktorer ¹	0,1	1,1	-0,3	1,7	0,4	-1,0	-0,5	-0,5

¹ Se forklaring under figur 2.3.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

boliginvesteringene har økt og våre beregninger viser at de fortsetter oppover også inn i neste år. Dette vil bidra til å dempe boligprisveksten i årene framover. Justert for veksten i konsumprisindeksen ligger det an til om lag uendrete realboligpriser fram mot 2024.

I 2020 falt petroleumsinvesteringene samlet med 4,1 prosent. Oljeselskapenes investeringsplaner indikerer at den samlede investeringsaktiviteten vil falle litt i år og en del mer til neste år. I tråd med markedsf forventninger legger vi til grunn at oljeprisen gradvis reduseres fra dagens nivå på rundt 70 dollar til rundt 60 dollar fatet mot slutten av 2024. Utsikter til en relativt høy oljepris og skat-tetiltakspakken Stortinget vedtok i juni i fjor bidrar trolig til økt aktivitet i 2023 og 2024. Da ventes petroleumsinvesteringene å stige med henholdsvis 10 og 5 prosent. Med en slik utvikling vil den samlede etterspørselen fra petroleumsinvesteringene løfte veksten i BNP Fastlands-Norge med 0,3 prosentpoeng i 2023 (se tabell 2.2). Selv om vi venter en økning i investeringene i 2023 er trenden at petroleumsvirksomhetens betydning for norsk økonomi stadig blir mindre over tid. Regnet som andel av BNP-Fastlands-Norge anslås petroleumsinvesteringene å være knappe 6 prosent i 2024 mot 9 prosent i 2013. Regjeringen har nylig lagt frem et forslag til omlegging av petroleumsskatten. Vi har lagt til grunn det gjeldende skattesystemet i våre framskrivinger. Det nylig foreslåtte skattesystemet bidrar til å øke usikkerheten knyttet til våre prognoser for årene 2022-2024.

Næringsinvesteringene falt markert i 2020, spesielt innenfor industrien. Fallet har stoppet opp og det er nå tegn til at investeringene vil øke moderat i årene som kommer. Virksomheter i både industri- og tjenestesektoren melder om økte investeringer i

år, og enda høyere investeringer i 2022. Flere store prosjekter er planlagt innen oljeraffineri, kjemisk og farmasøytisk industri, samt innen gummi-, plast- og mineralsk industri. Mange virksomheter ser også ut til å omstille seg i en grønnere retning, og flere batterifabrikker og hydrogenanlegg er planlagt. Innen kraftforsyning ser det derimot ut til at investeringene er på vei ned, blant annet fordi flere store vindkraftutbygginger forventes å bli ferdigstilt ved utgangen av 2021. Samlet sett anslår vi at næringsinvesteringene vil øke beskjedent i år, men at veksten deretter tar seg opp til rundt 3 prosent årlig fram til 2024.

Krona svekket seg kraftig i mars 2020. Euroen kostet rundt 10,0 kroner før utbruddet av koronaviruset i Norge, men svekket seg markert i mars i fjor til drøye 12,0 kroner. Kursen sank deretter til under 10,0 kroner i mai i år. Siden har krona svekket seg litt igjen, og en euro koster ved utgangen av august rundt 10,2 kroner. I prognosene legger vi til grunn uendret kronekurs framover, basert på valutakursene i slutten av august. På årsbasis innebærer det en styrking av krona fra 2020 til i år, og en liten svekkelse fra i år til neste år.

Det er utsikter til høyere underliggende inflasjon. Den underliggende prisstigningen målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) steg med 1,1 prosent i juli. Økte importpriser og lønnskostnader vil trekke den underliggende inflasjonen opp og den underliggende prisveksten blir trolig liggende rundt 2,0 prosent fram til 2024. For inneværende år ventes veksten i konsumprisindeksen samlet (KPI) å bli 3,3 prosent. Økende energipriser vil løfte KPI med 1,9 prosentpoeng i år, mens reduserte avgifter vil trekke veksten ned med 0,5 prosentpoeng.

Tabell 2.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2020-2024. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regn- skap 2020	Prognoser										
		2021			2022			2023			2024	
		SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB
Realøkonomi												
Konsum i husholdninger mm.	-6,9	4,1	3,2	4,7	7,8	10,1	..	4,0	3,2	..	3,5	2,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	3,2	3,3	4,3	1,5	0,6	..	1,2	0,0	..	1,6	0,6
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,8	1,2	..	0,2	1,6	..	..	3,3	..	..	2,9	..
Utvinning og rørtransport	-4,1	-2,0	-2,0	-5,4	-8,0	-6,0	..	10,0	10,0	..	5,0	8,0
Næringer	-6,1	1,6	0,2	0,0	3,4	2,6	..	2,4	5,8	..	2,9	6,5
Bolig	-4,0	6,0	4,6	6,4	5,5	2,6	..	2,3	0,6	..	1,6	1,1
Offentlig forvaltning	-1,0	-1,6	..	-0,8	1,8	..	..	1,0	..	..	2,5	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	-3,9	3,3	3,0	3,9	5,0	5,5	..	2,8	2,2	..	2,7	0,5
Eksport	-0,5	2,8	..	4,1	7,1	..	..	4,2	..	..	2,6	..
Tradisjonelle varer ²	-2,2	6,4	4,5	3,7	2,3	6,2	..	2,9	2,9	..	2,6	2,6
Råolje og naturgass	10,1	0,3	..	3,3	6,3	..	..	4,3	..	..	1,7	..
Import	-11,9	2,5	0,9	3,0	8,5	10,7	..	5,0	5,6	..	4,3	4,8
Bruttonasjonalprodukt	-0,8	3,0	2,9	3,7	4,1	3,6	..	2,8	1,2	..	2,2	1,0
Fastlands-Norge	-2,5	3,6	3,8	3,7	3,8	4,1	..	2,6	1,0	..	2,3	1,0
Arbeidsmarked												
Sysselsatte personer	-1,3	0,7	0,5	0,5	1,4	2,2	..	0,8	0,5	..	1,1	0,4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,6	4,7	3,5	4,4	4,4	3,6	..	4,2	..	..	3,9	..
Priser og lønninger												
Årslønn	3,1	3,1	2,8	2,4	3,1	2,9	..	3,2	3,1	..	3,6	3,3
Konsumprisindeksen (KPI)	1,3	3,3	2,8	2,8	1,9	1,1	..	1,5	1,3	..	2,1	1,6
KPI-JAE ³	3,0	1,9	1,7	2,0	2,2	1,3	..	1,9	1,4	..	2,0	1,6
Boligpris ⁴	3,9	9,7	9,2	..	4,4	1,0	..	1,6	1,3	..	1,7	2,9
Utenriksøkonomi												
Driftsbalansen, mrd. kroner ⁵	67	405	..	224	468	..	..	477	..	..	417	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	2,0	10,4	..	6,0	11,1	..	..	10,8	..	..	9,1	..
MEMO:												
Pengemarkedsrente (nivå)	2,8	0,5	..	0,6	1,2	..	..	1,7	..	..	2,0	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	407	591	..	557	597	..	..	563	..	..	536	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	6,7	-5,0	-7,0	-5,4	0,4	-2,3	..	0,0	-0,7	..	0,0	-0,2

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Norges Bank gir anslag for tradisjonelle varer og tjenester fra Fastlands-Norge. Finansdepartementet gir anslag for varer utenom olje og gass.

³ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).

⁴ Norges Bank gir anslag på boligprisindeksen publisert av Eiendom Norge.

⁵ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.

⁷ Positivt tall innebærer svekket krone. Finansdepartementet gir anslag på konkurranseprisindeksen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, Meld.St.2. (2020-2021) (FIN), Norges Bank, Pengepolitisk rapport 2/2021 (NB).

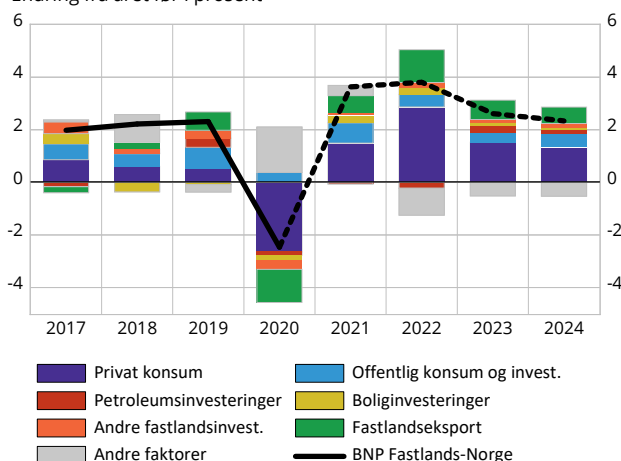
Norges Bank møtte koronakrisen med rentekutt og styringsrenta har vært 0 prosent i litt over ett år. Nullrenta gjenspeiler en økonomi i krise. Med økt økonomisk aktivitet og videre gjenåpning av samfunnet ligger det an til at renta skal heves fra dagens unormalt lave nivå. Som i forrige prognose regner vi med at det første rentehoppet kommer i september. Neste år kan det bli ytterligere tre renteøkninger og renteøkningene vil trolig fortsette i 2023 og 2024. Med denne renteutviklingen vil det

likevel ta to år før styringsrenta er tilbake til 1,5 prosent, nivået fra før nedstengningen i mars 2020.

Det ser ut til at reallønna faller svakt i år. I årets lønnsforhandlinger har NHO, i forståelse med LO, anslått en årslønnsvekst for industrien samlet i NHO-området på 2,7 prosent i 2021, noe som setter en norm for de andre tariffområdene. Tallene for gjennomsnittlig avtalt månedslønn for 1. og 2. kvartal 2021 viser en relativt høy underliggende

Figur 2.3. Bidrag til vekst i BNP Fastlands-Norge, importjustert

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Etterspørselsbidragene er regnet ut ved å finne endringen i hver variabel, trekke ut den direkte og indirekte importandelen, og deretter dele på nivået til BNP Fastlands-Norge i perioden før. (Metoden som brukes er dokumentert i Konjunkturtendensene 2021/1 boks 2.3).

Fastlandseksport er definert som samlet eksport minus eksport av råolje, naturgass og frakttjenester i utenriks sjøfart.

Andre faktorer inkluderer lagerendring, statistiske avvik og sammensetningseffekter.

lønnsvekst, frontfagsrammen tatt i betraktning. Som i forrige kvartal, var veksten i 2. kvartal i stor grad drevet av privat sektor, og da spesielt i de næringene som har vært forholdsvis lite berørt av pandemien, som for eksempel bygg- og anlegg og varehandel. Framover ventes lønnsveksten å ta seg ytterligere opp, men økt sysselsetting blant personer med lavt lønnsnivå vil kunne dempe oppgangen noe. Samlet anslår vi årslønnsveksten i 2021 til 3,1 prosent, noe som er høyere enn frontfagsrammen, men likevel noe lavere enn det anslåtte nivået på inflasjonen i år. I resten av prognosebånen ventes lønnsveksten å holde seg i overkant av 3 prosent i året. Med en KPI-vekst på om lag 2 prosent i samme periode gir det en årlig reallønnsvekst på litt over 1 prosent framover.

Flere melder seg nå på i arbeidsmarkedet. Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) viste en overraskende sterk økning i både sysselsetting og arbeidsstyrke i 2. kvartal i år. Det er spesielt blant de yngre aldersgruppene at arbeidstilbudet øker. Kombinasjonen av innreiserestriksjoner, som demper konkurransen fra utenlandske arbeidstakere, og økt etterspørsel etter arbeidskraft innen en del tjenestenæringer som for eksempel overnatting og servering, kan bidra til at flere yngre kommer i jobb utover

høsten. Arbeidsledigheten er likevel fremdeles på et høyt nivå. Ifølge månedlige sesong- og bruddjusterte tall fra AKU var ledigheten 4,9 prosent som gjennomsnitt for april, mai og juni, men bruddestimert som følger av at AKU ble lagt om fra og med 2021 er usikkert (se boks 2.1). Våre beregninger viser at arbeidsledigheten målt ved AKU blir 4,7 prosent i 2021, for deretter å reduseres til rundt 4 prosent i 2023. Disse anslagene er ikke bruddjustert. Justerer man for det antatte bruddet, vil arbeidsledigheten i 2024 være på linje med nivået i 2019.

Koronapandemien har preget både norsk og internasjonal økonomi i rundt ett og et halvt år. Vi anslår trendveksten i fastlandsøkonomien til knappe 2 prosent i året. Selv om BNP Fastlands-Norge i juni 2021 var tilbake på samme nivå som i februar 2020, var nivået i juni rundt 2,5 prosent lavere enn trendnivået i økonomien. Vi anslår at BNP Fastlands-Norge vil øke med 3,6 prosent i år. Den videre innhenting antas å bli særlig sterk innen de områdene som ble hardest rammet av smitteverntiltakene. Dette gjelder spesielt tjenestenæringene som opplevde et bratt fall i fjor, som for eksempel transport, overnatting og servering samt forretningsmessig tjenesteyting. Ettervirkningene av den internasjonale lavkonjunkturen og de nasjonale smitteverntiltakene vil likevel prege norsk økonomi en god stund framover, og først i 2023 anslår vi at arbeidsledigheten er tilbake på det vi regner som et mer normalt nivå.

Usikkerheten knyttet til den videre utviklingen i økonomien er fremdeles stor, og sannsynligheten virker større for at det går verre enn at det går bedre. Delta-varianten er i frammarsj, både i Norge og internasjonalt, og data fra Israel kan indikere at effekten av Pfizer-vaksinen avtar noe raskere enn hva man tidligere har trodd. Nye muterte versjoner av viruset kan også oppstå. Samtidig er villigheten til å ta vaksinen høy i Norge, og vaksinene ser ut til å skjerme godt mot alvorlig sykdom og død. Helsemyndighetene har i slutten av august erklært at vi er inne i en fjerde smittebølge, men vaksineringsgjør at vi foreløpig ikke har en stor bølge med innleggelser. På bakgrunn av dette vurderte Folkehelseinstituttet i slutten av august at sannsynligheten er svært lav for at intensivkapasiteten blir sprengt i tiden som kommer. Regjeringen har i begynnelsen av september utsatt trinn 4 av gjenåpningen for å begrense smittespredningen og holde sykdoms-

byrden lav inntil 90 prosent av befolkningen over 18 år er fullvaksinert. Myndighetenes ambisjon er nå at denne vaksinasjonsgraden er gjennomført innen 4-6 uker. Våre prognoser er basert på dette bildet, men hvis disse forutsetningene ikke slår til, vil den videre økonomiske innhenting ta lenger tid enn det våre beregninger viser.

2.1. Finanspolitikk med utfasing av ekstraordinære tiltak

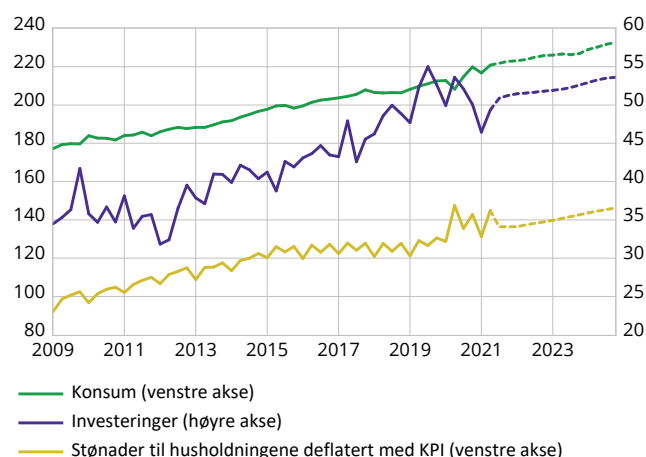
Konsumet i statsforvaltningen steg med 1,3 prosent i 2. kvartal 2020 etter en nedgang i 1. kvartal. Mer normalisert aktivitet ved sykehusene samt økt aktivitet ved universitetene og høyskolene trakk konsumet opp. Konsumet i kommuneforvaltningen steg med 2,5 prosent i 2. kvartal etter å ha falt i 1. kvartal. Lettelser i smitteverntiltak og økt aktivitet i de kommunale helsetjenestene trakk konsumet opp. Investeringene i statsforvaltningen steg med 2,3 prosent i 2. kvartal. Investeringer i nye sykehus trakk opp investeringene, mens forsinkelser i leveranser av kampfly bidro til at økningen ikke ble enda større. Bruttoinvesteringer i kommuneforvaltningen steg med 11,6 prosent i 2. kvartal. Investeringer i offentlig kommunal administrasjon, som blant annet inneholder veier, boliger og kollektivtrafikk, trakk opp. En rekke avgiftsendringer er innført for 2021 og disse omtales nærmere i avsnitt 2.11. I prognosebanen antas inflasjonsjusterte øvrige avgifter, uendrete skattesatser og lønnsjusterte beløpsgrenser.

I Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2021 foreslo regjeringen utvidede støttetiltak som brakte bruken av oljeinntekter, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet, opp til 402,6 milliarder kroner i 2021, nær 90 milliarder kroner mer enn i budsjettforslaget i fjor høst. Underskuddet tilsvarer 3,7 prosent av Statens pensjonsfond utland. I 2022 antar vi at oljepengebruken, målt ved det strukturelle oljekorrigerte underskuddet som andel av oljefondet, reduseres til i underkant av 3 prosent. Vekst i fondsverdien over tid innebærer imidlertid økt oljepengebruk målt i kroner.

I prognosene legger vi til grunn at de fleste koronatiltak avvikes i løpet av høsten når alle i den voksne delen av befolkningen som har takket ja til vaksiner har mottatt sin andre dose, og at norsk økonomi fortsetter gjeninnhenting i takt med at smitteverntiltakene fjernes. Denne utviklingen innebærer en endring av finanspolitikken. Redu-

Figur 2.4. Offentlig forvaltning

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbureau

serte offentlige stønader og overføringer samt økte skatteinntekter vil redusere budsjettunderskuddet. Opposisjonspartiene, som har flertall på Stortinget, tok imidlertid nylig initiativ til en forlengelse av permitteringsordningen. De foreslår bransjespesifikke ordninger etter 1. oktober, da ordningen for permitterte under pandemien etter planen utløper. Spredningen av Delta-varianten samt nye virusvarianter skaper dessuten usikkerhet om den økonomiske veksten og om budsjettunderskudd i tiden framover.

I prognosene antar vi at aktivitetsveksten i offentlig forvaltning normaliseres gjennom prognosebanen. Vi anslår en prosentvis endring i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning i 2021 på henholdsvis 3,2 og -1,6 prosent. Vekstanslaget i bruttoinvesteringer, som ved forrige prognose var -1,1 prosent, er justert noe ned som følge av reviderte tall i 2. kvartal. Veksten i offentlig konsum i inneværende år, som ved forrige prognose var 2,7 prosent, er oppjustert som følge av økte utgifter til blant annet vaksiner. Vekstanslagene for perioden 2022–2024 er en videreføring av tidligere anslag. God skatteinnngang i kommunene samt ønske om å forhindre at arbeidsledigheten fester seg på et høyt nivå kan føre til mer ekspansiv finanspolitikk. Satsing på grønn omstilling kan også bidra ved at investeringer i offentlig sektor øker. Handlingsregelen for bruk av oljepenger kan imidlertid legge en demper på den ekspansive politikken. Stønader, som vi ved forrige prognose antok skulle falle reelt med 1,8 prosent i 2021, antas nå å falle med 1,7 prosent som følge av forlengelser av permitte-

ringsordningen. Arbeidsmarkedsrelaterte stønader avtar gradvis i prognoseperioden, mens utbetaling av pensjoner øker på lang sikt.

2.2. Mot normalisering av rentenivået

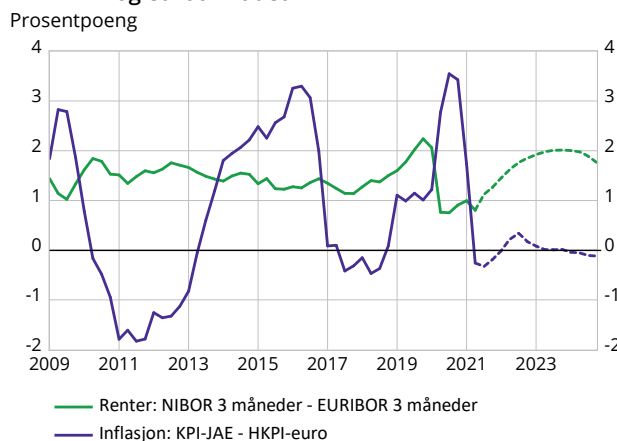
I løpet av mindre enn to måneder våren 2020 satte Norges Bank ned styringsrenta med 1,5 prosentpoeng til 0 prosent. Tremåneders pengemarkedsrenta har etter det siste rentekuttet ligget i området 0,2-0,5 prosent, og ved utgangen av august i år er pengemarkedsrenta på 0,4 prosent. Innskudds- og utlånsrentene er også rekordlave. Ved utgangen av 2. kvartal i år var gjennomsnittlig rammelånsrente med sikkerhet i bolig på 2,02 prosent, mens gjennomsnittlig innskuddsrente var på 0,31 prosent.

Krona svekket seg kraftig rundt nedstengningen av Norge i mars 2020. En uke før nedstengningen kostet en euro 10,40 kroner. En uke etter nedstengningen måtte man betale over 12,30 kroner for en euro, ifølge de offisielle dagskursene notert av Norges Bank. Siden har krona styrket seg, og gjennom 2. kvartal i år lå prisen på en euro rundt 10,00 kroner. Deretter har krona igjen svekket seg, og i siste uken av august kostet en euro om lag 10,20 kroner, mens dollaren kostet nær 8,70 kroner. I prognosene legger vi til grunn uendret kronekurs framover, basert på kursene i slutten av august. På årsbasis innebærer det en styrking av krona fra 2020 til i år, og en mindre svekkelse fra i år til neste år.

I forbindelse med det siste rentekuttet våren 2020 signaliserte Norges Bank uendret rente i flere år framover. I de etterfølgende utgavene av Pengepolitisk rapport i 2020 så Norges Bank for seg en forsiktig renteoppgang fra første halvår 2022. I Pengepolitisk rapport fra mars i år ble prognosen for første renteøkning framskyndet til andre halvår i år før rapporten fra juni i år anslo september som den sannsynlige måneden for økning i styringsrenta.

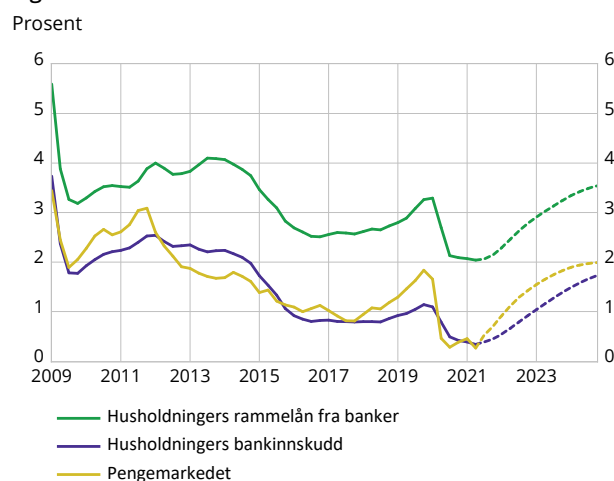
Som i forrige prognose, regner vi med at den første renteøkningen kommer i september. Veksten i norsk økonomi var høy i 2. kvartal i år og gjenåpningen vil føre til ytterligere god vekst de nærmeste kvartalene. Arbeidsledighetsraten har falt og vil i 2024 komme ned på det samme nivået som i 2019 når man korrigerer for omleggingen av AKU (se boks 2.1). Samtidig ligger veksten i konsumprisene an til å holde seg nær inflasjonsmålet de nærmeste

Figur 2.5. Rente- og inflasjonsforskjell mellom Norge og euroområdet

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

Figur 2.6. Norske renter

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå

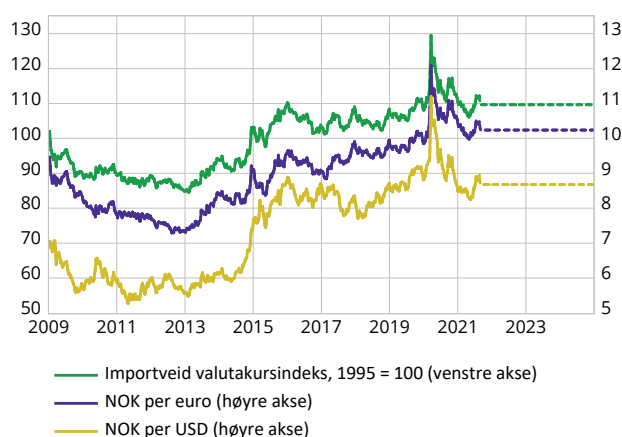
årene. Det taler for en normalisering av rentenivået. Usikkerheten taler likevel for at denne renteøkningen skjer gradvis. Innen utgangen av neste år kan det komme ytterligere tre renteøkninger. Renteøkningene fortsetter i 2023 og 2024. Med denne renteutviklingen vil det likevel ta i overkant av to år før styringsrenta er tilbake til nivået før nedstengningen i fjor. Renta på rammelån med sikkerhet i bolig kommer opp i 3,5 prosent i slutten av 2024.

2.3. Konsumet igjen på vei opp

Ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap falt samlet konsum i ideelle organisasjoner med 6,9 prosent som årsgjennomsnitt i 2020 til tross for sterk vekst gjennom 2. halvår i fjor. Etter et midlertidig tilbakefall på 3,6 prosent i 1. kvartal i år, regnet fra kvartalet før, tok samlet konsum seg opp igjen med 3,4 prosent i 2. kvartal. Denne innhentingene kom som følge av lavere smittespredning og gradvise lettelse

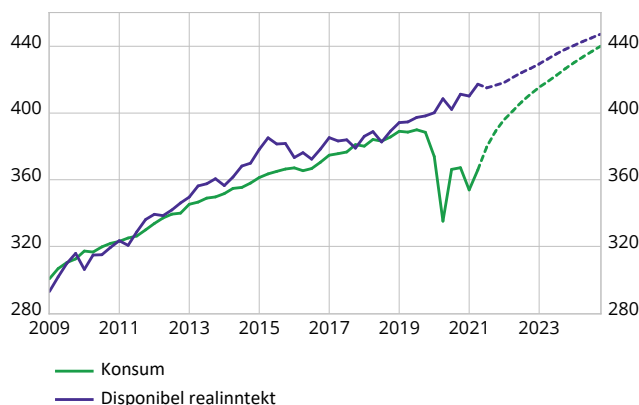
Figur 2.7. Valutakurser

Kilde: Norges Bank

Figur 2.8. Inntekt og konsum i husholdninger mv.

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

ser i smitteverntiltak gjennom siste kvartal. Veksten på månedsbasis var særlig sterk i mai, vel 4 prosent, mens veksten i juni var om lag 2 prosent. Nivået på samlet konsum var likevel i underkant av 4 prosent lavere i juni i år sammenliknet med februar i fjor, måneden før nedstengningen i Norge.

Både vare- og tjenestekonsumet tok seg kraftig opp i 2. kvartal. Gjenåpning av kjøpesentre og butikker i en rekke kommuner førte til en sterk vekst i kjøp av klær, sko, biler, møbler og husholdningsartikler. Etter en vekst på nær 1 prosent i april, hele 5,3 prosent i mai og nullvekst i juni, økte varekonsumet med 3,6 prosent i siste kvartal sett under ett. Varekonsumindeksen for juli viser en ytterligere sesongjustert vekst på 1,2 prosent, regnet fra måneden før. Da smittevernet medførte strenge restriksjoner på tjenestekonsumet tilpasset husholdningene seg ved å øke sitt varekonsum. Nivået på varekonsumet

met har således gjennom koronapandemien løftet seg betydelig og lå om lag 14 prosent høyere i juli enn i februar i fjor. Etter sterkt fall i to kvartaler på rad, vokste konsumet av overnattings- og serveringstjenester med hele 9 prosent i 2. kvartal. Mye av denne veksten kan trolig tilskrives opphevelsen av det nasjonale skjenkeforbudet. Tjenestekonsumet samlet sett viste tiltakende vekst i april, mai og juni med en samlet vekst på 2,4 prosent i siste kvartal. Nivået på tjenestekonsumet lå likevel om lag 10 prosent lavere i juni enn i måneden før nedstengningen i fjor.

Nordmenns konsum i utlandet har også falt kraftig gjennom pandemien. Selv om lettelse i reglene for utenlandsreiser i juni førte til en doubling av nordmenns konsum i utlandet sammenliknet med mai, var nivået på denne konsumkategorien over 90 prosent lavere i juni i år enn i februar i fjor. Nivået på utlendingers konsum i Norge, som også har blitt skadelidende under pandemien, har falt i samme størrelsesorden i samme periode.

Veksten i husholdningenes disponible realinntekter, både med og uten utbetalinger av aksjeutbytte, er i inntekts- og kapitalregnskapet anslått til rundt 2,5 prosent i 2020. Lønnsinntektene, som er den viktigste inntektskilden for husholdningene, viste svak utvikling i fjor ettersom sysselsettingen falt kraftig med smitteverntiltakene og den tidvise nedstengningen av deler av næringslivet. Offentlige stønader vokste derimot betydelig som følge av rekordstore utbetalinger til et stort antall permitterte og ledige arbeidstakere. Med rekordlave utlånsrenter løftet også reduserte netto renteutgifter inntektsveksten i fjor. Rentebelastningen til husholdningene, det vil si renteutgifter målt som andel av disponibel inntekt, falt fra 5,5 prosent i 2019 til 4,7 prosent i 2020.

Vi legger nå til grunn en gjennomsnittlig årlig vekst i disponibel realinntekt eksklusive utbetalinger av aksjeutbytte på knappe 3 prosent i årene 2021-2024, altså litt høyere enn i fjor. Lønnsinntektene vil ta seg opp i takt med økt sysselsetting i en gradvis normalisering av norsk økonomi. Offentlige stønader vil derimot reelt sett falle i innværende år når permitteringsordningene under pandemien etter hvert opphører. Også netto renteutgifter vil dempe realinntektsveksten i årene 2022-2024 når lånerentene som husholdningene står overfor stiger i takt med økende styringsrente. Nivået på

rentebelastningen til husholdningene vil mot slutten av prognoseperioden komme opp i vel 6 prosent, noe som er litt høyere enn gjennomsnittet for de siste 20 årene. Vi ser for oss, som i vår forrige konjunkturrapport, at samlet konsum vil ta seg opp til samme nivå som før nedstengningen i fjor mot slutten av 2021 og vokse videre med nær 8 prosent i 2022. Bak disse anslagene ligger antakelser om en videre vaksinerings av befolkningen, ingen nye nedstengninger av næringslivet samt en fortsatt oppdemmet etterspørsel hos husholdningene fra i fjor og første halvår i år. Anslagene er imidlertid beheftet med større usikkerhet nå enn ved forrige publisering som følge av spredningen av Delta-varianten. Med utsikter til vekst i disponible realinntekter, men med svak utvikling i realboligprisene og dermed også i realformuen, anslås konsumet å vokse med vel 3,5 prosent som årlig gjennomsnitt de siste to årene av prognoseperioden.

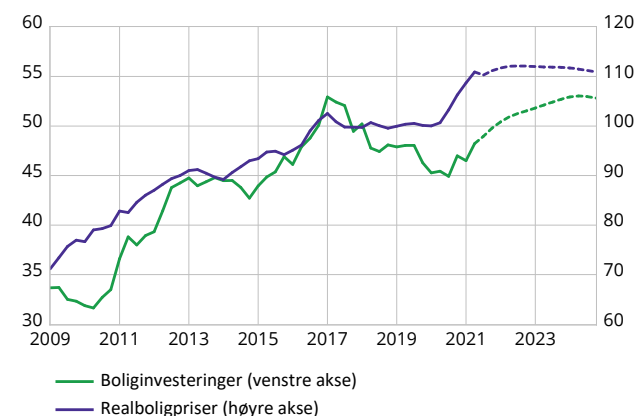
Siden husholdningenes inntekter holdt seg godt oppe, samtidig som konsumet falt kraftig under pandemien, økte spareraten, målt ved sparing som andel av disponibel inntekt inklusive utbetalinger av aksjeutbytte, fra rundt 7,5 prosent som årsgjennomsnitt i 2019 til rekordhøye 15,4 prosent i 2020. I siste publisering av inntekts- og kapitalregnskapet er nivået på spareraten sesongjustert anslått til rundt 16,5 prosent i 2. kvartal i år. Spareraten justert for utbetalinger av aksjeutbytte økte på sin side fra rundt 3 prosent i 2019 til vel 11 prosent i 2020. Med våre anslag på inntekts- og konsumutviklingen vil spareraten falle til 13,5 prosent i år, og gradvis videre til rundt 7,5 prosent i 2024, som er om lag 0,5 prosentpoeng høyere enn den gjennomsnittlige årlige spareraten for tiårsperioden 2010-2019. Spareraten justert for utbetalinger av aksjeutbytte vil falle til rundt 4,5 prosent mot slutten av prognoseperioden.

2.4. Avtakende boligprisvekst

Ifølge Statistisk sentralbyrås sesongjusterte boligprisindeks steg boligprisene for landet som helhet med 2,7 prosent i 2. kvartal, ned fra en vekst på 3,5 prosent i 1. kvartal og rundt 3 prosent i både 3. og 4. kvartal i fjor. Sammenliknet med 2. kvartal i fjor var prisene i 2. kvartal i år mer enn 12 prosent høyere. Veksten i boligprisene har altså vært sterk det siste året, noe som tyder på at de rekordlave boliglånsrentene og den delvis tvungne sparingen har dominert over andre forhold, som moderat inntektsvekst og svak befolkningsvekst.

Figur 2.9. Boligmarkedet

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2018-kr, kvartal
Høyre akse: indeks, 2018 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Nå er det imidlertid tegn til at boligprisveksten er i ferd med å avta. Dette kan sees tydeligst i den månedlige prisstatistikken fra Eiendom Norge. Ifølge denne statistikken var boligprisene i juli kun 0,3 prosent høyere enn de var i mars, og de falt i juli i alle de store byene med unntak av Bergen. Dette er på mange måter en ventet avmatning, gitt det høye boligprinsnivået samt den ventede og nært forestående renteøkningen.

Aktiviteten i boligmarkedet, målt ved antall solgte brukte boliger, har vært uvanlig høy gjennom andre halvdel av fjoråret og så langt i år. Ifølge Eiendom Norge var antall bruktboligsalg de første sju månedene i år henholdsvis 9 og 11 prosent høyere enn i samme periode i 2020 og 2019. Som et resultat av dette er det nå relativt få bruktboliger til salgs. Denne knappheten vil trolig hindre at boligprisene faller i vesentlig i grad i tiden framover. Salget av nye boliger har også vært høyt så langt i år, etter lav omsetning gjennom store deler av fjoråret.

Boliginvesteringene steg, ifølge nasjonalregnskapet, med nesten 4 prosent i 2. kvartal, etter et fall på 1 prosent i 1. kvartal. Flere forhold taler for at investeringene vil øke videre framover: Utviklingen i nyboligsalg og igangsatte boliger er positiv, og de høye boligprisene, kombinert med de fortsatt lave rentene, gjør boligbygging lønnsomt. Økte materialkostnader trekker i motsatt retning. Våre beregninger indikerer likevel at boliginvesteringene vil stige med rundt 6 prosent i år, og med nesten det samme neste år. Deretter dempes veksten klart, blant annet som følge av økte renter. Nivået

på boliginvesteringene mot slutten av prognoseperioden, i 2024, vil med vårt anslåtte forløp være noe over den tidligere toppen fra 2017.

Høyere boliginvesteringer fører til et høyere tilbud av boliger, noe som isolert sett trekker boligprisen ned. Det samme gjør den ventede oppgangen i boliglånsrentene. Samtidig er det forhold som taler for fortsatt boligprisvekst i tiden framover. Selv om rentene er ventet å øke moderat i årene som kommer, vil de fortsatt være på et historisk lavt nivå. De vil således fortsette å stimulere til låneopptak, og dermed også til boligprisvekst. Våre beregninger tilsier at den årlige gjeldsveksten vil være i området 4-5 prosent gjennom hele prognoseperioden. Inntektsveksten til husholdningene vil dessuten øke noe i takt med innhenting av økonomien.

Samlet sett anslår vi at boligprisene vil stige med opp mot 10 prosent i år. Dette anslaget er omtrent som i vår forrige prognose, og det innebærer at det kun blir en veldig moderat vekst ut resten av året. For årene framover legger vi til grunn en gradvis avtakende boligprisvekst, fra drøye 4 prosent i 2022 til i underkant av 2 prosent i årene 2023 og 2024.

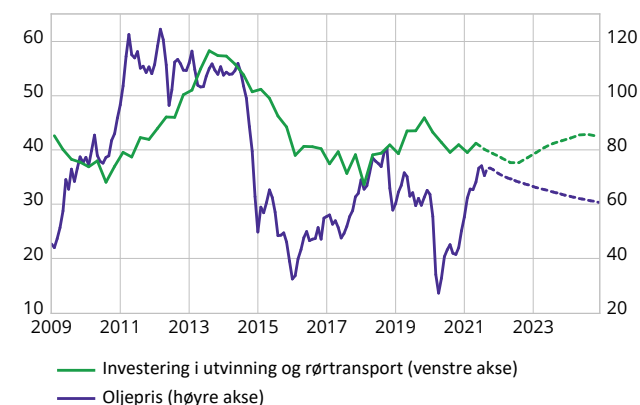
2.5. Petroleumsinvesteringene tar seg opp til 2019-nivå

En vekst i petroleumsinvesteringene på hele 12,6 prosent i 2019 ble etterfulgt av et fall på 4,1 prosent i fjor, ifølge tall fra nasjonalregnskapet. Etter et fall på 3,6 prosent i 1. kvartal i år viser sesongjusterte tall en vekst på 4,3 prosent i 2. kvartal. Veksten i 2. kvartal var drevet av høyere aktivitet innenfor investeringsområdene leting og felt i drift. I første halvår 2021 var volumet av petroleumsinvesteringene 4,9 prosent lavere enn i første halvår 2020.

Statistisk sentralbyrå kartlegger oljeselskapenes investeringsplaner i den kvartalsvise investeringstellingen (KIS). I den siste tellingen, gjennomført i august, anslås investeringene i år til 181,5 milliarder kroner, i løpende verdi. Dette er om lag på samme nivå som oppgitt i forrige telling og indikerer et fall på 1,6 prosent i år sammenliknet med tilsvarende anslag gitt for 2020 i august i fjor. Nedgangen drives av et klart fall i feltutbygging. Nedfasingen av store utbygginger fra 2020 til 2021 blir i liten grad erstattet av nye feltutbygginger. Nedgangen

Figur 2.10. Petroleumsinvesteringer og oljepris

Sesongjustert. Venstre akse: mrd 2018-kr, kvartal
Høyre akse: USD per fat

Kilde: Statistisk sentralbyrå

bremses av vekst særlig innen leting og felt i drift. Leteaktiviteten har tatt seg opp igjen i år etter å ha blitt kuttet i fjor som følge av svært lave oljepriser i forbindelse med koronapandemien.

Anslaget for 2021 har vokst med hele 25 prosent siden tellingen i 2. kvartal 2020. I tillegg til overskridelser på en del utbygginger har den uvanlig sterke anslagsøkningen sammenheng med oppgangen i oljeprisen fra i fjor høst, samt med innføringen av midlertidige endringer i petroleumsskattesystemet som ble vedtatt av Stortinget i juni 2020.

En realisering av anslaget for 2021 forutsetter en investeringsvekst på om lag 9,7 prosent fra første halvår til andre halvår i år. Tall fra de siste 20 årene viser at investeringene i gjennomsnitt har vært om lag 10 prosent høyere i andre halvår enn i første halvår. Petroleumsinvesteringene har et sesongmessig forløp der aktivitetsnivået pleier å stige gjennom året. I 2020 så man en klart flatere utvikling enn normalt, da var veksten fra første til andre halvår på bare 1,1 prosent. Gitt et mer typisk sesongmessig forløp i år vil noe av investeringsfallet i første halvår bli hentet inn i andre halvår.

I de siste 20 årene har anslaget gitt i 3. kvartal i investeringsåret i gjennomsnitt vært 3,9 prosent høyere enn de endelige investeringene. I fjor var anslaget i 3. kvartal 2,9 prosent og forskyvninger av planlagte investeringer til året etter var dermed mindre enn i et normalår. Utformingen av oljeskattepakken kan gi rettighetshaverne ekstra insentiver til å gjennomføre mest mulig av sine investeringsplaner i løpet av 2021. Alle typer investeringer,

bortsett fra nedstengning og fjerning, omfattes av de midlertidige skattereglene ut året 2021. Fra og med 2022 vil investeringer som inngår i planer for utbygging og drift (PUD-er), som er sanksjonert før 2020 ikke lenger være omfattet av de gunstige skattereglene. Det vil derfor være mer kostbart enn vanlig å forskyve denne typen investeringer over til neste år. Vi antar at dette vil føre til at forskyvningene av investeringer fra 2021 til 2022 blir noe mindre enn normalt, og om lag som i fjor. Med det lagt til grunn ender de nominelle investeringene i år 1,5 prosent lavere enn i fjor. Med en antatt prisvekst på investeringsvarer i år på 0,5 prosent medfører dette at realinvesteringene faller med 2 prosent i år, som er marginalt svakere enn i våre prognoser gitt i forrige konjunkturrapport.

Den siste investeringsundersøkelsens nominelle anslag for 2022 blir oppgitt til om lag 142 milliarder kroner, som representerer en liten nedjustering fra anslaget gitt i mai. Historiske tall fra tellingen viser at det er uvanlig at investeringsplanene faller på dette stadiet i anslagssyklusen. Anslaget er 4,4 prosent lavere enn tilsvarende tall for 2021, gitt i august i fjor. Det er spesielt anslagene for feltutbygging som bidrar til nedgangen også til neste år. Årsaken er at bortfallet av investeringer i forbindelse med ned- og utfasing av utbygginger ikke kompenseres for av investeringer fra nye utbygginger. Det har blitt meldt om omfattende overskridelser på flere utbygginger på høsten de siste to årene som har bidratt til å heve anslagene for det påfølgende året mye. Overskridelsene har hovedsakelig kommet på noen få prosjekter, som nå enten er ferdigstilt eller nedfaset slik at risikoen for slike store overskridelser er lavere. Vi legger derfor til grunn at tilveksten i anslagene som følge av overskridelser blir lavere for 2022 enn for de to foregående årene.

De midlertidige skattereglene ser ut til å utløse og framskynde svært mange utbyggingsprosjekter i 2022. Siden de fleste av disse ventes å bli besluttet utbygd først i 4. kvartal til neste år regner vi med at det ikke vil påløpe betydelige investeringer fra disse samme år, særlig når det også tas i betraktning at prosjekter pleier å ha lavest investeringer det første utbyggingsåret. Selv om de midlertidige skattereglene slutter å gjelde for investeringer på eldre PUD-er i slutten av 2021, vil de gunstige reglene fortsette å gjelde for merinvesteringer knyttet til eventuelle endringer eller utvidelser i

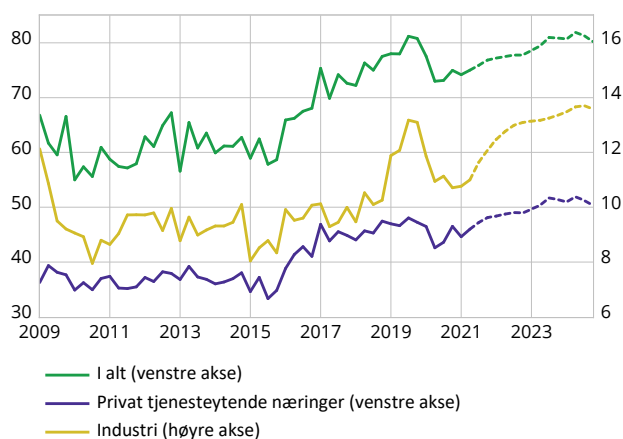
PUD-ene. Dette vil trolig bidra til en del høyere investeringer på felt i drift enn det som nå ligger inne i anslaget for 2022. Med disse antakelsene anslår vi et volumfall i petroleumsinvesteringene på 8 prosent i 2022. Fallet er kraftigere enn anslått i forrige konjunkturrapport hovedsakelig fordi tellingens anslag for 2022 var svakere enn ventet.

Investeringene i utbyggingsprosjekter er vanligvis høyest i det andre eller tredje året av utbyggingsfasen. De svært mange PUD-ene som ventes å bli levert i 2022, vil derfor trolig generere svært høye utbyggingsinvesteringer i 2023 og 2024. Vi anslår en volumvekst på 10 prosent i 2023 etterfulgt av en mer moderat vekst på 5 prosent i 2024. Prognosene innebærer at investeringsnivået er tatt litt ned for disse årene sammenliknet med forrige konjunkturrapport. Årsaken er at et par av prosjektene som tidligere planla å levere PUD innen utgangen av 2022 nå har utsatt prosjektene. Vi tar høyde for at det også kan skje med noen flere av de planlagte prosjektene. Med en slik utvikling vil investeringsnivået i 2024 være om lag på samme nivå som i 2019. FNs nye klimarapport skaper større usikkerhet knyttet til det politiske sentimentet vedrørende den norske petroleumspolitikken. Dette utgjør en nedsiderisiko i våre investeringsprognoser, særlig for letevirksomheten i de siste årene i vår prognoseperiode. Regjeringen har nylig foreslått å erstatte petroleumsskatten med en kontantstrømskatt fra og med 2022. Blir forslaget vedtatt vil det ikke erstatte de midlertidige skattereglene som ble innført som følge av pandemien. Vi har lagt til grunn det gjeldende skattesystemet i våre framskrivninger. Forslaget til nytt skattesystem øker usikkerheten knyttet til våre prognoser for årene 2022-2024.

Olje- og gassutvinningen, målt i energiekvivalenter, var i første halvår i år 2,3 prosent lavere enn i samme periode i fjor. Væskeproduksjonen falt med 1,6 prosent, mens gassproduksjonen i første halvår var 3 prosent lavere enn i samme periode i 2020. Dersom Oljedirektoratets prognose for andre halvår slår til vil olje- og gassutvinningen øke med 1,6 prosent i år. Veksten i utvinningen anslås å bli 5,6 prosent til neste år. Oljedirektoratet venter videre at petroleumsproduksjonen vil fortsette å øke også lenger ute i prognoseperioden, men i avtagende grad.

Figur 2.11. Investeringer i fastlandsnæringer

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.6. Svake næringsinvesteringer – men lyspunkter i sikte

Næringsinvesteringene økte med 1,1 prosent i 2. kvartal i år og hentet dermed inn fallet fra 1. kvartal, ifølge tall fra nasjonalregnskapet. Oppgangen var drevet av både tjeneste- og industrinæringer, hvor investeringene økte med henholdsvis 3 og 2,2 prosent.

Statistisk sentralbyrå kartlegger industrivirksomhetenes investeringsplaner. Virksomhetene har oppjustert sine investeringsplaner i de siste to målingene, og ifølge august-anslagene er det antydning av en vekst på 6,3 prosent i 2021, sammenliknet med tilsvarende tall for 2020. Den samlede oppgangen i industriinvesteringene skyldes en bred vekst, hvor særlig næringene metallindustri og maskinindustri bidrar mest. Investeringsutviklingen så langt i år har imidlertid vært relativt svak, og nivået på investeringene ligger fortsatt under nivået i 1. kvartal 2020. Det må derfor skje en betydelig oppgang i industriinvesteringene i de kommende månedene for at de oppgitte investeringsestimater skal bli realisert.

Virksomhetenes investeringsanslag for 2022 har også blitt oppjustert siden siste måling, og industriselskapene forventer en kraftig oppgang på 24 prosent i 2022. Det er flere store prosjekter i næringsgruppene oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri, samt innen gruppene gummi-, plast- og mineralsk industri, som bidrar til å trekke opp investeringsnivået. Samtidig anslås det at investeringene innen bergverksdrift reduseres med drøye 10 prosent. Samlet sett anslås det en vekst i

industri- og bergverksinvesteringer på 18 prosent i 2022.

Anslaget for investeringer i kraftforsyning i 2021 er nedjustert siden siste måling og er nå 15 prosent lavere enn det tilsvarende anslaget for 2020. Flere store vindkraftutbygginger forventes å være ferdigstilt ved utgangen av 2021, og det er foreløpig ikke ventet igangsettelse av nye store vindkraftprosjekter. Det ligger derfor an til et ytterligere fall på 23 prosent i disse investeringene i 2022.

Juni-rapporten til Norges Banks Regionale Nettverk, som kartlegger virksomhetenes syn på den økonomiske utviklingen i Norge, indikerer at investeringene i tjenesteytende næringer blir høyere enn virksomhetene planla tidligere i år, og er nå anslått å vokse med over 5 prosent de neste 12 månedene. Tjenesteinvesteringene utgjør om lag 60 prosent av de samlede næringsinvesteringene.

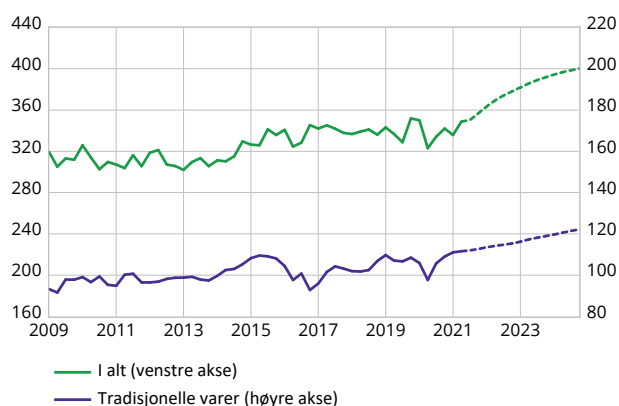
I årene som kommer kan investeringene bli påvirket betydelig av klima- og energiomstilling. Ifølge undersøkelsen blant virksomhetene i Norges Banks Regionale Nettverk, vil en slik omstilling samlet sett gi økte investeringer i fastlandsvirksomheter. Allerede nå er det flere batterifabrikker og hydrogenanlegg som er i oppstarts-/planleggingsfasen og noen av selskapene er i gang med pilotanlegg. Dersom selskapene lykkes med teknologiutviklingen og planene om fullskala produksjon blir satt ut i livet, vil det gi investeringer på flere titalls milliarder kroner.

Mange av virksomhetene har utsatt investeringene i fjor på grunn av usikkerheten i markedet. Usikkerheten er nå mindre og den ventede investeringsoppgangen er relativt bredt basert. I våre anslag har vi, til tross for nye virusvarianter, lagt til grunn at det ikke vil komme nye nedstengninger av næringslivet og at gjenåpningen av samfunnet vil fortsette i takt med vaksineringsen av befolkningen. Videre anslår vi at store investeringer knyttet til fornybar energi først vil komme i slutten av prognoseperioden.

Samlet sett anslår vi en oppgang i næringsinvesteringene i år på litt over 1,5 prosent. Ifølge våre beregninger vil investeringsveksten bli om lag 3 prosent i 2022, og noe lavere enn dette i 2023. Deretter vil investeringsveksten ta seg noe opp. Med denne utviklingen vil næringsinvesteringene

Figur 2.12. Eksport

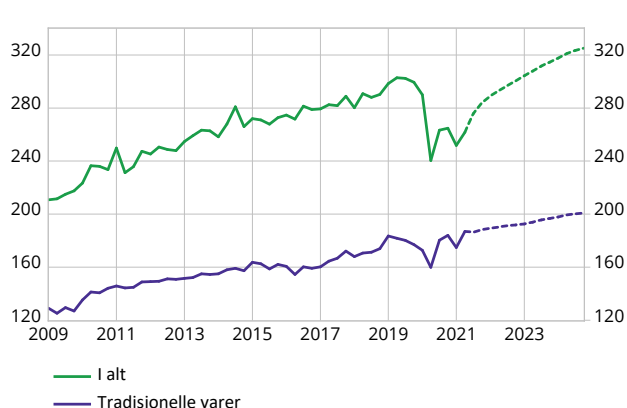
Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.13. Import

Sesongjustert, mrd 2018-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå

ligge drøye 4 prosent over 2019-nivået i slutten av prognoseperioden.

2.7. Mindre pandemipreget utenrikshandel

Pandemien og smitteverntiltak har satt sitt preg på internasjonal handel. Etter nedgang i første halvår og oppgang i andre halvår i fjor, falt både samlet eksport og samlet import i 1. kvartal i år. Nedgangen var større for importen enn for eksporten. I 2. kvartal økte samlet eksport mer enn samlet import. I tillegg steg eksportprisene mer enn importprisene i begge kvartaler. I sum ga eksportoverskuddene og bytteforholdsgevinstene økende og rekordhøye overskudd på handelsbalansen overfor utlandet i både 1. og 2. kvartal.

Vareeksporten fra Fastlands-Norge har vokst de fire siste kvartalene, men veksten har avtatt og var så vidt positiv i 2. kvartal i år. Redusert eksport av raffinerte oljeprodukter trakk mye ned i 2. kvartal. Eksporten av olje- og gass var sterkt medvirkende til en nedgang i samlet eksport i 1. kvartal og til en økning i 2. kvartal. Strammere smitteverntiltak i de to kvartalene førte til ytterligere nedgang i utlendingers konsum i Norge etter et midlertidig oppsving i fjor høst. Konsumet før pandemien inntraff var over fem ganger så høyt som i 2. kvartal i år. Nedgangen i utlendingers konsum i Norge i 2. kvartal utgjorde halvparten av nedgangen i samlet tjenesteeksport. Pandemien generelt og smittevernrestriksjoner spesielt har påvirket eksporten av tjenester mer negativt enn eksporten av varer.

Eksportprisene på varer og tjenester fra Fastlands-Norge og spesielt olje og gass økte til dels kraftig i både 1. og 2. kvartal. En del av økningene kan

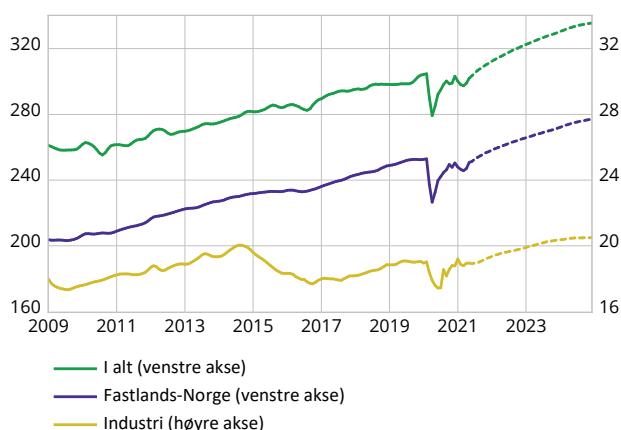
tilskrives en svekket krone. Prisøkning på raffinerte oljeprodukter stod for om lag halvparten av prisøkningen på varer fra Fastlands-Norge. Høyere pris på innenlands og utenlands sjøfrakt løftet prisindeksen for samlet tjenesteeksport i henholdsvis 1. og 2. kvartal.

Importen av varer til Fastlands-Norge økte mer i 2. kvartal i år enn den falt i 1. kvartal. Importen av biler, maskiner og utstyr samt tekstiler, klær og skotøy økte mest. Importprisene falt for disse varegruppene, mens Fastlands-Norges vareimport samlet sett økte i pris.

Koronapandemien er ikke over, men stadig høyere vaksineringsgrad og reduserte smitteverntiltak nasjonalt og internasjonalt vil stimulere eksporten så vel som importen i tiden framover. Vi antar at varehandelen vil ta seg opp før tjenestehandelen. Spesielt reisetrafikk og turisme, men også annen tjenestehandel, samt eksporten av olje og gass, vil øke først fra neste år. Økningen i samlet etterspørsel hos handelspartnere som er blitt hardere rammet av pandemien antas å bli sterkere enn hjemme, og det vil stimulere eksporten mer enn importen. Eksportoverskudd og bytteforholdsgevinster ventes å høyne handelsoverskuddet i år og trolig neste år. Tillagt et høyt og økende overskudd på rente- og stønadsbalansen vil det gi store overskudd på driftsbalansen overfor utlandet. Målt som andel av BNP vil overskuddet kunne bli på over ti prosent hvert år i prognoseperioden 2021-2024.

Figur 2.14. Bruttonasjonalprodukt

Sesongjustert, mrd 2018-kr, måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.8. Normalisering av aktivitetsnivået i vente

De siste tallene fra nasjonalregnskapet viser at norsk økonomi var forbi bunnpunktet i den andre nedgangsperioden utløst av koronapandemien. Lavere smittespredning, flere vaksiner og gjenåpning av samfunnet gjorde at den økonomiske veksten tok seg opp igjen i 2. kvartal. I hver av kvartalets måneder var det vekst, og i juni var BNP Fastlands-Norge på om lag samme nivå som før pandemien. Det gir et W-format forløp for den økonomiske utviklingen med en uvanlig skarp oppgang i fjor høst og noe mindre nå.

Selv om BNP Fastlands-Norge i juni var tilbake på samme nivå som før mars 2020, var økonomien likevel fortsatt sterkt preget av pandemien. Normalt vokser fastlandsøkonomien med knappe 2 prosent i året. Når BNP Fastlands-Norge i juni 2021 er tilbake på samme nivå som i februar 2020, innebærer dette likevel at nivået er rundt 2,5 prosent lavere enn det vi anser å være trendnivået i økonomien.

Norsk økonomi var ikke i en normalsituasjon ved utgangen av første halvår i år, men ubalansene var i ferd med å reduseres. Siden mars 2020 har tjenestenæringene som overnatting og servering, transport og kulturtjenester vært hardt rammet. På tross av en sterk oppgang i 2. kvartal i år var aktiviteten i disse næringene fortsatt lav i juni. Varekonsumet har derimot økt betydelig under pandemien. Det har ført til høy aktivitet i varehandelen, og denne økte ytterligere i 2. kvartal da butikkene åpnet etter nedstengingen.

Usikkerheten knyttet til den videre utviklingen i økonomien er fremdeles stor. Pandemien vil fortsatt begrense aktiviteten den nærmeste tiden, men norsk økonomi ser ut til å være på vei mot en normalisering. Smitten har riktignok tatt seg opp den siste tiden, men flere har blitt vaksinerte og store deler av myndighetenes gjenåpningsplan har blitt gjennomført, en utvikling man også ser hos våre handelspartnere. Økt vaksinerings vil sannsynligvis bidra til at færre smitteverntiltak innføres og til at den økonomiske oppgangen fortsetter. Dette forutsetter imidlertid at vaksinene har en god effekt på nye virusmutasjoner. Nye restriksjoner kan igjen bremse den økonomiske innhenting i både Norge og mange andre land.

Den videre innhenting antas å bli særlig sterk innen de områdene som ble hardt rammet av smitteverntiltakene. Dette gjelder spesielt tjenestenæringene som opplevde et bratt produksjonsfall i fjor. Det lave innenlandske forbruket bidro sterkt til å trekke ned aktiviteten gjennom fjoråret og inn i 2021. Videre lettelse av smitteverntiltakene og større grad av normalisering vil øke det innenlandske forbruket ytterligere og bidra til å trekke opp aktiviteten i år og resten av prognoseperioden.

Etter flere år med solid vekst og høy aktivitet falt produksjonen i bygge- og anleggsnæringen etter virusutbruddet, men den vil trolig ta seg opp igjen de neste årene med økte boliginvesteringer. Aktiviteten i offentlig forvaltning er også ventet å holde seg oppe.

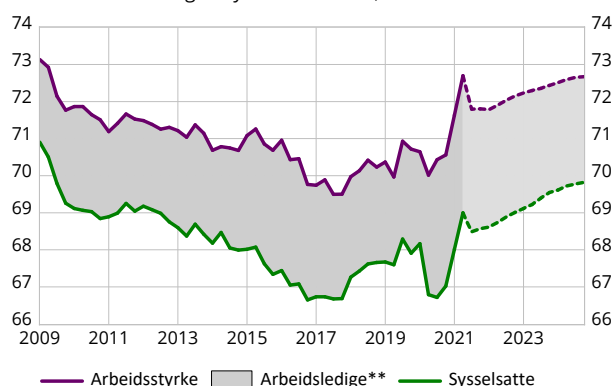
Utviklingen her hjemme vil også avhenge av den generelle utviklingen internasjonalt. Vaksinasjonsgraden hos våre nærmeste handelspartnere er høy og tiltakende og har ført til at flere land har gjenåpnet sine økonomier. Vi ser derfor for oss at innhenting fortsetter, noe som vil trekke opp aktiviteten i Norge. Industrien ventes å dra nytte av at veksten i utlandet fortsetter og at kronekursen fortsatt er på et svakt nivå.

Vi anslår at BNP Fastlands-Norge vil øke med 3,6 prosent i år. Denne oppgangen er noe sterkere enn tidligere anslått og henger sammen med en sterkere utvikling i aktiviteten i første halvår. Veksten i fastlandsøkonomien er deretter antatt å ta seg videre opp til nær 4 prosent i 2022 før den dempes mot mer normale nivåer på rundt 2,5 prosent i resten av prognoseperioden.

Figur 2.15. Arbeidsmarkedsstatus

Prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder, AKU*

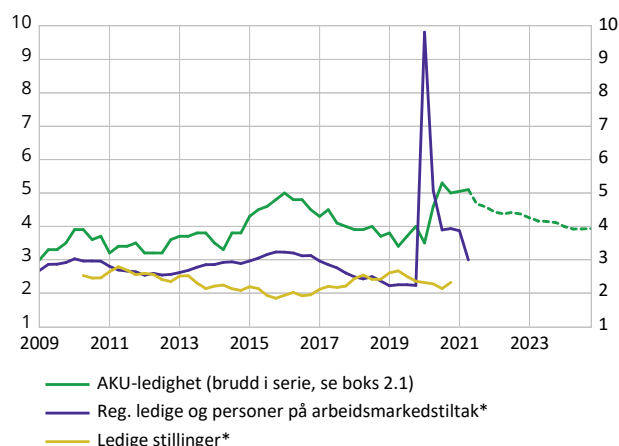

* Brudd i AKU dataserier f.o.m. 1. kvartal 2021, se boks 2.1

** Arbeidsledigheten er målt som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder

Figur 2.16. Arbeidsledige personer og ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken og av summen av besatte og ledige stillinger, sesongjustert og glattet

*Pga brudd i statistikken er tallene ikke sammenliknbare før/etter januar 2013

Kilde: Arbeids- og velferdsetaten og Statistisk sentralbyrå

2.9. Høy sysselsetting og høyt arbeidstilbud

Arbeidsmarkedet i 2. kvartal var preget av at myndighetene begynte å fase ut smitteverntiltakene og åpne opp økonomien. Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU) viste en overraskende sterk økning i både sysselsetting og arbeidsstyrke, mens ledigheten holdt seg høy. Sysselsettingen økte med 2,7 prosent og arbeidsstyrken med 2,9 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal 2021, mens arbeidsledigheten gikk opp fra 5,0 prosent til 5,1 prosent. Sysselsettingsandelen var 69,0 prosent i 2. kvartal 2021, mens yrkesfrekvensen var på 72,7 prosent. På grunn av omlegging av AKU ved siste årsskifte, er ikke tallene for i år direkte sammenliknbare med historiske tall (se boks 2.1), men sesongjusterte AKU-ledighetstall bekrefter økningen fra 1. til 2. kvartal.

Ledigheten forble høy, til tross for den sterke økningen i sysselsettingen. Dette må sees i sammenheng med at ledigheten økte blant unge i alderen 15-24 år, med en særlig sterk vekst blant unge kvinner. Selv om sysselsettingen også økte, så økte arbeidstilbudet enda mer, slik at yrkesfrekvensen tok seg opp fra 56,0 prosent til 64,0 prosent for denne aldersgruppen. I aldersgruppen 25-74 år økte arbeidstilbudet mindre og ledigheten falt. Det kan være at arbeidsmarkedet framstår som mer lovende for unge mennesker selv om de ikke er i arbeid, og at de derfor gir uttrykk for et ønske om arbeid. En forventet vekst i tjenestenæringene, sammen med et fall i antall ikke-bosatte lønnstakere (arbeidere bosatt utenfor Norge) på 34 prosent gjennom de to siste årene kan ha åpnet opp arbeidsmuligheter for ungdom.

Utviklingen i AKU reflekteres ikke i ledighetsstatistikken til NAV. Den registrerte ledigheten falt fra 3,8 prosent i desember 2020 til 3,1 prosent i april 2021, som er en høy, men ikke unormalt høy, ledighet. Ledigheten falt også i de yngste aldersgruppene. I NAVs tall for registrerte ledige inkluderes de permitterte blant de arbeidsledige, mens de fleste permitterte ikke inkluderes i AKU-ledigheten². Dette har gjort at det til tider har vært vanskelig å sammenlikne ledighetstallene fra AKU med den registrerte ledigheten fra NAV. AKU-ledigheten er vanligvis høyere enn den registrerte ledighet til NAV fordi en del personer i AKU-undersøkelsen sier de ønsker arbeid samtidig som de tilfredsstiller visse kriterier for tilgjengelighet, men uten at de har registrert seg hos NAV. Høye tall på permitterte førte til at den registrerte ledigheten var høyere enn AKU-ledigheten fra mars 2020 til juli 2020. Antall permitterte gir ikke lengre store sammenlikningsproblemer, i og med at antallet helt ledige permitterte har falt til 17 600 personer i juli 2021. Til sammenlikning var antallet 184 500 i mars 2020 og 40 300 i mars 2021. Dette er likevel klart høyere tall enn antall permitterte før smitteutbruddet, med for eksempel 3 100 helt ledige permitterte i februar 2020. Antall langtidsledige, som har vært

² I ny AKU blir permitterte med varighet over 3 måneder og som tilfredsstiller kriteriene om søking og tilgjengelighet klassifisert som arbeidsledige, de resterende som utenfor arbeidsstyrken. Permitterte med varighet under 3 måneder blir klassifisert som sysselsatt midlertidig fraværende i AKU i tråd med internasjonale definisjoner.

Boks 2.1. Brudd i AKU-tidsseriene

Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) har blitt lagt om fra og med 1. kvartal 2021 med blant annet endret utvalgsplan, en ny målpopulasjon og en ny estimeringsmetode. Endringene er gjort for å sikre sammenliknbarhet med statistikken i andre land, dekke flere sider ved arbeidsmarkedet, levere statistikk av bedre kvalitet og med kortere produksjonstid. Endringene som gjelder fra 2021 innebærer blant annet at:

- Utvalget utvides med aldersgruppen 75 til 89 år
- Det tas inn spørsmål om arbeid for hele husholdningen
- Flere variabler blir endret i tråd med endringer i arbeidsmarkedet
- Personer i førstegangstjenesten ikke blir en del av utvalget
- Populasjonen (den arbeidsdyktige del av befolkningen) endres til kun å inkludere registrerte bosatte i private kosthusholdninger

Det er viktig å merke seg at disse endringene ikke berører sysselsetting og timeverk i nasjonalregnskapet fordi disse størrelsene er hovedsakelig basert på registerdata og ikke på data fra AKU.

Omleggingen i AKU innebærer også endringer i spørresekvenser, spørsmålsformuleringer og svaralternativer. Dette kan føre til at statistikkene for arbeidstilbud, sysselsetting og arbeidsledighet etter årsskiftet 2020/2021 ikke er direkte sammenliknbare med tidligere tall. Gjennom 2021 vil SSB analysere hvor stort avvik endringene medfører. Når disse anses som tilfredsstillende, vil det

bli utarbeidet en bruddjustering av hovedtallene tilbake til forrige større omlegging i 2006.

En nærmere diskusjon av endringene kan finnes i artikkelen «Ny AKU gir brudd i tidsseriene», mens artikkelen «Bruddberegninger av AKU-omleggingen» beskriver hvordan bruddberegningene utføres.¹

AKU for 2. kvartal 2021 ble presentert i artikkelen «Antall sysselsatte på nivå med før koronakrisen» med foreløpige bruddanslag for de viktigste hovedstørrelsene i AKU.² Bruddanslaget for sysselsatte i alderen 15-74 år viser 21 000 flere sysselsatte enn gammel AKU ville vist, en arbeidsstyrke med 29 000 flere personer som defineres som i arbeidsstyrken og en arbeidsledighet med 8 000 flere personer definert som arbeidsledige. Dette innebærer at omleggingen av AKU har medført at arbeidsledighetsraten har økt med omtrent 0,3 prosentpoeng. Den sistnevnte artikkelen inneholder også en tabell med en foreløpig bruddjustering på månedsbasis av arbeidsstyrke, sysselsetting og arbeidsledighet tilbake til januar 2018.

¹ Se henholdsvis <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/ny-aku-gir-brudd-i-tidsseriene> og <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/bruddberegninger-av-aku-omleggingen>.

² Se <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/statistikk/arbeidskraftundersokelsen/artikler/antall-sysselsatte-pa-niva-med-for-koronakrisen>.

ledige i mer en 26 uker, har falt noe, og er i juli på det laveste nivået hittil i år med 32 400 personer.

Ifølge nasjonalregnskapet økte sysselsettingen med 1,6 prosent, mens utførte timeverk falt med 4,4 prosent fra 1. kvartal 2021 til 2. kvartal 2021. Dette resulterte i at nivået på sysselsettingen i 2. kvartal 2021 var 0,8 prosent høyere enn samme kvartal året før, mens antall utførte timeverk var 5,6 prosent høyere. At sysselsettingen økte, mens timeverkene falt skyldes at det var færre arbeidsdager i 2. kvartal enn i 1. kvartal. Sysselsettingen er fremdeles lav i en del næringer som ble særlig hardt rammet av smitteverntiltakene. For overnattings- og serveringsvirksomhet var antall utførte timeverk i 2. kvartal 2021 34,6 prosent lavere enn i 1. kvartal 2020. Utførte timeverk innen forretningsmessig tjenesteyting var 13,4 prosent lavere og innen transport var utførte timeverk 9,6 prosent lavere enn i 1. kvartal 2020.

En stor andel av den voksne befolkningen har nå blitt vaksinert og smitteverntiltakene lettes i takt med vaksineringsen. Dette kombinert med en fortsatt ekspansiv finanspolitikk og lave renter vil bedre arbeidsmarkedet videre i tiden framover. Samtidig regner vi med at den økonomiske aktiviteten internasjonalt vil bedres, selv om utbredelsen av Delta-varianten skaper usikkerhet. For 2021 og 2022 regner vi med en tiltagende vekst i både timeverkene og sysselsettingen. Det er likevel først i 2022 at vi forventer en høyere sysselsetting enn i 2019. For 2021 ser vi for oss at AKU- ledigheten i gjennomsnitt vil bli 4,7 prosent, for deretter å falle gradvis mot 4,4 prosent i 2022 og 4,2 prosent i 2023. Dette er et nivå som er på linje med gjennomsnittet så langt på 2000-tallet, når vi tar hensyn til bruddet i AKU-tidsseriene.

2.10. Svak reallønnsnedgang i år

Tall for gjennomsnittlig avtalt månedslønn for 2. kvartal 2021 viser en vekst på 2,1 prosent sam-

ned fra veksten på 2,9 prosent i foregående kvartal. Som kvartalet før var veksten i stor grad drevet av privat sektor og offentlig eide foretak, med en vekst på 2,6 prosent, mens stats- og kommuneforvaltningen hadde en vekst på henholdsvis 1,5 og 0,3 prosent. For sistnevnte sektor har den gjennomsnittlige vekstraten de siste tre kvartalene på 0,6 prosent vært langt under gjennomsnittet på 2,6 prosent i perioden 2018-2019.

Samtidig illustrerer de næringsfordelte tallene at vekstratene i 2. kvartal 2021 var preget av koronapandemiens innvirkning på deler av arbeidsmarkedet. Eksempelvis var veksten i gjennomsnittlig avtalt månedslønn for overnattings- og serveringsvirksomhet i 2. kvartal 2021 på kun 1,1 prosent, som er godt under snittet på 3,8 prosent gjennom perioden 2018-2019. Dette kan delvis forklares ved at flere permitterte i denne næringen kom tilbake i jobb i 2. kvartal, og bidro derved til å moderere sammensetningseffektene som tidligere dro lønnsveksten opp. Denne forklaringen understøttes av de foreløpige sesongjusterte månedstallene som viser en tiltakende økning i antall jobber innenfor overnattings- og serveringsvirksomhet fra april til juli, etter flere måneder med nedgang.

For økonomien sett under ett har antakeligvis ikke sammensetningseffektene som følge av koronapandemien blitt fullt ut reversert, selv om mange smitteverntiltak har blitt moderert eller fjernet. De foreløpige sesongjusterte månedstallene for antall jobber indikerer at selv med tre påfølgende måneder med jobbvekst var sysselsettingsnivået i juli 2021 fortsatt noe under det gjennomsnittlige nivået i siste halvår før pandemien slo innover Norge (september 2019 til februar 2020). Dette gjelder spesielt overnattings- og serveringsvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting, hvor antall jobber i juli 2021 var henholdsvis 12,2 og 7,8 prosent lavere enn det gjennomsnittlige sysselsettingsnivået i siste halvår før pandemien. Hvis flere permitterte fra slike lavlønnsnæringer kommer tilbake i jobb utover året, vil dette bidra til å trekke ned den samlede lønnsveksten. Med videreføringen av restriksjoner på innreise ser det likevel ut til at sammensetningseffekter vil gi mindre utslag i år enn i fjor.

Veksten i gjennomsnittlig avtalt månedslønn i næringer som ikke er like påvirket av koronapandemien er noe tiltakende. I bygge- og anleggsvirk-

somhet og varehandel og reparasjon av motorvogn var veksten i 2. kvartal 2021 sammenliknet med 2. kvartal 2020 henholdsvis 3,3 og 3,9 prosent, opp fra henholdsvis 3,1 og 3,4 prosent kvartalet før. Disse to næringene står for litt i overkant av en femtedel av alle jobber, og om veksten her vedvarer utover året vil det bidra til å trekke opp den samlede lønnsveksten.

Gitt at deler av privat sektor viderefører den forholdsvis høye lønnsveksten fra 2. kvartal, samtidig som sammensetningseffekter i arbeidsmarkedet trekker ned lønnsveksten noe i 3. og 4. kvartal, blir lønnsveksten for inneværende år på 3,1 prosent ifølge våre beregninger. Med et oppjustert anslag for veksten i konsumprisindeksen (KPI) på 3,3 prosent tilsier det en svak reallønnsnedgang i år. Framover mot 2024 viser våre beregninger en stabil lønnsvekst litt i overkant av 3 prosent. Med en KPI-vekst på om lag 2 prosent i samme periode gir det en årlig reallønnsvekst på litt over 1 prosent framover. En gradvis lavere arbeidsledighet vil isolert sett trekke lønnsveksten opp. I motsatt retning trekker en noe avdempet prisvekst sammenliknet med 2021.

2.11. Utsikter til høyere underliggende inflasjon

Den underliggende prisstigningen målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) steg med 1,1 prosent i juli, noe som var en markert nedgang fra mars da prisstigningstakten var 2,7 prosent. Månedsvæksten steg imidlertid med 0,6 prosent fra juni til juli. Den kraftige svekkelsen av krona i mars 2020 med påfølgende styrking gjennom året gjør det vanskelig å tolke effektene i enkeltmåneder når man vurderer inflasjonsbildet så langt i 2021. Prisforløpet gjennom 2020 ble også påvirket av at tilbudsaktiviteter i tilknytning til påske, skolestart og jul i stor grad ble erstattet av andre former for tilbudskampanjer. I tillegg var det et bortfall av tjenester da Norge stengte ned i mars 2020. Disse tjenestene fikk prisveksten beregnet og utgjorde i april 2020 10 prosent av vektgrunnet i konsumprisindeksen (KPI). Denne andelen avtok mot sommeren i fjor. I juli i år ble fortsatt noen få tjenester knyttet til reiseliv særskilt behandlet. Tjenester som flyreiser utenlands og pakketurer er framskrevet med sesongfaktorer og utgjør om lag 1,5 prosent av vektgrunnet i KPI.

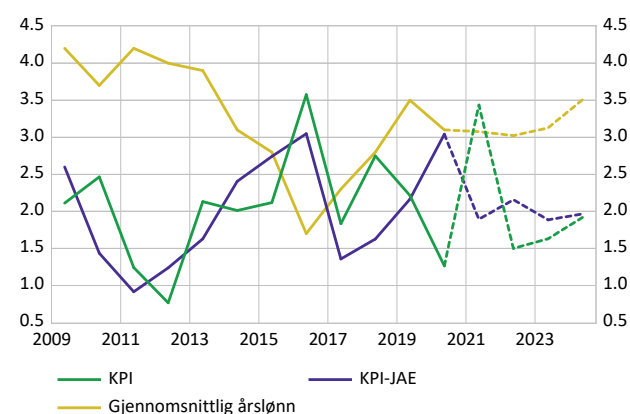
KPI-JAE steg med 1,8 prosent fra desember 2020 til juli 2021. Dette gir en gjennomsnittlig vekst i KPI-JAE på om lag 0,25 prosentpoeng per måned siden årsskiftet, eller 3,0 prosent omregnet til en årlig rate. Basert på våre anslag for lønnsendringer- og internasjonal prisvekst anslår vi at KPI-JAE fortsetter å stige framover. Indirekte effekter fra kostnadsøkninger i råvare- og energiprisene bidrar også til dette. Vi legger til grunn at prisstigningstakten målt med 12-månedersveksten i KPI-JAE tar seg opp til 2,3 prosent ved utgangen av året.

Til tross for den markerte nedgangen i KPI-JAE har 12-månedersveksten i KPI vært ganske stabil i årets syv første måneder. KPI steg med 3,0 prosent fra juli 2020 til juli 2021, mens gjennomsnittlig vekst i KPI for perioden januar-juli var 2,9 prosent målt mot samme periode året før. Differansen mellom årsveksten i KPI og KPI-JAE var hele 1,9 prosentpoeng i juli og har således tatt seg markert opp fra 1. kvartal da differansen var 0,3 prosentpoeng. Det er særlig elektrisitetsprisene inkludert nettleie som har økt gjennom 2021 og bidratt til å øke kilen mellom KPI og KPI-JAE. Samtidig har drivstoffprisene tatt seg opp siden mars. Lettelser i særavgiftene har bidratt til å dempe årsprisveksten i KPI. Bidraget fra avgiftslettelser var 0,7 prosentpoeng i 1. kvartal og fra april om lag 0,5 prosentpoeng. Det lavere negative vekstbidraget fra avgiftslettelser i 2. kvartal relateres spesielt til at reduksjonen i lav sats for merverdiavgift på tjenester som gjaldt fra og med 1. april 2020 er ferdig innfasert.

Spotprisen på elektrisitet på kraftbørsen Nord Pool har de siste månedene løftet seg til nye høyder og endte på en ny toppnotering ved utgangen av august. Gjennomsnittlig norsk spotpris i juli og august var henholdsvis 53 og 70 øre/kWh, mens fjorårets spotpris for disse to månedene var rekordlave 2 øre/kWh. 12-månedersveksten i elektrisitetsprisen inkludert nettleie var 82,7 prosent i juli og vil bli over 100 prosent i august. Prisen på framtidskontrakter har også økt siden forrige konjunkturrapport. Vi legger til grunn en årlig prisvekst for elektrisitet inkludert nettleie og drivstoff på henholdsvis 64 og 10 prosent fra 2020 til 2021. Med disse vekstanslagene bidrar energivarer til å øke KPI-veksten med 1,9 prosentpoeng i inneværende år. Særavgiftene på øl, vin og snus ble senket fra 1. januar. Videre ble avgiften på sjokolade og sukkeravgifter avviklet. Fritaket for flypassasjeravgift er videreført ut året. Særavgiftene på alkoholfrie

Figur 2.17. Konsumprisindekser og årslønn

Endring fra året før i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

drikkevarer ble redusert 1. juli i fjor. Deretter ble de halvert 1. januar før de ble fjernet helt fra 1. juli. Vi legger i våre beregninger til grunn at reduksjonen i lav sats for merverdiavgift på tjenester reverseres fra 1. oktober. Samlet anslår vi at avgiftsendringer reduserer KPI-veksten med 0,5 prosentpoeng i 2021. Veksten i KPI-JAE anslås nå til 1,9 prosent i 2021. Avgiftsendringene forventes å bidra til å redusere KPI-veksten med 0,5 prosentpoeng, mens prisendringer på energivarer bidrar til å øke KPI-veksten med 1,9 prosentpoeng, hvilket resulterer i at kilen mellom KPI og KPI-JAE blir på 1,4 prosentpoeng. KPI-veksten anslås til 3,3 prosent for 2021. Økningen i KPI-anslaget på 0,6 prosentpoeng siden konjunkturrapporten i mars skyldes i stor grad oppgangen i energiprisene. Vekstanslaget for KPI-JAE på 2,1 prosent i de to foregående konjunkturrapportene er nå revidert litt ned.

Som nevnt innledningsvis steg månedsveksten i KPI-JAE med 0,6 prosent fra juni til juli. En dekomponering av delindeksene i KPI-JAE etter konsumgruppe viser at prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer var den største bidragsyteren med en økning i prisene på 2,8 prosent i juli etter flere måneder med fallende priser. Oppgangen sist måned må ses i sammenheng med at leverandørene i juli vanligvis justerer sine priser og at målprisendringer på jordbruksvarer trer i kraft. Av hovedgruppene er det særlig prisnedgang for klær og skotøy som trekker prisveksten ned. Prisene på klær og skotøy har falt med nær 5 prosent siden desember og prisveksten forventes også framover å bli svak for denne konsumgruppen. Innen tjenestegruppene har deler av samferdselssektoren hatt svak prisvekst. Prisene på passasjertransport med båt falt med om lag 14 prosent fra juni til juli, som i hovedsak skyldes en

nedgang i takstene i riksregulativet for ferjetakster fra juli. Årsprisveksten innen flytransport har lenge vært klart negativ og prisveksten har vært estimert i KPI i store deler av koronapandemien. Fra og med juni ble faktiske priser for flyreiser innenlands tatt i bruk i KPI basert på et nytt og større datagrunnlag enn tidligere. Prisene på flytransport innenlands og utenlands steg samlet sett med henholdsvis 13,3 og 15,7 prosent på månedsbasis i juni og juli. Prisnedgangen for denne gruppen er imidlertid fremdeles nær 16 prosent i juli målt mot samme periode året før. Av øvrige tjenestegrupper har husleier hatt en svak prisvekst, men prisene har vist tegn til å ta seg opp de siste månedene.

Stortinget behandler innretningen av særavgiftene for 2022 i tilknytning til framleggelsen av neste års statsbudsjett til høsten. For årene 2022-2024 har vi foreløpig inflasjonsjustert dagens avgiftssatser med unntak av lav sats for merverdiavgift på tjenester der tidligere lettelsers reverseres fra 1. oktober. Dette bidrar til å øke KPI-veksten med 0,1 prosentpoeng neste år selv om særavgiftene på alkoholfrie drikkevarer som ble fjernet 1. juli bidrar til å trekke prisveksten litt ned i 1. halvår 2022. Vi legger med disse forutsetningene til grunn at øvrige særavgifter virker nøytralt på KPI-veksten for årene 2022-2024.

Det overordnede bildet i kraftmarkedet er det samme som ved forrige konjunkturrapport der markedet forventer at kraftprisen på sikt skal ned. Den seneste oppgangen i norske spotpriser var forårsaket av tørt vær, flaskehalser i overføringsnettene mot Sverige og fortsatt høye priser på kontinentet. Prisene i terminmarkedet har steget betydelig for kraftleveranser til høsten og vinteren, og årskontrakten for 2022 har også kommet en del opp. Ved utgangen av august er prisen på årskontraktene for årene 2023 til 2025 om lag 33 øre/kWh og stabile. Med en slik utvikling legger markedet til grunn at det blir et kraftoverskudd i Norden i årene framover. Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ble 7,1 TWh ny norsk kraftproduksjon satt i drift i 2020, og det forventes at det blir satt i drift ytterligere 5,7 TWh i 2021. Den norsk-britiske kabelen North Sea Link, med tilknytning til budområdet Sørvest-Norge, settes ifølge NVE etter planen i ordinær prøvedrift i oktober, og vil øke overføringskapasiteten mellom Norge og utlandet. Dette kan isolert sett påvirke norske spotpriser. Basert på realiserte spotpriser og framtidige terminkontrakter anslår vi at gjennomsnittlig norsk spotpris blir

om lag 56 øre/kWh i år og at den faller til om lag 42 øre/kWh som årsgjennomsnitt neste år. Framtidsprisene indikerer at elektrisitetsprisen inkludert nettleie faller med henholdsvis 10 og 8 prosent i 2022 og 2023 og deretter om lag følger den generelle prisveksten i 2024. Prisene på bensin og diesel følger i våre prognoser i stor grad utviklingen i oljeprisen i norske kroner og forblir dermed nær uendret fra 2021 til 2022. Deretter faller prisene litt i 2023 og 2024 i takt med nedgangen i oljeprisene. Vi legger til grunn at prisendringer på energivarer samlet sett bidrar til å dempe KPI-veksten med 0,4 prosentpoeng i 2022 og 2023, mens de om lag virker nøytralt på KPI-veksten i 2024.

Valutakursen er uendret i årene framover siden forrige konjunkturrapport, mens veksten i energiprisene er langt høyere enn tidligere lagt til grunn. Endringer i kronekursen påvirker prisene på importerte konsumvarer med et tidsetterslep. Det samme gjelder virkninger av økte energikostnader og råvarepriser (se boks 2.2 i KT-2021/2). Prisøkninger på importvarer, råvarepriser og energikostnader påvirker prisene på innenlandskproduserte varer og tjenester gjennom kostnader til produktinnsats, som øker næringenes enhetskostnader. Vi legger til grunn at årsveksten i KPI-JAE blir om lag 2,5 prosent i 1. kvartal 2022. Siden det tar tid før kostnadseffekter blir uttømt vil prisveksten holde seg på et relativt høyt nivå et stykke inn i 2022, men vi anslår at den etter hvert går ned og at en mer normal utvikling i råvare- og elektrisitetspriser bidrar til dette. I beregningene holdes kronekursen konstant på dagens nivå ut prognoseperioden, noe som medfører at krona er nær uendret som årsgjennomsnitt fra 2021 til 2022. På sikt uttømmes tidsforsinkede effekter av kroneendringer, og importert prisvekst blir lik den internasjonale prisveksten, som antas å bli moderat. Den viktigste kostnadskomponenten i økonomien er lønnskostnader. Lønnsveksten antas å bli moderat, men litt stigende i årene framover. Vi legger til grunn at produktivitsveksten øker fra neste år når en del tjenestenæringer øker kapasitetsutnyttelsen fra det nåværende lave nivået. Høy investeringsvekst i industrien i 2022 bidrar til at produktivitsveksten holder seg oppe utover i prognosebanen. I 2022 anslås veksten i KPI-JAE til 2,2 prosent og veksten er deretter om lag på linje med Norges Banks inflasjonsmål på 2 prosent. KPI-veksten vil med våre forutsetninger om energipriser og avgifter bli litt lavere enn veksten i KPI-JAE i 2022 og 2023.

3. Nasjonalregnskapet for 2. kvartal 2021

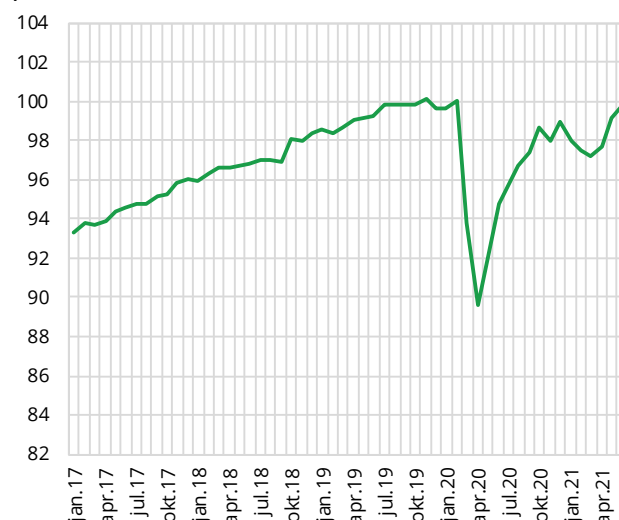
Sesongjusterte tall fra nasjonalregnskapet viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge vokste 0,7 prosent i juni, etter en oppgang også i april og mai. BNP Fastlands-Norge vokste samlet 1,4 prosent i 2. kvartal 2021. Det var tilnærmet uendret nivå for oljeproduksjonen i kvartalet, slik at veksten i samlet BNP, medregnet petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart, endte på 1,1 prosent i 2. kvartal.

3.1. Overblikk

I 2. kvartal 2021 var norsk økonomi forbi bunnpunktet i den andre nedgangsperioden utløst av koronapandemien, se figurer 3.1 og 3.2. Lavere smittespredning, vaksiner og lettelsers i smittevern-tiltak gjorde at den økonomiske aktiviteten gradvis tok seg opp, hjemme og ute. I hver av kvartalets måneder var det vekst, og i juni 2021 var BNP for Fastlands-Norge tilbake på om lag samme nivå som februar 2020, før pandemien for fullt kom til Norge. Det er en milepæl i den helt uvanlige perioden norsk økonomi har vært inne i siden mars 2020.

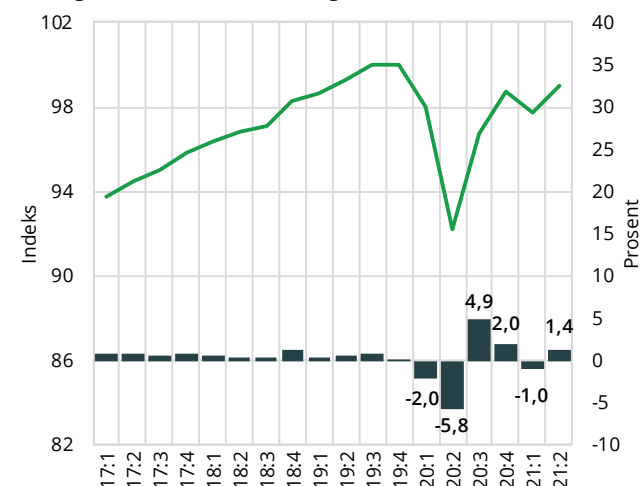
Presset fra pandemien avtok gjennom hele 2. kvartal 2021. Ved utgangen av mars hadde om lag 13 prosent av befolkningen i Norge mottatt minst én vaksinedose mot koronaviruset, se figur 3.4. Innen slutten av juni hadde andelen vokst til om lag 50 prosent. Fra toppunktet sent i mars falt også mengden nye smittetilfeller i landet, se figur 3.3. I april begynte Regjeringen første trinn av gjenåpningen av Norge. Lokale lettelsers ble innført i mange områder gjennom måneden. De strenge tiltakene i deler av Østlandet ble hevet mot slutten av april og utover i mai, slik at butikker og kjøpesentre åpnet igjen i Oslo og Viken. Andre trinn av gjenåpningen av landet ble iverksatt mot slutten av mai, med lettelsers i nasjonale restriksjoner for skoler, barnehager og skjenkesteder. Mot slutten av mai og utover i juni ble store deler av de resterende tiltakene fjernet i hovedstaden. I juni kom også lettelsers for utenlandsreiser, og grensehandelen åpnet forsiktig. Tredje trinn av regjeringens gjenåpningsplan ble iverksatt i midten av måneden, som innebar ytterligere lettelsers i reglene i hjemmet og for idretts- og kulturarrangementer. Gjennom kvartalet har samtidig lokale smitteutbrudd blitt møtt med regionale tiltak av ulik størrelse og varighet, men til sammenligning med innstrammingene i den foregående tremånedersperioden har 2. kvartal likevel vært preget av gjenåpning.

Figur 3.1. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge. Faste 2018-priser. Måned. Februar 2020 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.2. Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge. Faste 2018-priser. Kvartal. Prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.) og indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Lettelsene i smitteverntiltak preget den økonomiske utviklingen i 2. kvartal. Veksten i Fastlands-BNP kan særlig tilskrives oppgang i tjenestenæringene som følge av gjenåpningen. Flere av tjenestenæringene som bidro til veksten hadde nedgang i 1. kvartal da smittevernrestriksjonene ble strammet inn. Også bruttoproduktet i offentlig forvaltning gikk opp, dels fordi lettelsene la til rette for økt of-

fentlig tjenesteproduksjon, men også grunnet økt aktivitet på sykehusene, og knyttet til vaksinerings. Denne oppgangen ble i noen grad motvirket av nedgang i annen vareproduksjon og i industri og bergverk.

Bruttoproduktet i olje- og gassutvinning var lite endret fra 1. til 2. kvartal målt i faste priser, men oljeprisen steg kraftig. I løpende priser var det dermed betydelig kvartalsvekst i samlet BNP, medregnet petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart. Foreløpige tall viste også et høyt overskudd på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet i løpende priser.

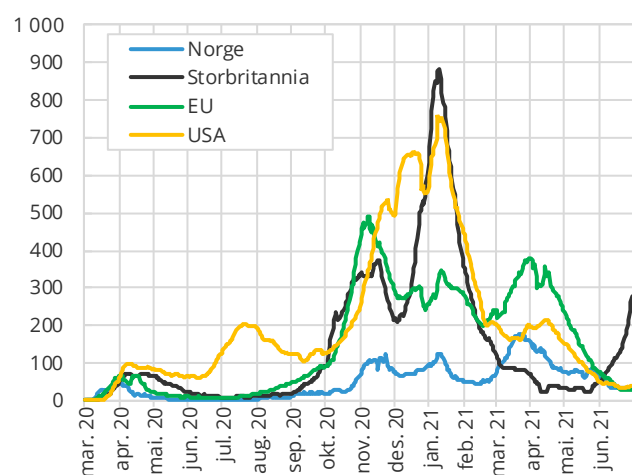
Selv om BNP for Fastlands-Norge i juni var tilbake på samme nivå som før mars 2020, var økonomien likevel fortsatt sterkt preget av pandemien. Mens noen næringer har hatt vesentlig høyere aktivitet enn før pandemien, lå andre fortsatt betydelig lavere. Varekonsumet i husholdningene lå i juni fortsatt godt over nivået fra før pandemien, og tjenestekonsumet var lavere. Noen av endringene er sannsynligvis varige. For eksempel har nett-handelen vokst kraftig, som kan representere et varig skift i husholdningenes handlemønstre. Noe av dette kan være et varig skift i husholdningenes handlemønstre. Andre forhold antas å bli reversert etter hvert som pandemien bringes under kontroll. Restriksjoner på utenlandsreiser ble først lettet på mot slutten av kvartalet, og tall fra Avinor og Statens Vegvesen viser en betydelig oppgang i grensepasseringene etter det.

Norsk økonomi bar dermed fortsatt preg av koronasjokket ved utgangen av 2. kvartal. Selv om sysselsettingen har tatt seg opp i takt med den økonomiske aktiviteten, var den fortsatt lavere enn før pandemien. Det var en særlig sterk nedgang i mengden utenlandske arbeidstakere i Norge under pandemien. I 2. kvartal hadde disse fortsatt ikke vendt tilbake. Ifølge NAV var det registrert 97 200 helt ledige og arbeidssøkere på tiltak ved utgangen av juni, og ytterligere 66 100 delvis ledige. Selv om tallet på arbeidssøkere falt gjennom 2. kvartal, utgjorde de dermed 5,8 prosent av arbeidsstyrken i juni. Samtidig har antallet ledige stillinger utlyst hos NAV økt betraktelig, og har de siste månedene vært langt høyere enn før pandemien. Dette kan tyde på at noen områder har gått forholdsvis bra, og mangel på arbeidskraft har vært en utfordring.

Internasjonal sammenligning

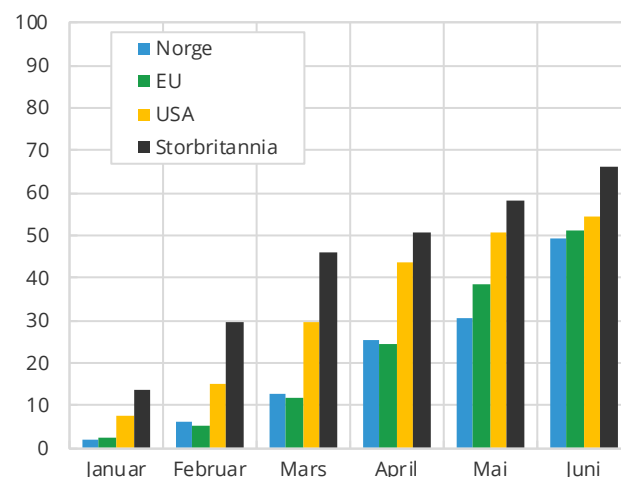
Koronapandemien er et globalt sjokk av en helt uvanlig størrelse og karakter. Gjennom pandemien kan man observere felles utviklingstrekk på tvers av landegrenser. Det W-formede forløpet i norsk økonomi synes også i de utvalgte landene i figur 3.5. I 2. kvartal 2020 var det kraftig nedgang, etterfulgt av sterk innhenting i fjorårets andre halvdel. For de fleste landene var det igjen nedgang tidlig i 2021, og veksttrenden var entydig i 2. kvartal 2021. Størrelsesordenen på de økonomiske svingningene har variert betydelig i de ulike landene, blant annet kan dette skyldes forskjeller i smitteutbrudd og tiltak. I 2021 har også landene begynt å vaksinere befolkningen i ulikt tempo, som kan ha stor betyd-

Figur 3.3. Bekreftede daglige nye COVID-19 tilfeller per million innbygger, 7 dagers rullerende gjennomsnitt, utvalgte land

Kilde: Johns Hopkins University CSSE COVID-19 Data

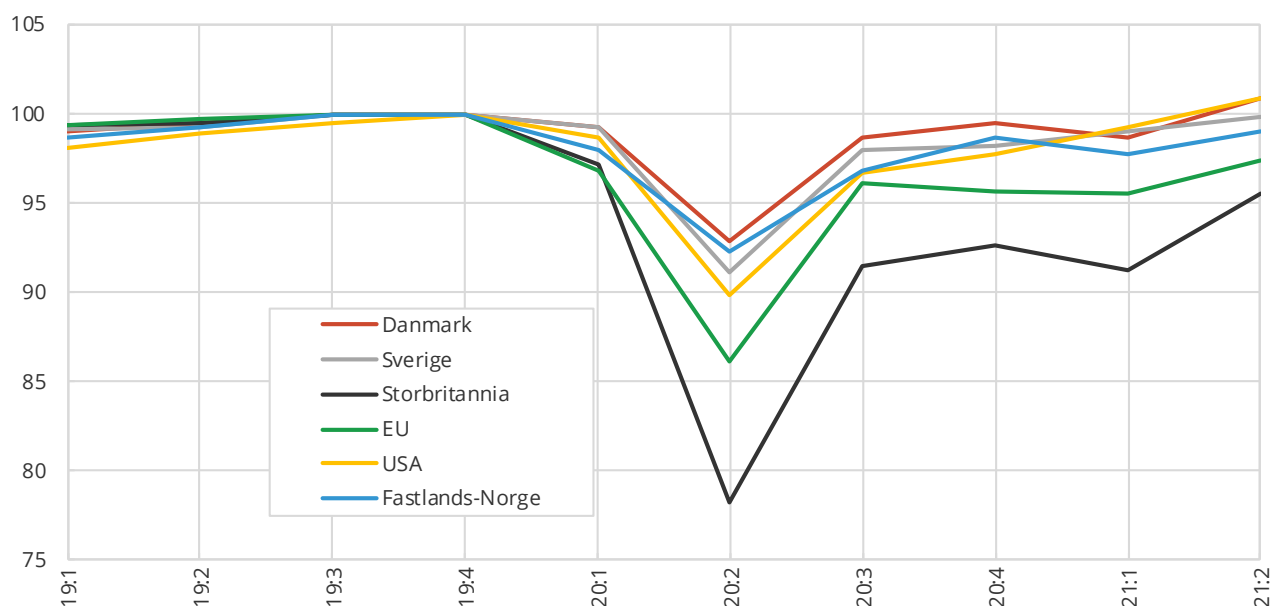
Figur 3.4. Prosentandel av befolkningen med minst én dose COVID-19 vaksine ved utgangen av måned, utvalgte land, 2021

Kilde: Johns Hopkins University CSSE COVID-19 Data

Figur 3.5. Bruttonasjonalprodukt i utvalgte land. Kvartal. Sesongjustert. Volumindekser. 4. kvartal 2019 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå, OECD

ning for utviklingen i smittesituasjonen, og dermed økonomien, i tiden framover.

De skandinaviske landene hadde forholdsvis lik utvikling gjennom koronapandemien sett under ett, men forløpet i Sverige skilte seg noe fra Norge og Danmark. Nedgangen var dypere i fjorårets to første kvartaler, men innhenting i 3. kvartal 2020 var noe kraftigere. Mens Danmark og Norge hadde videre innhenting i 4. kvartal, var utviklingen flat i Sverige. I 1. kvartal 2021 hadde derimot Sverige videre vekst, mens det igjen var nedgang i Norge og Danmark. Alle de tre skandinaviske økonomiene vokste i 2. kvartal 2021.

Blant annet i Storbritannia og EU var det større smitteutbrudd og strengere tiltak enn Norge i 2020. Med dette var også nedgangen i fjorårets 2. kvartal dypere, og innhenting i 3. kvartal større. Storbritannia hadde særlig stor nedgang da pandemien først inntraff, og lå fortsatt på et lavt nivå etter innhenting mot slutten av fjoråret. I starten av 2021 hadde den britiske økonomien igjen nedgang, men landet hadde særlig kraftig innhenting i 2. kvartal 2021. Sammenlagt hadde EU-landene noe nedgang i 4. kvartal, men en flatere utvikling enn Norge i 1. kvartal 2021. I 2. kvartal er det en generell positiv veksttrend på det europeiske kontinentet. USA sin økonomi ser så langt ut til å ha kommet bedre gjennom pandemien enn Storbritannia og EU.

Det hefter større usikkerhet enn normalt ved internasjonale sammenligninger. Ulikt datagrunnlag og ulike valg av klassifisering kan gi betydelige utslag. For mange land foreligger bare såkalte flashestimater, og ikke fullstendige kvartalsregnskap. Gitt usikkerheten i tallene bør en ikke legge for stor vekt på forskjeller i vekstrater i størrelsesordenen 1-2 prosentpoeng kvartalsutviklingen gjennom pandemien sammenlignes.

Det synes likevel rimelig godt underbygget at de nordiske landene har hatt en nokså lik samlet nedgang i BNP siden 4. kvartal 2019, og at en rekke andre land er vesentlig hardere rammet. På tross av usikkerheten i tallene går de store linjene igjen i figur 3.5. På tvers av land bar vinteren 2020-2021 preg av større smitteutbrudd og innstramminger, etterfulgt av lavere smittetrykk og lettelser, illustrert i figur 3.3. I 2. kvartal 2021 var det også en markert økning i vaksinerings, vist i figur 3.4.

3.2. Gjeninnhenting for tjenestenæringene

Da pandemien rammet Norge i fjor vår, utløste det en bred nedgang i økonomisk aktivitet. Ved utgangen av 1. kvartal 2021 var aktivitetsnivået nær innhentet i noen næringer, mens andre fortsatt lå på et lavt nivå. Langt på vei skyldes dette virkningen av smitteutbrudd og tiltak på ulike næringer. Blant annet har tjenestenæringer med én-til-én-kontakt, næringer som benytter mye utenlandsk arbeidskraft, samt turisme og reiseliv blitt særlig

hardt rammet. Oppgangen fra 1. til 2. kvartal 2021 må også sees i denne sammenheng. Aktiviteten i industri og bergverk, og annen vareproduksjon gikk noe ned. Tjenestenæringene vokste derimot i kvartalet, deriblant flere næringer som tidligere har blitt rammet av virusmitte og restriksjoner. Innhenting var særlig kraftig i mai, og kan i stor grad tilskrives lettelse i smitteverntiltakene.

Investeringene i Fastlands-Norge vokste 3,3 prosent i 2. kvartal og tok dermed igjen nedgangen i foregående kvartal. Det var investeringsvekst i alle næringsaggregatene bortsett fra utenriks sjøfart og annen vareproduksjon. Offentlig forvaltning bidro mest til investeringsveksten i Fastlands-Norge. Investeringene i utvinning og tjenestenæringene hadde også god vekst. De samlede investeringene, inklusive utenriks sjøfart og petroleumsvirksomhet, vokste 2,8 prosent.

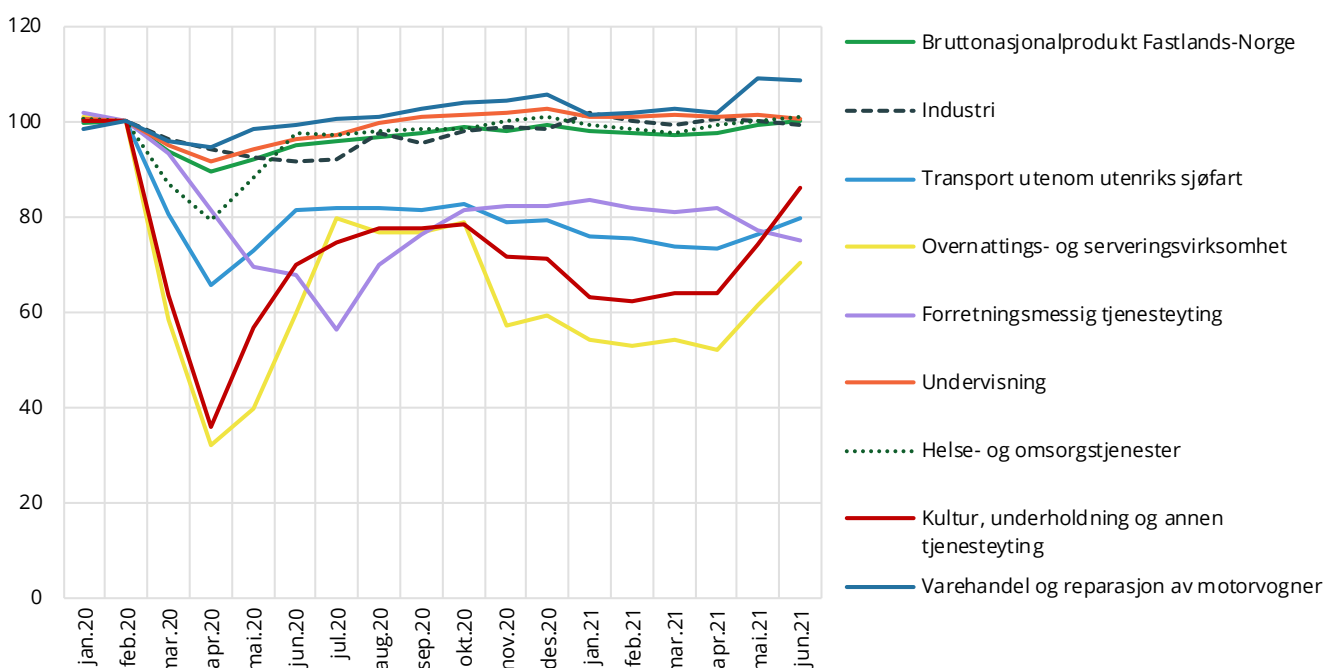
Tjenestenæringene

Varehandelen skilte seg fra de andre tjenestenæringene i 2020 og hadde etter hvert god vekst. Smittevernrestriksjonene har redusert tilgangen på flere tjenester, som har forårsaket en vridning mot varekjøp. Reisetrafikk til utlandet og grensehandel har også delvis blitt erstattet av varehandel i Norge. I starten av 2021 førte muterte virusutbrudd til ny nedstenging av butikker, kjøpesentre

og varehus i mange kommuner på Østlandet. Det var derfor nedgang i flere av bransjene som inngår i varehandelen, og bruttoproduktet i næringen falt i 1. kvartal 2021 for første gang siden 2. kvartal i fjor. Likevel var aktivitetsnivået i næringen høyere ved utgangen av 1. kvartal enn før pandemien kom til Norge i fjor vår. Aktiviteten i varehandelen var fortsatt lav i april 2021, [men vokste kraftig i mai](#) da butikkene igjen åpnet. Det månedlige bruttoproduktet holdt seg høyt også i juni, og var da om lag 9 prosent over nivået i februar i fjor. Sammenlagt vokste varehandelen 4,6 prosent fra 1. til 2. kvartal, som var et av de største enkeltbidragene til veksten i Fastlands-BNP.

Nedgangen under koronapandemien har vært særlig stor for tjenestenæringene transport utenom utenriks sjøfart, overnattings- og serveringsvirksomhet, forretningsmessig tjenesteyting, og kultur, underholdning og annen tjenesteyting. Da pandemien først kom til Norge i fjor vår var nedgangen bredt basert. I senere perioder med smittespredning og restriksjoner har disse fire næringene blitt særlig hardt rammet og innhenting har vært mindre enn for den øvrige økonomien. Selv om noe tapt aktivitet ble hentet inn i fjor høst, var nivået fortsatt lavt ved utgangen av 2020. Når virusmittene økte i vinter og smittevernrestriksjonene ble trappet opp var igjen disse næringene

Figur 3.6. Bruttoproduct i faste 2018-priser, utvalgte næringer. Volumindekser. Sesongjustert. Måned. Februar 2020 = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå

særlig utsatt. I alle de nevnte næringene utenom forretningsmessig tjenesteyting var det betydelig nedgang i 1. kvartal 2021, og bruttoproduktet i de tre næringene var på sitt laveste siden bunnpunktet i 2. kvartal 2020. Ettersom den øvrige økonomien nærmer seg en normalsituasjon står disse fire næringene for størstedelen av det gjenværende aktivitetstapet i Fastlands-BNP sammenlignet med nivået før pandemien inntraff.

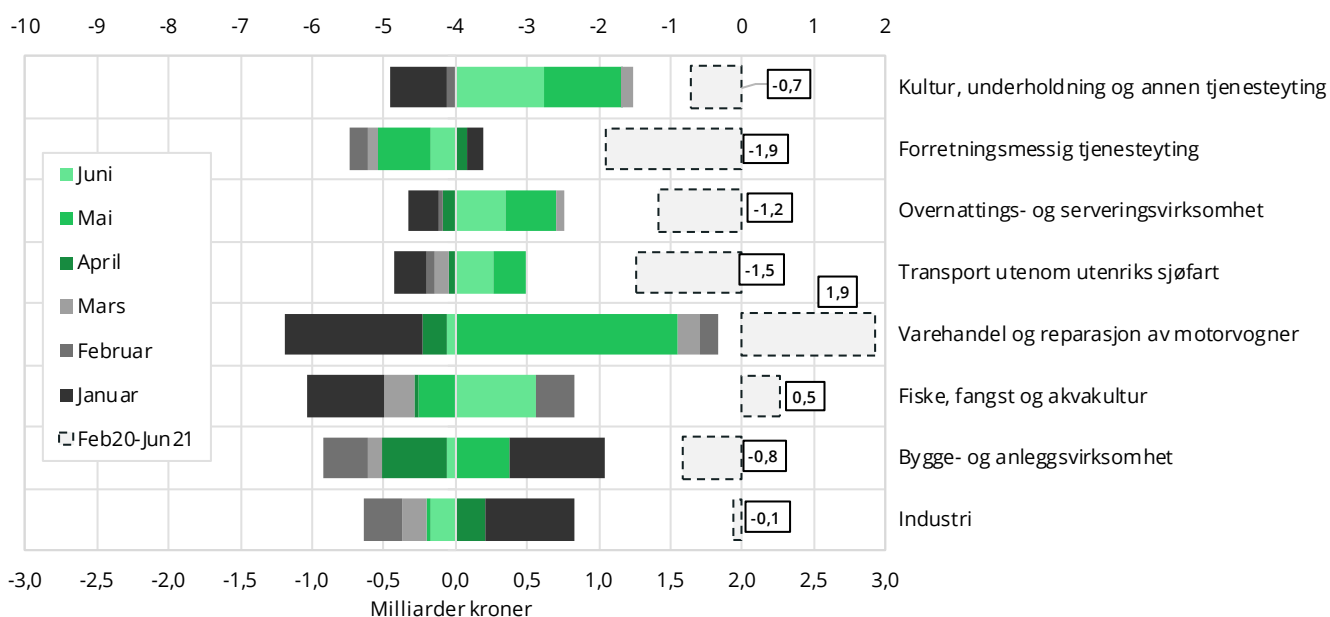
Transport utenom utenriks sjøfart vokste sammenlagt 1,8 prosent i 2. kvartal. Det var en nedgang i aktiviteten i innenriks sjøfart i april og mai, men aktiviteten tok seg opp i juni. Oppgangen skyldtes i hovedsak at lavere smittetall har gitt økte passasjertall og billettsalg for ferger og skip langs kysten, etter en lengre periode med redusert kapasitet. Utviklingen i land- og lufttransporten gjennom koronapandemien gjøres nærmere rede for i boks 3.1.

Overnattings- og serveringsvirksomheten har blitt rammet av pandemien på flere måter. Reiserestriksjoner har redusert etterspørselen etter overnattingsvirksomheten, både tilknyttet yrkesreiser, kurs og konferanser, og feriereiser. Til tider har bortfallet av utenlandske besøkende blitt delvis kompensert av ferierende innenlands, særlig i sommermånedene. Flere tiltak har vært direkte rettet mot serveringsvirksomheten, deriblant skjenkestopp

og begrensninger på antall besøkende. Tidvis har serveringssteder holdt stengt for å unngå smittespredning. Bruttoproduktet i overnattings- og serveringsvirksomheten falt kraftig i 1. kvartal 2021 da restriksjonene ble trappet opp, og den negative trenden fortsatte inn i april. På grunn av den brede gjenåpningen i mai og juni, hentet aktiviteten seg kraftig inn. Sammenlagt vokste aktiviteten i næringen hele 14 prosent fra 1. til 2. kvartal. Likevel var bruttoproduktet 30 prosent lavere i juni enn før pandemien kom til landet.

Det siste året har det vært store begrensninger i deler av kultur- og fritidstilbudet, men på grunn av gjenåpningen i 2. kvartal vokste den sesongjusterte aktiviteten innen kultur, underholdning og annen tjenesteyting i hver av kvartalets tre måneder. Den nasjonale gjenåpningen medførte flere lettelsers for idretts- og fritidsaktiviteter. Det var også lettelsers i restriksjonene tilknyttet antall deltakere på arrangementer. Samtidig var det en bred gjenåpning av kulturen og fritidsaktiviteter i Oslo i mai og juni, deriblant for museer og biblioteker. Særlig gjenåpning av treningssentrene spilte en stor rolle for den samlede aktiviteten i næringen. Sammenlagt var bruttoproduktet i 2. kvartal over 18 prosent høyere enn i 1. kvartal. I juni var det beregnede bruttoproduktet i næringen høyere enn man har sett på over et halvt år, men nivået var fortsatt om lag 14 prosent lavere enn før pandemien inntraff.

Figur 3.7. Bruttoprodukt i faste 2018-priser, utvalgte næringer. Endring fra foregående periode 2021 og samlet endring fra februar 2020 til juni 2021 (øvre akse). Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Boks 3.1. Land- og lufttransport under koronakrisen

Transportnæringene utenom sjøfart består av næringene jernbane og annen landtransport med passasjerer, godstransport på vei, lufttransport i tillegg til lagring og andre tjenester tilknyttet transport. Før pandemien sto disse næringene for om lag 2,5 prosent av BNP Fastlands-Norge. Lagring og andre tjenester utgjør den største delen av volumet i næringen, og luftfart den minste. Jernbane og annen landtransport, og gods-transport på vei er om lag like store.

Jernbane og annen landtransport med passasjerer omfatter blant annet tog, drosjer og kollektivtransport. Næringen lagring og andre tjenester tilknyttet transport består blant annet av drift av gods- og transport-sentraler, drift av parkeringsplasser, parkeringshus og taxisentraler, lagring, spedisjon i tillegg til lasting og lossing.

Nasjonalregnskapets beregningsmetode for månedlig- og kvartalsvis aktivitet innen transportsektoren utenom sjøfart baserer seg i hovedsak på løpende lønnskattall fra a-ordningen. Et unntak er luftfartsnæringen der beregningene bygger på tall for passasjerer ved norske flyplasser fra Avinor.

A-ordningen har ikke i tilstrekkelig grad fanget opp brå og plutselige endringer i aktivitet under koronapandemien. Derfor har et utvidet kildegrunnlag vært benyttet for å korrigere- og kontrollere tallene fra a-ordningen. Det har blitt hentet inn andre volumtall for jernbanetrafikk, drosjevirkosomhet og kollektivtrafikk. På alle disse områdene ble det observert til dels betydelige forskjeller sammenlignet med data fra a-ordningen. For godstransport på vei har også volumtall fra Statens vegvesen for tunge kjøretøy blitt benyttet. Disse tallene viste kun små forskjeller fra resultatene fra a-ordningen.

For å unngå smittespredning innenlands, og forebygge importsmitte, har flere tiltak og anbefalinger under koronapandemien vært direkte tilknyttet transportnæringene. Dette har naturlig nok hatt store konsekvenser for disse næringene. Samtidig er det variasjon i graden av aktivitetsnedgang innenfor de ulike næringene. Nedgangen har vært størst i luftfartsnæringen, mens godstransporten har vært minst påvirket av nedstengingen. Jernbane og annen landtransport har langt på vei hatt samme utvikling som lagring og andre tjenester.

Jernbane og annen landtransport med passasjerer falt brått i starten av pandemien. I april 2020 var brutto-

produktet redusert over 60 prosent. Aktiviteten tok seg noe opp i løpet av sommeren 2020 før det igjen var nedgang gjennom vinteren. På grunn av gjenåpningen i vår hadde næringen kraftig innhenting i 2. kvartal 2021 og vokste om lag 15 prosent. Både kollektivtransport og drosjetrafikk bidro til oppgangen i kvartalet. Ved utgangen av juni 2021 var likevel bruttoproduktet i næringen om lag 30 prosent lavere enn før pandemien.

Tabellen under viser reiseaktiviteten i ulike delnæringer i perioden 2020-2021.

	2020	1. kv. 2021	Endring i prosent	
			2019–2020	1. kv. 2020–1. kv. 2021
Ulike transport-former				
Buss	290 064	67 531	-33,2	-26,2
Sporvei og forstadsbane	109 788	20 662	-42,8	-44,1
Jernbane	42 599	6 599	-47	-62,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Godstransport på vei har i liten grad blitt påvirket av pandemien. Dette kan skyldes at smittetiltakene først og fremst har vært ment for å redusere mobiliteten i befolkningen, men ikke flyten av varer. Ved utgangen av april 2020 hadde aktiviteten falt om lag 14 prosent sammenliknet med før februar 2020. Aktiviteten i næringen har deretter steget og er nå om lag på samme nivå som før pandemien. Næringen hadde en liten nedgang i 2. kvartal 2021.

Luftfarten har hatt store prosentvise endringer i bruttoproduktet i kvartalene gjennom pandemien. Ved utgangen av april 2020 hadde bruttoproduktet i næringen falt hele 97 prosent. I fjor sommer bedret smittesituasjonen seg nasjonalt og internasjonalt. Dermed vokste aktiviteten i luftfarten kraftig i 3. kvartal 2020, men riktignok fra lave nivåer. I takt med den økende smitten både nasjonalt og internasjonalt mot slutten av fjoråret falt aktivitetsnivået i næringen igjen de to påfølgende kvartalene. I 2. kvartal 2021 har aktiviteten igjen hentet seg kraftig inn ettersom smitten har falt, flere har blitt vaksinert og reiserestriksjonene har blitt mildere. Bruttoproduktet i luftfarten vokste dermed 40 prosent i 2. kvartal. Ved utgangen av juni 2021 var bruttoproduktet likevel om lag 60 prosent lavere enn før pandemien.

Ved utgangen av 2020 var bruttoproduktet i forretningsmessig tjenesteyting også lavt, men utviklingen så langt i 2021 skiller seg fra de andre hardt rammede tjenestenæringene. Aktiviteten holdt seg tilnærmet stabil gjennom 1. kvartal og april, men i mai og juni var det nedgang. Sammenlagt var bruttoproduktet 5 prosent lavere i 2.

kvartal enn 1. kvartal. Nedgangen skyldes i stor grad reisebyrå- og reisearrangørvirkosomheten, ettersom sommermånedene vanligvis er perioden hvor aktiviteten i disse næringene er på sitt høyeste. Selv om reiserestriksjonene har blitt mindre strenge i 2. kvartal, har aktiviteten i reisenæringene vært betydelig lavere enn i et normalår. Justert for

sesongmønsteret i forretningsmessig tjenesteyting har dermed bruttoproduktet falt, og var i juni om lag 25 prosent lavere enn i februar 2020. En nærmere beskrivelse av utviklingen i forretningsmessig tjenesteyting under pandemien er gitt i boks 3.2 i [Konjunkturtendensene 2020/4](#).

Det var også vekst i kvartalet for omsetning og drift av fast eiendom og informasjons- og kommunikasjonstjenester. Sammenlagt vokste tjenestenæringene 1,7 prosent i kvartalet. Det månedlige bruttoproduktet var i juni på sitt høyeste siden pandemien inntraff, kun 2,2 prosent lavere enn i februar 2020.

Investeringene i tjenestenæringene vokste 3 prosent fra 1. til 2. kvartal. Det er generelt svakt kildegrunnlag til investeringene i tjenestenæringene, og tallene er derfor usikre. Investeringene i detaljhandelen har et bedre kildegrunnlag enn de øvrige tjenestenæringene, og viser en enda sterkere vekst på over 10 prosent i kvartalet. Det reflekterer antakelig den økte produksjonen i detaljhandel under pandemien, med vridninger mellom ulike salgskanaler.

Industri og bergverk

Industrien har hatt sammenhengende vekst siden det brå fallet i 2. kvartal i fjor. I første halvdel av 2021 var bruttoproduktet for industrien samlet høyere enn gjennomsnittet for 2019. Dermed var nedgangen utløst av pandemien hentet inn. Likevel er bildet blandet, og alle deler av industrien har ikke hentet seg inn. Den konsumrettede delen av industrien, som omfatter blant annet næringsmidler og møbler, har hatt sterk vekst. Den tradisjonelle eksportindustrien har også hentet seg inn. Utviklingen i leverandørindustrien har derimot ikke vært like positiv. Nærmest alle delene av leverandørindustrien har falt siden pandemien inntraff, med størst bidrag fra produksjon av metallvarer og verftsindustrien.

Oppgangen for industrien samlet fortsatte i april, mens i mai og juni var det nedgang. Sammenlagt falt aktivitetsnivået 0,4 prosent i 2. kvartal 2021. Nivået i juni var 0,7 prosent lavere enn i februar 2020. Konsum- og eksportrettet industri vokste ytterligere i 2. kvartal. Leverandørindustrien, som allerede lå på et lavt nivå, hadde derimot videre nedgang i kvartalet og trakk ned industrien samlet sett.

Delen av industrien som leverer til konsumentene vokste 0,7 prosent i kvartalet. I de fleste deler av den konsumrettede industrien var det tilnærmet nullvekst, mens næringsmiddelindustrien utenom fisk nær sagt sto for hele oppgangen. Fra og med 3. kvartal 2020 har aktivitetsnivået i næringsmiddelindustrien utenom fisk vokst kraftig, med rekordhøye nivåer i 2021. Bearbeiding og konservering av fisk hadde derimot nedgang. Dette kan sees i sammenheng med et sterkt 1. kvartal. Det var mye utslakting og eksport i vinter samtidig som høysesongen for pelagisk fisk var særlig god. Til sammenligning falt dermed bearbeiding og konservering av fisk i 2. kvartal. Bruttoproduktet i den konsumentdrevne delen av industrien var i juni nær 7 prosent over nivået i februar 2020.

Eksportrettet industri vokste 1,1 prosent fra foregående kvartal. Det månedlige bruttoproduktet var høyt i april og mai, men gikk tilbake i juni. Det var særlig produksjon av kjemiske råvarer som bidro til veksten. Årsaken til oppgangen er sammensatt, men våren preges vanligvis av noe driftsstans, som ikke var tilfelle i år. Dermed holdt nivået seg relativt høyt. I juni var bruttoproduktet 0,7 prosent høyere enn i februar 2020, men sett under ett var aktiviteten i 2. kvartal om lag 3 prosent høyere enn i 4. kvartal 2019, det siste hele kvartalet før pandemien inntraff.

Aktiviteten i leverandørindustrien falt i fjor vår og har vært på et lavt nivå siden da. Reiserestriksjoner og karantenereregler har vært spesielt utfordrende for denne delen av industrien under koronapandemien, siden den normalt har mange utenlandske arbeidere. Selv om restriksjonene har blitt mindre strenge i 2. kvartal 2021 falt aktiviteten 2,3 prosent. En viktig grunn til nedgangen i kvartalet er at de strenge karantenereglene kom mot slutten av januar, og aktiviteten holdt seg forholdsvis høy i måneden. Restriksjonene rammet dermed hovedsakelig de to siste månedene av 1. kvartal. Til sammenligning gjorde restriksjonene seg gjeldende gjennom hele 2. kvartal. Dermed er det et overheng fra januar som bidrar til nedgangen i 2. kvartal. Det var også flere helligdager i april og mai, hvor mange utenlandske arbeidere dro til hjemlandet, og ble dermed møtt med karantene ved retur til Norge, noe som kan ha påvirket aktiviteten. Flere prosjekter ble også ferdigstilt i kvartalet, som også spilte en rolle. Det var nedgang i flere deler av leverandørindustrien i kvartalet, men bygging

av oljeplattformer og produksjon av datamaskiner og elektronisk utstyr bidro mest til det samlede fallet. Bygging av skip og båter hadde særlig stor nedgang, men utgjorde et mindre bidrag. Bruttoproduktet i leverandørindustrien var i juni 2021 om lag 7 prosent lavere enn i februar 2020.

Bergverksdrift falt kraftig i 1. kvartal 2021, da den kalde vinteren rammet produksjonen av stein. I 2. kvartal vokste aktiviteten 1,2 prosent, men bruttoproduktet var fortsatt langt under nivået fra tidligere. Investeringene i bergverksdriften vokste derimot kraftig, over 70 prosent, men dette skyldes opprydding av gruvene Lunckefjell og Svea på Svalbard.

Bergverksdriften er dermed det største bidraget til investeringene i industri og bergverk, som samlet vokste 2,2 prosent i 2. kvartal. Næringsmiddelindustrien og produksjon av gummi- og plastprodukter utgjorde også store bidrag til den samlede veksten i aggregatet.

Annen vareproduksjon

Næringsaggregatet annen vareproduksjon, som inkluderer primærnæringene, elektrisitetsproduksjonen og bygg og anlegg, falt 0,7 prosent i 2. kvartal. Nedgangen kommer etter tre kvartaler med vekst etter fallet i fjor vår. Til tross for nedgangen var likevel bruttoproduktet i juni 1,8 prosent høyere enn i februar 2020.

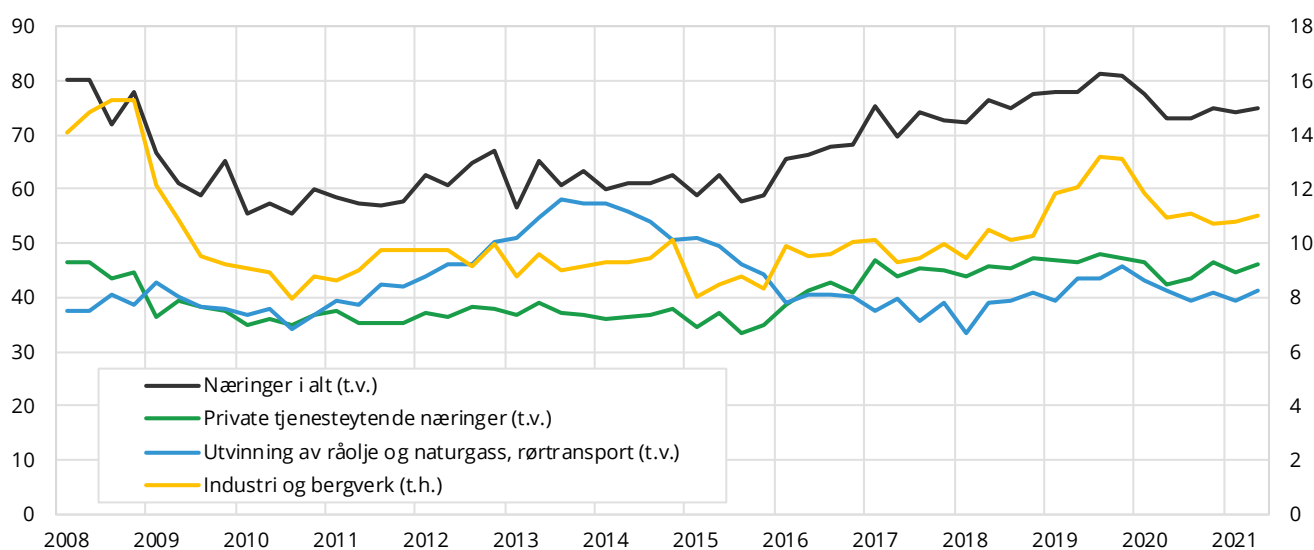
For de ikke-konjunktuelle primærnæringene var bildet blandet i 2. kvartal. Jordbruk og skogbruk vokste 0,8 prosent, mens og fiske, fangst og akvakultur falt 1,6 prosent. Jordbruksnæringen har gjennom koronapandemien hatt særlige utfordringer tilknyttet mangel på sesongarbeidere. Likevel gikk det godt med næringen. Det tradisjonelle fisket vokste i kvartalet, mens akvakultur hadde nedgang, dette til tross for kraftig vekst på over 30 prosent i juni.

Bruttoproduktet i kraftnæringene steg 2,9 prosent fra foregående kvartal, med særlig høyt nivå i april. Fyllingsgraden i vannmagasinene var over mediannivået i kvartalet. Nedtapping av vannmagasinene ga høy produksjon og eksport av elektrisk kraft i kvartalet.

Etter en periode med store investeringer i distribusjonsleddet i kraftforsyningen, sank disse i takt med ferdigstillelse av flere prosjekter i 2. kvartal. Investeringene økte derimot i produksjonsleddet, særlig knyttet til vindkraft. Noe av dette skyldtes utsettelse av investeringer planlagt for 1. kvartal. Investeringene i produksjonsleddet ligger an til å falle framover, ettersom flere større vindparker nærmer seg ferdigstillelse.

Bygg og anlegg har hatt god innhenting etter fallet i fjor vår, men i 2. kvartal 2021 falt bruttoproduktet 2,3 prosent. Det månedlige bruttoproduktet gikk ned i april, før aktiviteten tok seg opp i mai. I juni

Figur 3.8. Investeringer i fastlandsnæringene og petroleumsvirksomhet. Faste 2018-priser. Kvartal. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

var det igjen litt nedgang. Bruttoproduktet i juni var nær 5 prosent lavere enn i februar 2020.

Investeringene i annen vareproduksjon falt samlet sett 4,5 prosent i 2. kvartal 2021, etter å ha vokst i foregående kvartal. Et stort fall for det tradisjonelle fisket, hvor investeringene er volatile, sto for mye av nedgangen.

Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart

Aktivitetsnivået i utvinningsnæringen vokste 0,1 prosent i 2. kvartal 2021 sammenlignet med 1. kvartal 2021. I juni var bruttoproduktet i petroleumsvirksomheten om lag på samme nivå som i februar 2020. Både oljeproduksjonen og tjenester tilknyttet utvinning hadde en svak, positiv utvikling. I juni var oljeproduksjonen lavere enn forventet på grunn av tekniske problemer og vedlikeholdsstans på noen felt. Den kraftige oljeprisveksten man har erfart den siste tiden fortsatte i 2. kvartal, særlig i juni. Samlet sett vokste oljeprisen 10 prosent i kvartalet, som trakk opp BNP i løpende priser fra 1,8 til 3,3 prosent.

Tjenester tilknyttet utvinning vokste kun 0,8 prosent i 2. kvartal, til tross for kraftig investeringsvekst. Spriket mellom investeringene og produksjonen kan skyldes at investeringsveksten er knyttet til oljeplattformer og moduler, som ofte blir importert.

Utenriks sjøfart falt 0,8 prosent i kvartalet. Aktiviteten gikk noe ned i april, og utviklingen var deretter tilnærmet flat ut kvartalet. Investeringene i utenriks sjøfart er volatile, og falt kraftig i kvartalet, som trakk ned de samlede bruttoinvesteringene.

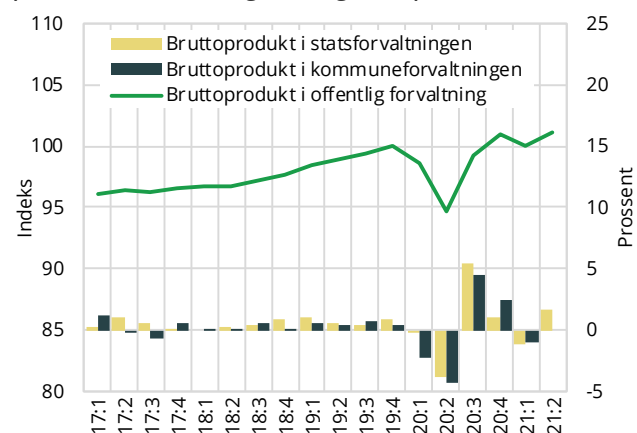
3.3. Lavere smittetrykk løftet offentlig aktivitet

Produksjon i offentlig forvaltning

Bruttoproduktet i offentlig forvaltning steg 1,2 prosent i 2. kvartal 2021, målt i faste priser. Både stats- og kommuneforvaltningen hadde oppgang, etter en nedgang i foregående kvartal.

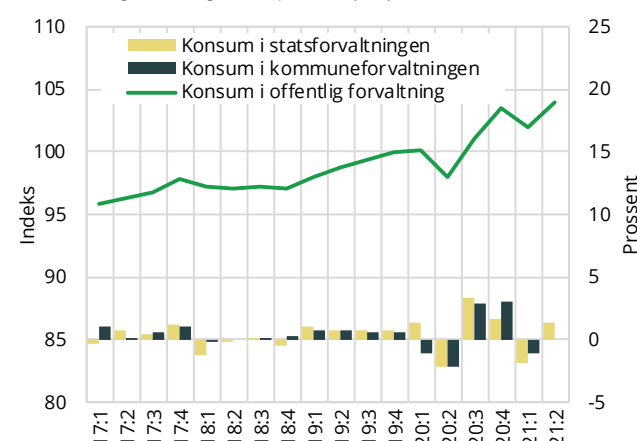
Bruttoproduktet i statsforvaltningen vokste 1,7 prosent. Sykehusene har operert med redusert kapasitet siden pandemien startet, og mange sykehus økte fra grønn til gul beredskap mot slutten av 1. kvartal. Ettersom smittetrykket, og antall innlagte på sykehus har gått ned gjennom våren, har beredskapen ved sykehusene blitt redusert. Fra juni

Figur 3.9. Bruttoprodukt i offentlig forvaltning(t.v.), statlig og kommunalt bruttoprodukt (t.h.). Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumending fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.10. Konsum i offentlig forvaltning (t.v.), statlig og kommunalt konsum (t.h.). Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumending fra foregående periode (t.h.)

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2021 har mange helseforetak redusert fra grønn til ingen ekstra koronaberedskap. Sykehusene trakk dermed ned bruttoproduktet i 1. kvartal, men bidro til å trekke aktiviteten opp i 2. kvartal.

Bruttoproduktet i kommuneforvaltningen vokste 0,7 prosent i 2. kvartal. Lettelsene i smittevern-tiltak gjennom våren gjorde at kulturtjenester som museer, biblioteker og kinoer kunne ha mer normal aktivitet.

Offentlig konsum

Samlet konsum i offentlig forvaltning steg 1,9 prosent i 2. kvartal.

Konsum i statsforvaltningen steg 1,3 prosent i 2. kvartal, etter en nedgang i 1. kvartal. Fallet tidligere i år skyldtes lavere aktivitet på sykehusene,

som beskrevet over. Mer normalisert aktivitet ved sykehusene gjennom 2. kvartal bidro derimot til å trekke opp konsumet i staten. Konsumet ble i tillegg trukket opp av økt aktivitet ved universitetene og høyskolene.

Konsum i kommuneforvaltningen vokste 2,5 prosent i 2. kvartal etter å ha falt i 1. kvartal. Det største bidraget til veksten kommer fra økt aktivitet i de kommunale helsetjenestene i forbindelse med koronavaksinering, samt testing og smittesporing. På lik linje som for det kommunale bruttoproduktet hadde lettelsene i smitteverntiltak en positiv innvirkning på konsumet av de kommunale kultur-tjenestene.

Offentlige investeringer

Målt i faste priser vokste investeringene i offentlig forvaltning 6,2 prosent i 2. kvartal 2021, etter å ha falt kvartal for kvartal siden 2. kvartal i fjor. Investeringene i statsforvaltningen steg 2,3 prosent mellom 1. og 2. kvartal. Bygging av nye sykehus trakk opp investeringene i helseforetakene. Investeringene var derimot lavere enn ventet i forsvaret dette kvartalet på grunn av forsinkelser i kampflyleveransene.

Bruttoinvesteringene i kommuneforvaltningen steg 11,6 prosent i 2. kvartal. Offentlig administrasjon, som inneholder blant annet veier, boliger og kollektivtrafikk, trakk opp investeringene. Disse investeringene varierer normalt en del fra kvartal til kvartal.

3.4. Oppgang i sysselsettingen og utførte timeverk

Sysselsatte personer

I tråd med den generelle oppgangen i økonomien, viser sesongjusterte tall en oppgang i sysselsatte personer på 0,4 prosent i 2. kvartal 2021, mot en nedgang i 1. kvartal.

Sysselsettingen i 2. kvartal ble trukket opp av helse- og omsorgstjenester og varehandelen, som begge vokste om lag 1 prosent. Utviklingen i varehandelen henger sammen med den kraftige oppgangen som kom da butikker og kjøpesentre åpnet igjen, beskrevet i kapittel 2. I industrien vokste antall sysselsatte personer i 2. kvartal 0,7 prosent, etter å ha falt i 1. kvartal. Antallet sysselsatte personer fortsatte derimot å falle 4,9 prosent i over-

nattings- og serveringsvirksomheten. Dette kan blant annet sees i sammenheng med at lettelsene i smittevernstiltakene som rammet overnattings- og serveringsvirksomheten først kom i siste delen av kvartalet. Sesongjusterte månedstall på antall sysselsatte lønnskakere fra statistikken [Antall arbeidsforhold og lønn](#), peker på en vekst i sysselsatte lønnskakere for overnatting og servering på om lag 17 prosent fra mai til juni.

Utførte timeverk

Foreløpige sesongjusterte tall viser samlet for norsk økonomi at utførte timeverk økte 0,6 prosent i 2. kvartal 2021. Til sammenligning falt timeverkene i 1. kvartal. Den positive utviklingen må sees i sammenheng med den gradvise gjenåpningen av Norge, som beskrevet tidligere.

Det var en positiv utvikling i utførte timeverk for varehandelen og overnattings- og serveringsvirksomheten, som vokste henholdsvis om lag 4 og 9 prosent. Permitteringstall fra NAV viste at gjennomsnittlig antall permitterte i 2. kvartal var om lag 64 000, hvilket svarer til en nedgang fra 1. kvartal på over 12 prosent. Blant disse var i underkant av 27 500 permitterte på heltid, og i overkant av 36 500 permitterte på deltid. En lavere tilstrømming av permitterte bidrar til et større samsvar mellom utviklingen i utførte timeverk og sysselsetting.

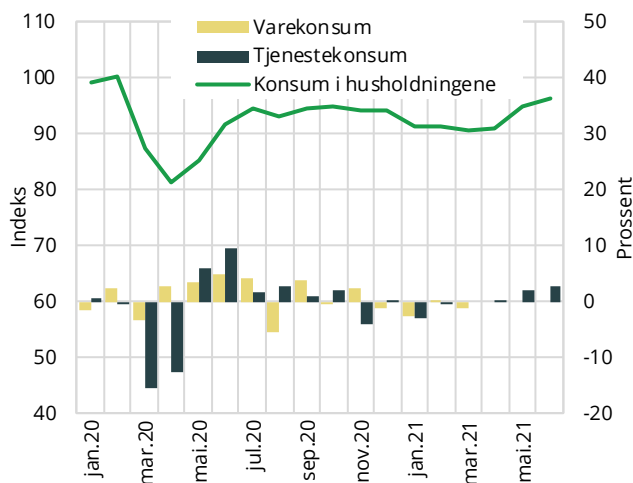
3.5. Gjenåpningen ga sterk konsumvekst

Med lavere smittespredning og gradvis lettelse i smitteverntiltak, lå det til rette for at husholdningene kunne øke konsumet i 2. kvartal. Oppgangen var særlig sterk i mai, og fortsatte i juni. Samlet konsum i husholdningene økte dermed 3,2 prosent fra 1. til 2. kvartal. Til tross for den sterke veksten, var konsumet fortsatt 3,8 prosent lavere i juni 2021 enn februar 2020.

Gjenåpningen av kjøpesentre og butikker i en rekke kommuner førte til en sterk vekst i varekonsumet. Det var særlig sterk vekst i kjøp av klær og sko, biler og møbler i 2. kvartal. Klær og sko vokste over 17 prosent, og møbler og husholdningsartikler vokste 7,5 prosent i 2. kvartal. Elektrisitet bidro på den andre siden til å trekke konsumet noe ned. I mai økte varekonsumet 5,3 prosent, den høyeste månedlige veksten siden tidsserien startet i 2015. Nivået holdt seg deretter høyt i juni. Samlet sett vokste varekonsumet 3,6 prosent i 2. kvartal. Varekonsumet ligger

Figur 3.11. Konsum i husholdningene (t.v.), vare- og tjenestekonsum (t.h.). Faste 2018-priser. Måned. Indeksert volumutvikling, Februar 2020 = 100 (t.v.) og prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.)

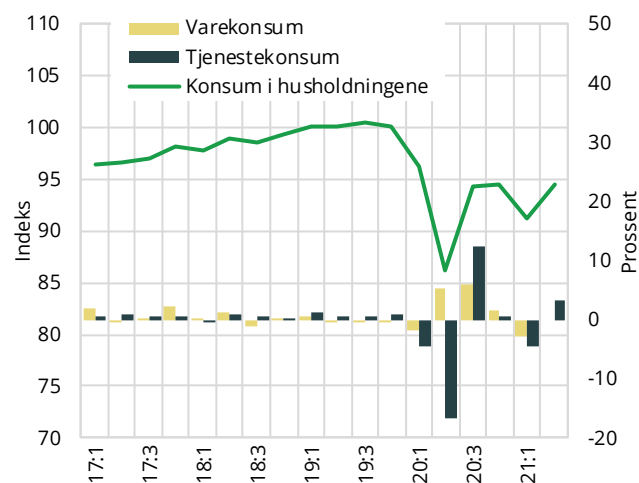

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

nær 14 prosent høyere i juni enn før pandemien inntraff.

I løpet av kvartalet ble det nasjonale skjenkeforbudet opphevet og serveringssteder i Oslo og Viken fikk åpne igjen. Etter to kvartaler på rad med sterk nedgang, vokste konsumet av overnattings- og serveringstjenester om lag 9 prosent i 2. kvartal. Hotell- og restauranttjenester samt fritidstjenester bidro mest til veksten i tjenestekonsumet i kvartalet. Tjenestekonsumet hadde tiltakende vekst gjennom hver måned i 2. kvartal, og vokste samlet sett 2,4 prosent i kvartalet. Likevel lå tjenestekonsumet om lag 10 prosent lavere i juni enn før koronautbruddet.

Figur 3.12. Konsum i husholdningene (t.v.), vare- og tjenestekonsum (t.h.). Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.)

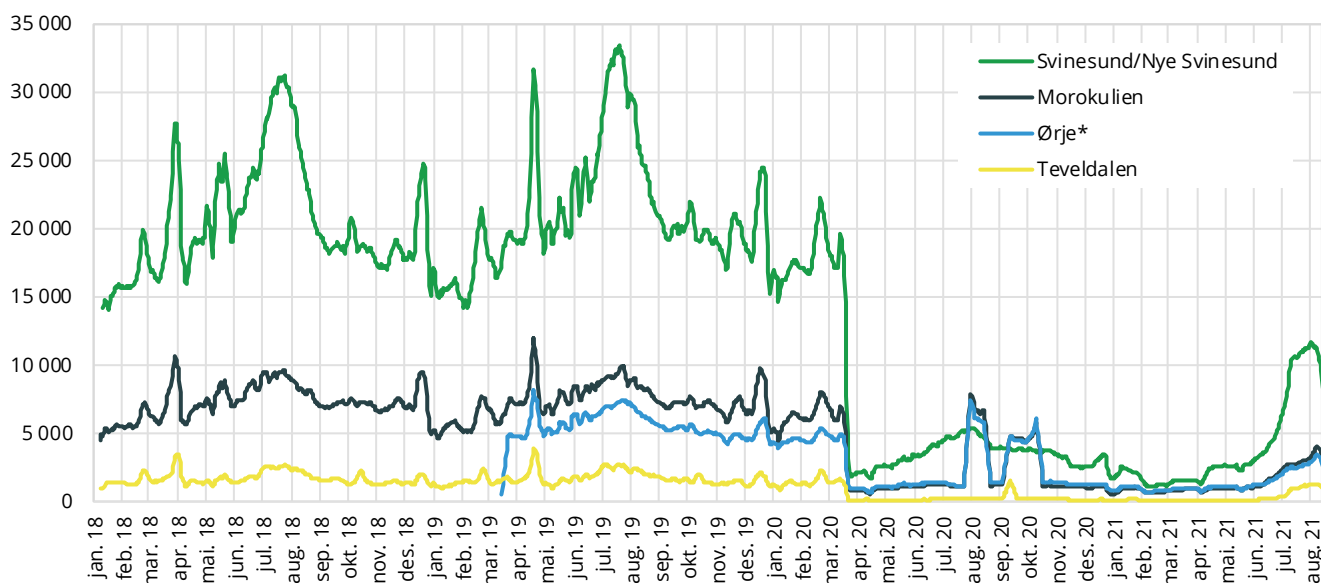

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Lettelser for utenlandsreiser i juni førte til en dobling av husholdningenes konsum i utlandet sammenlignet med foregående måned. Tall fra Statens vegvesen viser at antall grensepasseringer mellom Norge og Sverige økte i juni, illustrert i figur 3.13. Likevel var nordmenns konsum i utlandet over 90 prosent lavere i juni 2021 enn i februar 2020. Utlendingers konsum i Norge var nær 90 prosent lavere. Anslagene for utlendingers konsum i kvartalsvis nasjonalregnskap bygger på et begrenset data-materiale, og må betraktes som usikre.

Boliginvesteringene steg i starten av kvartalet, men falt deretter i mai. I juni var det igjen vekst. Samlet steg boliginvesteringene 3,7 prosent i 2. kvartal.

Figur 3.13. Grensepasseringer. Totalt antall personbiler retning Norge og Sverige. 7-dagers glidende snitt

Kilde: States vegvesen

*Data for Ørje er kun tilgjengelige f.o.m. 15. mars 2019

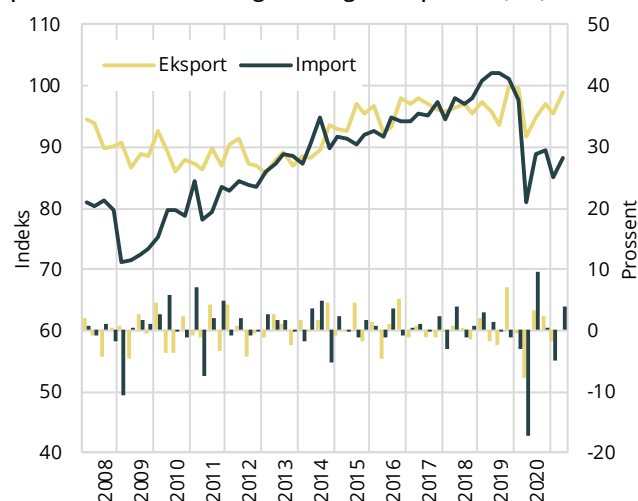
3.6. Oljen trakk opp eksporten

Utenrikshandelen har vært preget av store endringer i etterspørsel og i relative priser siden begynnelsen av pandemien. Mens vareførselen til og fra Norge i hovedsak har vært lite berørt av restriksjoner på grensepasseringer, har deler av tjenestehandelen blitt kraftig påvirket. Det gjelder særlig import og eksport av reisetraffikk og relaterte tjenester. Prisene på en rekke av våre viktigste eksportvarer falt markert i 2020. Særlig viktig var nedgangen i prisen for olje og naturgass. Oljepriisen har imidlertid steget kraftig utover i 2021, fra i underkant av 40 USD per fat i slutten av oktober 2020 til å fluktuere mellom 60 og 70 USD i perioden april-juni i år.

Den norske krona svekket seg raskt i mars 2020. I perioder lå kursen for viktige valutaer som USD og euro mer enn 20 prosent over gjennomsnittskursene den siste måneden før utbruddet. Det ble dermed i en periode dyrere for Norge å importere det vi trengte, mens norske eksportprodukter ble billigere for utlandet. Svekkelsen av krona ble kortvarig, og ved utgangen av året lå kursene nær nivået ved pandemiens start. Gjennom 1. kvartal i år styrket krona seg ytterligere, før denne trenden igjen snudde i 2. kvartal.

Samlet eksport for 2. kvartal 2021 ligger fremdeles litt under nivået fra begynnelsen av fjoråret, men vokste 3,9 prosent fra foregående kvartal. Det er særlig eksport av råolje og naturgass som hadde en solid vekst i 2. kvartal. Oppgangen var svært

Figur 3.14. Eksport og import. Faste 2018-priser. Kvartal. Indeksert volumutvikling, 4. kvartal 2019 = 100 (t.v.) og prosentvis volumendring fra foregående periode (t.h.)

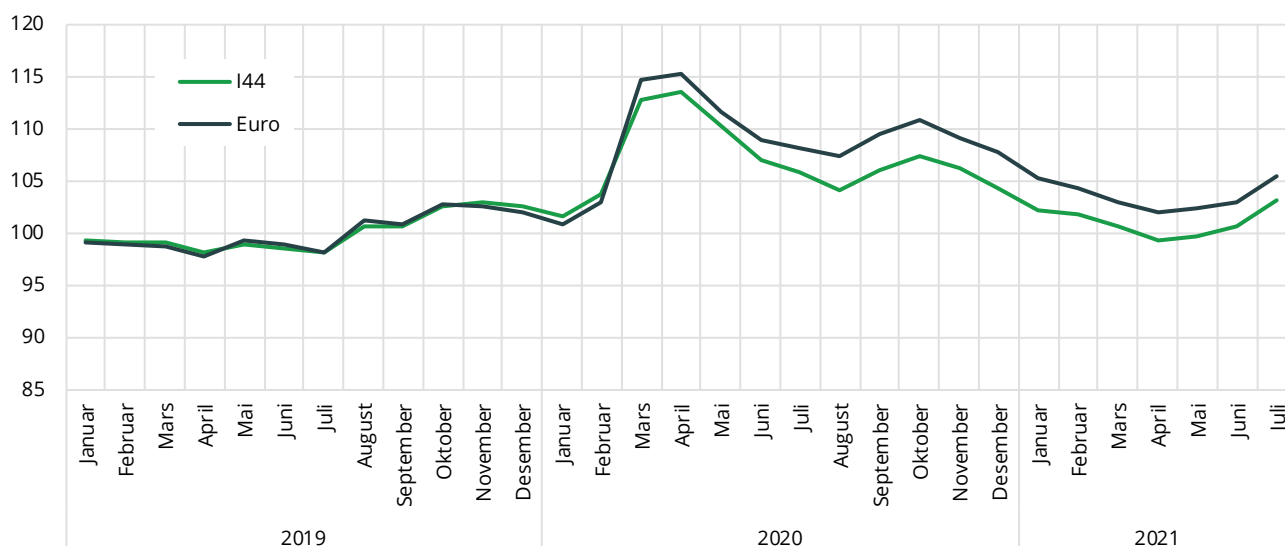

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sterk i april, før eksporten gikk noe tilbake i mai og juni. Samlet sett var kvartalsveksten 8,9 prosent for råolje og naturgass. Eksport av tradisjonelle varer gikk ned i april og mai, men vokste kraftig i juni. 2. kvartal endte dermed samlet sett med en vekst på 0,5 prosent for eksporten av tradisjonelle varer. Bensin, sivile båter og elektrisk utstyr trakk opp veksten.

Mens eksport av varer har hentet seg inn og ligger noe høyere enn nivået før pandemien, er det motsatte tilfelle for tjenestene. Etter et kraftig fall da pandemien kom til Norge, har tjenesteeksporten hatt en jevn vekst fram til 1. kvartal 2021. Den har likevel langt fra hentet seg inn. Det er særlig

Figur 3.15. Valutakurser. Måned. 2019=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

reiserestriksjonene - men også andre restriksjoner som rammer tjenestenæringene hardt - som nok er hovedårsakene til at tjenesteeksporten ikke har kommet sterkere tilbake. I 2. kvartal var det igjen nedgang i tjenesteeksporten på 1,5 prosent.

Import av varer og tjenester viser samlet en oppgang på 3,9 prosent i de foreløpige tallene for 2. kvartal 2021. Det er hovedsakelig import av drivstoff samt biler og maskiner i mai måned som driver utviklingen i kvartalet. Import av tradisjonelle varer bidro til å dra veksten opp, mens tjenesteimporten trakk ned.

Ser man på endringer i løpende priser, blir bildet et annet. Det har vært en sterk prisvekst på olje- og gasseksporten i første halvår. Sesongjusterte eksporttall viser en prisvekst på 48 prosent i 1. kvartal, og ytterligere 7 prosent i 2. kvartal. Samlet vokser den sesongjusterte eksporten i løpende priser 9,1 prosent i 2. kvartal.

Tall for første halvår 2021 viser en positiv netto på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet med 134 milliarder kroner. Dette er den høyeste vare- og tjenestebalansen på halvårsbasis siden 2014. I tillegg til de allerede nevnte høye olje- og gassprisene har særlig reiserestriksjonene siden begynnelsen av 2020 hatt en positiv effekt, da vi normalt konsumerer mer reisetrafikk fra utlandet enn tilsvarende konsumert av utlendinger i Norge. Eksport av generell tjenestehandel har gått mindre ned enn motsvarende tjenesteimport.

3.7. Usikkerhet og revisjoner

Kvartalsvis nasjonalregnskap bygger på at ulike indikatorer kan benyttes for å indirekte anslå utviklingen i regnskapsstørrelser som ikke kan observeres direkte på kvartals- og månedsbasis. De store omveltningene i norsk økonomi under koronapandemien kan ha ført til at sammenhenger mellom indikatorer og regnskapsstørrelser er annerledes enn i normale perioder. Kvartalstallene i 2020 og 2021 må derfor betraktes som mer usikre enn vanlig. Det antas i kvartalsregnskapet et stabilt forhold mellom produksjon og bruttoprodukt i de ulike næringene. I næringer hvor produksjonen faller brått, må foretakene i så fall redusere produktinnsatsen like hurtig for at bruttoproduktet ikke skal falle mer enn produksjonen. Det vil i mange tilfeller være noe urealistisk at nedgangen i bruttoproduktet i noen tilfeller kan være undervurdert. Vi har

ikke gode holdepunkter for utviklingen i produktinnsatsandelene før vi har regnskapsopplysninger fra selskapene. Denne usikkerheten gir opphav til forskyvinger i størrelsen «Lagerendringer og statistiske avvik».

Usikkerheten knyttet til tallene som utarbeides under koronapandemien gjør dem mer utsatt for revisjoner enn vanlig, da ny og bedre informasjon til enhver tid vurderes og tas inn som en del av kildegrunnlaget. Alternative indikatorer er hentet inn for å beregne aktiviteten i det månedlige og kvartalsvis nasjonalregnskapet. Dette gjelder særlig de næringene hvor aktiviteten måles ved en beregnet arbeidskraftstørrelse basert på data fra a-ordningen. Denne indikatoren fanger ikke godt nok opp brå og plutselige oppganger i permittering. Særlig utfordrende var dette i pandemiens første måneder. Blant annet har a-ordningstallene blitt supplert med aktivitetsindikatorer for helsevesenet fra Helsedirektoratet, og data for kollektivtrafikk og drosjer innhentet fra Statens Vegvesen. Det er også hentet inn regnskapsopplysninger fra større kollektivselskaper og fra bompengeselskapene. Vipps AS har stilt til rådighet data for betalinger med BankAxept og Vipps netthandel, som har gitt grunnlag for å vurdere utviklingen i flere tjenestenæringene. Resultatene blir også løpende sammenstilt mot blant annet omsetningstall fra mva-registret. [Beregningsopplegget for helsetjenester](#) er beskrevet i Monsrud (2020), mens [overnattings- og serveringstjenester](#) er beskrevet i Helliesen m.fl. (2021).¹

I forbindelse med nye kvartals- og månedstall vil det bli tilbakegående revisjoner. Sesongjusterte serier kan endres, enten som følge av at statistikken som benyttes, endres bakover i tid, eller fordi nye perioder tilføyes. Siden forrige publisering 8. juli er månedsforløpet for BNP Fastlands-Norge lite revidert.

¹ Monsrud (2021) https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/433618?ts=17501caf680
Helliesen, Sletten og Todsén (2021) <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/artikler/overnattings-og-serveringstjenester-i-nasjonalregnskapet-under-koronakrisen>

Tabell 3.1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018 priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19:3	19:4	20:1	20:2	20:3	20:4	21:1	21:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 548 015	1 440 755	389 951	388 478	373 921	335 136	366 185	367 151	353 862	365 860
Konsum i husholdninger	1 465 262	1 367 789	369 097	367 557	353 744	318 570	348 351	349 121	337 152	347 959
Varekonsum	668 007	705 595	168 284	167 480	164 625	173 436	183 559	186 153	181 004	187 569
Tjenestekonsum	724 766	650 911	181 985	183 518	175 006	145 911	163 877	165 066	157 583	161 304
Husholdningenes kjøp i utlandet	122 752	27 444	31 313	29 676	25 078	673	3 785	2 060	1 481	1 391
Utlendingers kjøp i Norge	-50 264	-16 161	-12 485	-13 118	-10 964	-1 450	-2 870	-4 158	-2 917	-2 305
Konsum i ideelle organisasjoner	82 753	72 965	20 854	20 921	20 176	16 566	17 834	18 031	16 710	17 901
Konsum i offentlig forvaltning	841 508	855 679	211 117	212 514	212 813	208 255	214 780	219 915	216 676	220 854
Konsum i statsforvaltningen	411 130	423 323	103 169	103 886	105 366	103 087	106 552	108 337	106 353	107 753
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	361 203	371 683	90 656	91 132	92 653	90 255	93 584	95 213	93 227	94 583
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	49 927	51 640	12 513	12 754	12 713	12 832	12 968	13 124	13 127	13 170
Konsum i kommuneforvaltningen	430 378	432 356	107 948	108 629	107 447	105 168	108 227	111 578	110 322	113 101
Bruttoinvestering i fast realkapital	891 426	857 248	228 576	226 566	217 877	213 620	211 057	214 266	208 036	213 794
Utvinning og rørtransport	172 306	165 167	43 528	45 918	43 267	41 380	39 552	40 964	39 510	41 226
Utenriks sjøfart	2 642	4 683	818	919	1 853	181	1 361	1 288	1 400	-4
Fastlands-Norge	716 478	687 398	184 229	179 729	172 757	172 058	170 144	172 014	167 126	172 572
Næringer	318 274	298 842	81 196	80 794	77 560	73 002	73 129	74 980	74 176	75 021
Tjenester tilknyttet utvinning	3 766	2 511	1 002	965	761	709	614	429	484	573
Andre tjenester	189 001	179 271	48 038	47 256	46 492	42 596	43 618	46 520	44 621	45 977
Industri og bergverk	50 293	44 688	13 175	13 099	11 862	10 942	11 130	10 711	10 767	10 999
Annen vareproduksjon	75 214	72 373	18 980	19 474	18 445	18 754	17 768	17 320	18 304	17 473
Boliger (husholdninger)	190 300	182 659	48 038	46 286	45 273	45 428	44 911	46 982	46 504	48 217
Offentlig forvaltning	207 904	205 897	54 995	52 648	49 924	53 628	52 104	50 051	46 446	49 333
Bruttoinvestering i verdigjenstander	378	151	94	93	85	12	38	17	9	42
Lagerendring og statistiske avvik	145 788	109 593	38 516	30 604	32 664	16 743	30 457	22 154	33 022	17 822
Bruttoinvestering i alt	1 037 592	966 992	267 186	257 263	250 626	230 374	241 552	236 437	241 067	231 657
Innenlandsk sluttanvendelse	3 427 114	3 263 426	868 254	858 255	837 360	773 765	822 517	823 504	811 605	818 371
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	3 106 001	2 983 832	785 297	780 721	759 491	715 449	751 109	759 081	737 663	759 285
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1 049 412	1 061 577	266 113	265 163	262 737	261 883	266 883	269 967	263 121	270 187
Eksport i alt	1 356 582	1 350 429	328 854	351 918	350 036	323 087	334 186	342 050	335 780	348 708
Tradisjonelle varer	429 387	419 917	106 720	108 497	105 867	97 623	105 705	109 059	111 083	111 616
Råolje og naturgass	544 745	599 843	126 724	147 943	147 633	148 679	149 292	151 505	142 196	154 892
Skip, plattformer og fly	12 195	8 143	2 565	2 008	3 264	1 651	2 128	1 101	1 776	2 681
Tjenester	370 256	322 526	92 846	93 470	93 272	75 134	77 061	80 385	80 725	79 520
Samlet sluttanvendelse	4 783 697	4 613 855	1 197 109	1 210 174	1 187 396	1 096 852	1 156 703	1 165 553	1 147 385	1 167 079
Import i alt	1 199 522	1 057 130	302 349	299 371	289 987	240 422	263 359	264 783	251 786	261 724
Tradisjonelle varer	718 462	699 651	180 123	176 946	172 736	159 835	180 240	183 966	174 755	186 921
Råolje og naturgass	25 396	22 547	7 510	7 316	7 228	5 118	4 842	5 638	6 339	5 455
Skip, plattformer og fly	33 015	30 180	9 556	6 574	9 161	8 232	7 893	4 894	5 607	4 053
Tjenester	422 650	304 752	105 160	108 535	100 862	67 237	70 384	70 285	65 084	65 295
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	3 584 175	3 556 725	894 760	910 803	897 409	856 430	893 344	900 770	895 599	905 355
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3 003 219	2 929 236	757 461	757 535	742 220	698 893	732 995	747 718	740 207	750 292
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	580 956	627 489	137 299	153 269	155 188	157 537	160 349	153 052	155 392	155 063
Fastlands-Norge (basisverdi)	2 605 506	2 539 976	657 456	657 817	645 792	606 154	634 354	647 183	642 991	649 548
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 949 758	1 889 434	493 107	492 498	482 717	449 756	470 237	480 274	477 777	482 393
Industri og bergverk	224 468	218 702	57 106	57 164	56 379	52 908	54 160	56 155	56 864	56 644
Annen vareproduksjon	358 099	359 632	91 545	89 767	89 197	87 585	89 982	91 405	92 222	91 533
Tjenester inkl. boligjenester	1 367 192	1 311 100	344 456	345 568	337 142	309 264	326 096	332 715	328 691	334 217
Offentlig forvaltning	655 748	650 541	164 348	165 318	163 075	156 398	164 117	166 909	165 213	167 155
Produktavgifter og -subsidier	397 713	389 260	100 005	99 718	96 428	92 739	98 641	100 535	97 216	100 744

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2018-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19:3	19:4	20:1	20:2	20:3	20:4	21:1	21:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,4	-6,9	0,4	-0,4	-3,7	-10,4	9,3	0,3	-3,6	3,4
Konsum i husholdninger	1,3	-6,7	0,4	-0,4	-3,8	-9,9	9,3	0,2	-3,4	3,2
Varekonsum	0,0	5,6	-0,3	-0,5	-1,7	5,4	5,8	1,4	-2,8	3,6
Tjenestekonsum	2,8	-10,2	0,5	0,8	-4,6	-16,6	12,3	0,7	-4,5	2,4
Husholdningenes kjøp i utlandet	0,9	-77,6	2,4	-5,2	-15,5	-97,3	462,3	-45,6	-28,1	-6,1
Utlendingers kjøp i Norge	4,2	-67,8	-0,5	5,1	-16,4	-86,8	98,0	44,9	-29,8	-21,0
Konsum i ideelle organisasjoner	3,0	-11,8	0,4	0,3	-3,6	-17,9	7,7	1,1	-7,3	7,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,9	1,7	0,7	0,7	0,1	-2,1	3,1	2,4	-1,5	1,9
Konsum i statsforvaltningen	1,9	3,0	0,7	0,7	1,4	-2,2	3,4	1,7	-1,8	1,3
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	1,6	2,9	0,7	0,5	1,7	-2,6	3,7	1,7	-2,1	1,5
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,8	3,4	0,8	1,9	-0,3	0,9	1,1	1,2	0,0	0,3
Konsum i kommuneforvaltningen	1,9	0,5	0,6	0,6	-1,1	-2,1	2,9	3,1	-1,1	2,5
Bruttoinvestering i fast realkapital	4,8	-3,8	2,8	-0,9	-3,8	-2,0	-1,2	1,5	-2,9	2,8
Utvinning og rørtransport	12,6	-4,1	0,1	5,5	-5,8	-4,4	-4,4	3,6	-3,6	4,3
Utenriks sjøfart	-68,2	77,3	37,2	12,4	101,5	-90,2	650,5	-5,4	8,7	-100,3
Fastlands-Norge	4,0	-4,1	3,3	-2,4	-3,9	-0,4	-1,1	1,1	-2,8	3,3
Næringer	5,6	-6,1	4,1	-0,5	-4,0	-5,9	0,2	2,5	-1,1	1,1
Tjenester tilknyttet utvinning	38,7	-33,3	1,8	-3,7	-21,2	-6,8	-13,5	-30,2	12,9	18,3
Andre tjenester	3,5	-5,1	3,0	-1,6	-1,6	-8,4	2,4	6,7	-4,1	3,0
Industri og bergverk	24,4	-11,1	9,1	-0,6	-9,4	-7,8	1,7	-3,8	0,5	2,2
Annen vareproduksjon	-0,6	-3,8	3,8	2,6	-5,3	1,7	-5,3	-2,5	5,7	-4,5
Boliger (husholdninger)	-1,7	-4,0	0,0	-3,6	-2,2	0,3	-1,1	4,6	-1,0	3,7
Offentlig forvaltning	7,2	-1,0	5,1	-4,3	-5,2	7,4	-2,8	-3,9	-7,2	6,2
Bruttoinvestering i verdigjenstander	5,8	-60,1	1,5	-0,8	-9,1	-86,1	219,7	-55,4	-46,7	363,3
Lagerendring og statistiske avvik	-0,5	-24,8	-4,8	-20,5	6,7	-48,7	81,9	-27,3	49,1	-46,0
Bruttoinvestering i alt	4,1	-6,8	1,6	-3,7	-2,6	-8,1	4,9	-2,1	2,0	-3,9
Innenlandsk sluttanvendelse	2,3	-4,8	0,8	-1,2	-2,4	-7,6	6,3	0,1	-1,4	0,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	2,1	-3,9	1,1	-0,6	-2,7	-5,8	5,0	1,1	-2,8	2,9
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,9	1,2	1,5	-0,4	-0,9	-0,3	1,9	1,2	-2,5	2,7
Eksport i alt	0,5	-0,5	-2,3	7,0	-0,5	-7,7	3,4	2,4	-1,8	3,9
Tradisjonelle varer	4,6	-2,2	-0,4	1,7	-2,4	-7,8	8,3	3,2	1,9	0,5
Råolje og naturgass	-4,3	10,1	-4,9	16,7	-0,2	0,7	0,4	1,5	-6,1	8,9
Skip, plattformer og fly	1,4	-33,2	-43,0	-21,7	62,5	-49,4	28,9	-48,3	61,4	50,9
Tjenester	3,5	-12,9	1,0	0,7	-0,2	-19,4	2,6	4,3	0,4	-1,5
Samlet sluttanvendelse	1,8	-3,6	-0,1	1,1	-1,9	-7,6	5,5	0,8	-1,6	1,7
Import i alt	4,7	-11,9	-0,2	-1,0	-3,1	-17,1	9,5	0,5	-4,9	3,9
Tradisjonelle varer	5,7	-2,6	-0,9	-1,8	-2,4	-7,5	12,8	2,1	-5,0	7,0
Råolje og naturgass	5,0	-11,2	47,9	-2,6	-1,2	-29,2	-5,4	16,4	12,4	-13,9
Skip, plattformer og fly	-12,9	-8,6	-7,9	-31,2	39,4	-10,1	-4,1	-38,0	14,6	-27,7
Tjenester	4,7	-27,9	-0,5	3,2	-7,1	-33,3	4,7	-0,1	-7,4	0,3
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	0,9	-0,8	0,0	1,8	-1,5	-4,6	4,3	0,8	-0,6	1,1
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,3	-2,5	0,7	0,0	-2,0	-5,8	4,9	2,0	-1,0	1,4
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-6,1	8,0	-4,0	11,6	1,3	1,5	1,8	-4,6	1,5	-0,2
Fastlands-Norge (basisverdi)	2,5	-2,5	0,7	0,1	-1,8	-6,1	4,7	2,0	-0,6	1,0
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,6	-3,1	0,8	-0,1	-2,0	-6,8	4,6	2,1	-0,5	1,0
Industri og bergverk	2,7	-2,6	-0,1	0,1	-1,4	-6,2	2,4	3,7	1,3	-0,4
Annen vareproduksjon	1,5	0,4	1,8	-1,9	-0,6	-1,8	2,7	1,6	0,9	-0,7
Tjenester inkl. boligjenester	2,8	-4,1	0,6	0,3	-2,4	-8,3	5,4	2,0	-1,2	1,7
Offentlig forvaltning	2,2	-0,8	0,6	0,6	-1,4	-4,1	4,9	1,7	-1,0	1,2
Produktavgifter og -subsidier	1,4	-2,1	0,7	-0,3	-3,3	-3,8	6,4	1,9	-3,3	3,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2018=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19:3	19:4	20:1	20:2	20:3	20:4	21:1	21:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,3	103,9	102,3	103,2	103,3	103,8	104,0	104,1	105,3	106,0
Konsum i offentlig forvaltning	103,2	105,8	103,8	104,4	105,3	108,0	105,3	104,9	108,3	108,5
Bruttoinvestering i fast kapital	102,6	105,8	102,8	103,3	104,6	106,3	105,8	106,5	107,6	108,6
Fastlands-Norge	102,4	104,8	102,5	102,8	103,9	105,1	105,0	105,3	107,3	108,3
Innenlandsk sluttanvendelse	102,5	105,1	102,5	103,6	105,0	104,6	104,4	105,8	107,0	107,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	102,5	104,7	102,7	103,4	104,0	105,4	104,6	104,6	106,7	107,3
Eksport i alt	95,6	82,2	94,1	94,4	88,1	76,3	81,2	83,2	98,6	103,6
Tradisjonelle varer	100,7	97,3	99,6	102,1	102,4	97,9	93,9	95,7	101,0	105,8
Samlet sluttanvendelse	100,5	98,4	100,2	101,0	100,0	96,2	97,7	99,2	104,5	106,6
Import i alt	103,3	106,5	103,9	104,7	105,7	108,2	106,1	106,1	107,9	109,5
Tradisjonelle varer	102,5	106,8	102,9	103,7	104,9	109,4	107,0	106,1	108,1	110,4
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	99,6	96,0	98,9	99,7	98,1	92,9	95,2	97,2	103,6	105,8
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,2	103,9	102,3	103,3	104,2	104,2	103,3	103,7	105,8	106,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2019	2020	19:3	19:4	20:1	20:2	20:3	20:4	21:1	21:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,3	1,6	0,4	0,8	0,1	0,5	0,2	0,1	1,2	0,6
Konsum i offentlig forvaltning	3,2	2,6	1,2	0,6	0,9	2,5	-2,5	-0,4	3,3	0,2
Bruttoinvestering i fast kapital	2,6	3,1	0,4	0,4	1,3	1,6	-0,4	0,6	1,1	0,9
Fastlands-Norge	2,4	2,4	0,2	0,4	1,1	1,1	-0,1	0,3	1,8	1,0
Innenlandsk sluttanvendelse	2,5	2,6	0,9	1,1	1,3	-0,4	-0,2	1,4	1,0	0,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,5	2,1	0,6	0,7	0,6	1,3	-0,7	0,0	1,9	0,6
Eksport i alt	-4,4	-14,0	-1,9	0,3	-6,7	-13,4	6,5	2,4	18,6	5,0
Tradisjonelle varer	0,7	-3,4	-1,3	2,5	0,3	-4,4	-4,1	1,9	5,6	4,7
Samlet sluttanvendelse	0,5	-2,1	0,2	0,8	-1,0	-3,7	1,5	1,5	5,4	2,0
Import i alt	3,3	3,1	1,4	0,8	0,9	2,4	-1,9	0,0	1,7	1,5
Tradisjonelle varer	2,5	4,2	0,7	0,8	1,2	4,3	-2,2	-0,8	1,9	2,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	-0,4	-3,6	-0,2	0,8	-1,6	-5,4	2,5	2,1	6,6	2,1
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,2	1,7	0,8	1,0	0,8	0,0	-0,8	0,4	2,0	0,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.5. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Måned. Faste 2018-priser. Prosentvis volumendring fra foregående periode

	Nov. 2020	Des. 2020	Jan. 2021	Feb. 2021	Mars 2021	Apr. 2021	Mai 2021	Juni 2021
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	-1,1	-0,1	-3,0	0,0	-0,6	0,6	4,3	1,9
Konsum i husholdninger	-1,1	0,0	-2,9	0,1	-0,7	0,7	4,0	1,6
Varekonsum	2,5	-1,2	-2,6	0,3	-1,2	0,9	5,3	0,0
Tjenestekonsum	-4,1	0,2	-2,9	-0,6	0,0	1,2	2,0	2,5
Husholdningenes kjøp i utlandet	-35,3	36,7	-1,4	-50,8	20,9	-22,9	8,9	100,5
Utlendingers kjøp i Norge	14,3	-27,7	18,4	-46,4	10,8	25,9	-28,0	-26,5
Konsum i ideelle organisasjoner	-1,2	-2,0	-4,9	-2,4	2,3	-2,6	9,9	7,2
Konsum i offentlig forvaltning	0,6	0,7	-2,3	-0,4	-0,2	0,2	0,3	0,7
Konsum i statsforvaltningen	0,3	0,3	-2,2	-0,7	-0,5	-0,2	0,1	1,2
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	0,2	0,3	-2,7	-0,9	-0,5	0,3	0,1	1,2
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,7	-0,2	1,3	0,4	-0,1	-3,6	-0,2	1,1
Konsum i kommuneforvaltningen	0,9	1,2	-2,3	0,0	0,0	0,5	0,4	0,2
Bruttoinvestering i fast realkapital	0,4	1,9	-5,6	0,9	3,2	-0,1	-1,2	4,6
Utvinning og rørtransport (bruttoinvestering)	-1,0	4,9	-6,0	-2,5	4,2	3,0	1,9	-0,9
Utenriks sjøfart (bruttoinvestering)	630,8	-98,4	..	381,8	-98,7	..	-106,1	
Fastlands-Norge (bruttoinvestering)	-0,9	3,2	-6,0	-0,4	5,7	-0,3	-2,4	5,2
Næringer (bruttoinvestering)	-1,1	4,1	-6,0	-0,8	9,9	-3,8	-3,3	9,7
Tjenester tilknyttet utvinning (bruttoinvestering)	2,9	1,0	6,7	9,2	-5,6	25,3	-5,2	1,7
Andre tjenester (bruttoinvestering)	-1,5	4,4	-9,1	-1,2	11,7	-2,0	-4,5	12,7
Industri og bergverk (bruttoinvestering)	1,3	3,8	-3,6	0,7	2,6	0,4	-1,3	2,7
Annen vareproduksjon (bruttoinvestering)	-1,4	3,6	0,7	-0,7	10,4	-11,2	-1,4	6,8
Boliger (husholdninger) (bruttoinvestering)	0,2	3,1	-5,5	2,1	3,5	1,7	-3,3	3,6
Offentlig forvaltning (bruttoinvestering)	-1,6	2,0	-6,4	-2,4	1,4	3,3	0,0	-0,2
Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	-28,7	135,5	-67,5	76,8	-69,4	287,6	124,4	80,9
Lagerendring og statistiske avvik	107,0	-64,6	172,0	-4,5	-0,8	-52,1	73,9	-50,7
Bruttoinvestering i alt	8,6	-7,7	4,3	0,1	2,6	-7,1	4,0	-1,8
Innenlandsk sluttanvendelse	2,1	-2,1	-0,8	-0,1	0,5	-1,8	3,1	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	-0,6	0,9	-3,5	-0,2	0,9	0,2	1,6	2,3
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	0,2	1,0	-3,0	-0,7	0,1	0,7	0,2	0,5
Eksport i alt	-2,1	4,5	-3,7	0,0	-1,0	5,5	-2,3	0,9
Tradisjonelle varer (eksport)	-4,3	6,6	-1,4	-1,4	4,3	-3,0	-0,9	5,2
Råolje og naturgass (eksport)	-1,5	5,2	-7,1	-0,1	-5,4	17,6	-3,7	-4,3
Skip, plattformer og fly (eksport)	-68,8	591,5	-87,7	..	-42,6	9,7	-52,4	422,3
Tjenester (eksport)	0,8	-1,6	1,8	-1,9	1,3	-3,2	-0,1	0,0
Samlet sluttanvendelse	0,9	-0,2	-1,6	-0,1	0,0	0,3	1,5	0,6
Import i alt	3,2	-5,6	-3,9	2,2	1,1	-0,3	3,1	-0,4
Tradisjonelle varer (import)	7,0	-8,1	-3,2	1,0	2,7	1,3	5,2	-0,1
Råolje og naturgass (import)	-34,7	15,1	22,3	13,3	-28,6	41,9	-12,0	-63,1
Skip, plattformer og fly (import)	-7,9	-33,5	5,7	70,7	3,9	-32,5	-22,7	20,7
Tjenester (import)	-1,8	2,2	-8,0	0,2	-0,2	-4,7	0,7	4,0
Bruttonasjonalprodukt, markedsverdi ¹	0,2	1,4	-1,0	-0,7	-0,2	0,5	1,0	0,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge, markedsverdi ¹	-0,7	1,0	-1,0	-0,5	-0,4	0,5	1,5	0,8
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart ²	4,5	3,1	-1,0	-1,6	0,4	0,5	-1,4	1,4
Bruttoprodukt Fastlands-Norge, basisverdi	-0,7	1,0	-0,5	-0,6	-0,4	0,5	1,1	0,7
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	-1,2	1,1	-0,3	-0,6	-0,5	0,4	1,3	0,8
Industri og bergverk (bruttoprodukt)	1,3	-0,1	2,2	-1,7	-0,4	0,8	0,1	-1,1
Annen vareproduksjon (bruttoprodukt)	-4,5	5,0	0,6	-1,3	-1,4	0,2	0,2	1,1
Tjenester inkl. boligjenester (bruttoprodukt)	-0,7	0,3	-1,0	-0,2	-0,2	0,4	1,8	1,0
Offentlig forvaltning (bruttoprodukt)	0,7	0,7	-1,2	-0,6	-0,3	0,9	0,7	0,6
Produktavgifter og -subsidier	-0,6	1,3	-4,2	0,2	0,1	0,0	4,1	1,4

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.² Omfatter utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser 2012-2024. Regnskap og prognoser.

Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Prognoser			
										2021	2022	2023	2024
Realøkonomi													
Konsum i husholdninger mv	3,5	2,8	2,1	2,7	1,1	2,2	1,6	1,4	-6,9	4,1	7,8	4,0	3,5
Konsum i offentlig forvaltning	1,5	1,0	2,7	2,4	2,3	1,9	0,5	1,9	1,7	3,2	1,5	1,2	1,6
Bruttoinvestering i fast realkapital	7,5	6,3	-0,3	-4,0	3,9	2,6	2,2	4,8	-3,8	1,2	1,6	3,3	2,9
Utvinning og rørtransport	14,6	19,0	-1,8	-12,2	-16,0	-5,4	0,7	12,6	-4,1	-2,0	-8,0	10,0	5,0
Bruttoinvestering Fastlands-Norge	7,4	2,9	0,4	-0,2	9,0	6,8	1,5	4,0	-4,1	1,8	3,5	2,0	2,4
Næringer	10,5	-3,2	-0,7	-2,8	12,6	9,2	3,1	5,6	-6,1	1,6	3,4	2,4	2,9
Bolig	10,9	5,3	-1,4	3,2	6,6	7,3	-6,5	-1,7	-4,0	6,0	5,5	2,3	1,6
Offentlig forvaltning	-1,8	11,8	4,5	0,2	6,4	2,6	8,1	7,2	-1,0	-1,6	1,8	1,0	2,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	3,7	2,3	1,9	2,0	3,1	3,1	1,3	2,1	-3,9	3,3	5,0	2,8	2,7
Eksport	1,7	-1,8	3,4	4,3	1,1	1,7	-1,2	0,5	-0,5	2,8	7,1	4,2	2,6
Eksport av tradisjonelle varer	-0,2	1,3	3,1	6,9	-8,6	1,7	1,5	4,6	-2,2	6,4	2,3	2,9	2,6
Eksport av råolje og naturgass	0,5	-5,5	2,7	2,1	4,9	5,1	-5,0	-4,3	10,1	0,3	6,3	4,3	1,7
Import	2,9	5,0	2,0	1,9	2,7	1,9	1,4	4,7	-11,9	2,5	8,5	5,0	4,3
Import av tradisjonelle varer	2,2	1,8	1,9	2,8	-0,2	3,8	2,9	5,7	-2,6	6,0	2,6	2,4	2,9
Bruttonasjonalprodukt	2,7	1,0	2,0	2,0	1,1	2,3	1,1	0,9	-0,8	3,0	4,1	2,8	2,2
BNP Fastlands-Norge	3,7	2,3	2,2	1,4	0,9	2,0	2,2	2,3	-2,5	3,6	3,8	2,6	2,3
BNP Industri og bergverk	2,0	3,3	2,8	-4,6	-4,2	0,0	1,7	2,7	-2,6	3,4	4,9	2,3	1,3
Arbeidsmarked													
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,7	0,4	1,4	0,7	0,6	0,3	1,6	1,8	-2,1	2,0	2,3	0,2	1,4
Sysselsatte personer	2,0	1,1	1,0	0,5	0,3	1,2	1,6	1,6	-1,3	0,7	1,4	0,8	1,1
Arbeidsstyrke	1,5	1,2	0,7	1,5	0,2	-0,2	1,4	1,0	0,4	1,5	0,6	0,9	0,9
Yrkesandel (nivå)	71,4	71,2	70,7	71,0	70,4	69,7	70,2	70,5	70,4	71,7	72,0	72,3	72,6
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,3	3,8	3,6	4,5	4,7	4,2	3,8	3,7	4,6	4,7	4,4	4,2	3,9
Priser og lønninger													
Årslønn	4,0	3,9	3,1	2,8	1,7	2,3	2,8	3,5	3,1	3,1	3,1	3,2	3,6
Konsumprisindeksen (KPI)	0,8	2,1	2,0	2,1	3,6	1,8	2,7	2,2	1,3	3,3	1,9	1,5	2,1
KPI-JAE ²	1,2	1,6	2,4	2,7	3,0	1,4	1,6	2,2	3,0	1,9	2,2	1,9	2,0
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,9	2,7	3,4	2,0	4,0	5,2	6,2	0,7	-3,4	10,3	2,4	1,5	1,2
Importpris tradisjonelle varer	0,3	1,4	4,3	4,6	1,7	3,5	4,6	2,5	4,2	2,5	1,0	0,8	1,4
Boligpris	6,8	4,0	2,7	6,1	7,0	5,0	1,4	2,5	3,9	9,7	4,4	1,6	1,7
Inntekter, renter og valuta													
Husholdningenes disponible realinntekt	4,4	4,0	2,3	5,4	-1,6	2,0	1,0	2,3	2,5	2,2	2,2	2,5	2,4
Husholdningenes sparerate (nivå)	6,9	7,2	7,7	9,8	6,9	6,6	5,9	7,6	15,4	13,5	8,9	8,1	7,4
Pengemarkedsrente (nivå)	2,2	1,8	1,7	1,3	1,1	0,9	1,1	1,6	0,7	0,5	1,2	1,7	2,0
Utlånsrente, rammelån (nivå) ³	3,9	4,0	3,9	3,2	2,6	2,6	2,7	3,0	2,6	2,1	2,5	3,1	3,4
Realrente etter skatt (nivå)	2,1	0,7	0,8	0,1	-1,6	0,1	-0,7	0,2	0,7	-1,7	0,1	0,9	0,6
Importveid kronekurs (44 land) ⁴	-1,2	2,2	5,3	10,5	1,8	-0,8	0,1	2,9	6,7	-5,0	0,4	0,0	0,0
NOK per euro (nivå)	7,47	7,81	8,35	8,95	9,29	9,33	9,60	9,85	10,72	10,23	10,24	10,24	10,24
Utenriksøkonomi													
Driftsbalansen (milliarder kr) ⁵	374	317	341	250	138	180	283	102	67	405	468	477	417
Driftsbalansen i prosent av BNP	12,6	10,3	10,8	8,0	4,5	5,5	8,0	2,8	2,0	10,4	11,1	10,8	9,1
Utlandet													
Eksportmarkedsindikator	1,1	1,8	4,8	5,4	3,9	5,6	4,0	3,0	-8,4	8,5	9,2	5,3	4,6
Konsumpris euro-området	2,5	1,4	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8	1,2	0,3	2,2	1,7	1,9	2,0
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	0,6	0,2	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,3	0,0
Råoljepris i dollar (nivå) ⁶	112	109	100	53	45	55	72	64	43	69	69	65	62
Råoljepris i kroner (nivå) ⁶	650	639	627	431	379	452	583	564	407	590	597	563	536

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.² KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer.³ Gjennomsnitt for året. Utlånsrente, rammelån med pant i bolig.⁴ Positivt fortegn innebærer depresiering.⁵ Driftsbalansen uten korreksjon for sparing i pensjonsfond.⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Informasjon t.o.m. 31. august 2021 er benyttet.